

การมีส่วนร่วมในการดำเนินธุรกิจของสมาชิกสหกรณ์กองทุนสวนยาง
วังโตนด จำกัด จังหวัดจันทบุรี

นายภิรมย์ แก้ววิเชียร



การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต
แขนงวิชาสหกรณ์ สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

พ.ศ. 2557

**Participation in Business Operations of Members of Wang Tanot Rubber
Plantation Fund Cooperative Limited in Chanthaburi Province**

Mr. Pirom Kaewichien

An Independent Study Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for
the Degree of Master of Business Administration in Cooperatives

School of Agriculture and Cooperatives
Sukhothai Thammathirat Open University


2014

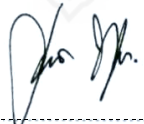
หัวข้อการศึกษาค้นคว้าอิสระ	การมีส่วนร่วมในการดำเนินธุรกิจของสมาชิกสหกรณ์กองทุนสวนยางวังโตนด จำกัด จังหวัดจันทบุรี
ชื่อและนามสกุล	นายภิรมย์ แก้ววิเชียร
แขนงวิชา	สหกรณ์
สาขาวิชา	เกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
อาจารย์ที่ปรึกษา	รองศาสตราจารย์ส่งเสริม หอมกลิ่น

การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้ ได้รับความเห็นชอบให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรระดับปริญญาโท เมื่อวันที่ 28 กรกฎาคม 2558

คณะกรรมการสอบการศึกษาค้นคว้าอิสระ


..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ส่งเสริม หอมกลิ่น)


..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์อัจฉรา ชีวะตระกูลกิจ)


.....
(รองศาสตราจารย์ ดร. มณฑิชา พุทชาคำ)
ประธานกรรมการประจำสาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์

ชื่อการศึกษา **ค้นคว้าอิสระ** การมีส่วนร่วมในการดำเนินธุรกิจของสมาชิกสหกรณ์กองทุนสวนยางวังโดนด จำกัด
จังหวัดจันทบุรี

ผู้ศึกษา นายภิรมย์ แก้ววิเชียร **รหัสนักศึกษา** 2569002682 **ปริญญา** บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต (สหกรณ์)

อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์สงเสริม หอมกลิ่น **ปีการศึกษา** 2557

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ปัจจัยส่วนบุคคลของสหกรณ์กองทุนสวนยางวังโดนด จำกัด 2) ธุรกิจและระดับในการมีส่วนร่วมในการดำเนินธุรกิจของสมาชิกสหกรณ์กองทุนสวนยางวังโดนด จำกัด 3) ความสัมพันธ์ของปัจจัยด้านสหกรณ์ของสมาชิกและปัจจัยด้านสหกรณ์กับการมีส่วนร่วมในการทำธุรกิจของสมาชิกสหกรณ์กองทุนสวนยางวังโดนด จำกัด 4) ความสัมพันธ์ของปัจจัยส่วนบุคคลของสมาชิกกับการมีส่วนร่วมในการทำธุรกิจของสมาชิกสหกรณ์กองทุนสวนยางวังโดนด จำกัด 5) ปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินธุรกิจของสมาชิกสหกรณ์กองทุนสวนยางวังโดนด จำกัด จังหวัดจันทบุรี

ประชากรที่ศึกษาคือ สมาชิกสหกรณ์กองทุนสวนยางวังโดนด จำกัด โดยศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 272 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา คือแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติทดสอบไคสแควร์ และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการศึกษาพบว่า 1) สมาชิกส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุระหว่าง 51- 60 ปี การศึกษาระดับประถมศึกษาสถานภาพสมรส ประกอบอาชีพเกษตรกร รายได้เฉลี่ยต่อปี 50,000 – 100,000 บาท ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อปี 30,001 – 50,000 บาท การเข้าเป็นสมาชิกสหกรณ์ 6-10 ปี 2) การมีส่วนร่วมในการดำเนินธุรกิจของสมาชิกในปีที่ผ่านมา ธุรกิจรับเงินฝากร้อยละ 52.6 และธุรกิจรวบรวมผลผลิต ร้อยละ 26.5 ปัจจัยด้านสหกรณ์ที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการดำเนินธุรกิจของสมาชิกโดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยปัจจัยที่อยู่ในระดับมากที่สุดคือ ความมั่นคงของสหกรณ์ ระดับมาก คือ ความเชื่อมั่นต่อคณะกรรมการบริหาร และผลตอบแทนที่ได้รับ 3) ความสัมพันธ์ของปัจจัยส่วนบุคคลของสมาชิกกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินธุรกิจของสมาชิกพบว่า รายได้เฉลี่ยต่อปี มีความสัมพันธ์กับ ธุรกิจรับฝากเงิน และธุรกิจรวบรวมผลผลิต ระยะเวลาการเป็นสมาชิกสัมพันธ์กับธุรกิจรับฝากเงิน และธุรกิจรวบรวมผลผลิต สำหรับปัจจัยด้านสหกรณ์พบว่า ความมั่นคงของสหกรณ์ และความเชื่อมั่นต่อคณะกรรมการมีความสัมพันธ์ กับธุรกิจรับฝากเงิน และธุรกิจรวบรวมผลผลิต ผลตอบแทนที่ได้รับมีความสัมพันธ์กับ ธุรกิจรับฝากเงิน และธุรกิจรวบรวมผลผลิต และสวัสดิการ มีความสัมพันธ์กับธุรกิจรับฝากเงินอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 4) ปัญหา อุปสรรค ในการเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินธุรกิจของสมาชิกสหกรณ์ คือ ไม่มีเวลาเข้าร่วมการดำเนินธุรกิจของสหกรณ์ การให้บริการของคณะกรรมการ และสหกรณ์มีธุรกิจให้บริการแก่สมาชิกไม่ครบถ้วนตามที่ต้องการ

คำสำคัญ การมีส่วนร่วมในการดำเนินธุรกิจ สหกรณ์กองทุนสวนยางวังโดนด จำกัด จังหวัดจันทบุรี

Independent Study title: Participation in Business Operations of Members of Wang Tanot Rubber Plantation Fund Cooperative Limited in Chanthaburi Province

Author: Mr. Pirom Kaewichien; **ID:** 2569002682;

Degree: Master of Business Administration (Cooperatives);

Independent Study advisor: Songserm Homklin, Associate Professor;

Academic year: 2014

Abstract

The objectives of this research were to study 1) personal factors of the members of Wang Tanot Rubber Plantation Fund Cooperative Limited in Chanthaburi Province; 2) their level of participation in the cooperative's different business operations; 3) the relationships between members' cooperative-related factors, the cooperative's factors and members' level of participation in the cooperative's business operations; 4) the relationships between members' personal factors and their level of participation in the cooperative's business operations; and 5) problems, difficulties and suggestions for improving member participation in the business operations of Wang Tanot Rubber Plantation Fund Cooperative Limited.

The study population was the members of Wang Tanot Rubber Plantation Fund Cooperative Limited in Chantaburi Province, out of which a sample population of 272 members were surveyed. Data were collected using a questionnaire and statistically analyzed using frequency, percentage, mean, standard deviation, chi square and content analysis.

The results showed that 1) the majority of members were female, in the age range 51-60, educated to primary school level, and married. Most of them were agriculturalists, with mean annual income in the range 50,000 – 100,000 baht and mean annual expenses in the range 30,001-50,000 baht. Most had been members of the cooperative for 6-10 years. 2) In the past year, 52.6 % of members had participated in the cooperative's deposit business and 26.5% had participated in the agricultural produce consolidating business. Overall, all cooperative-related factors had a high level of influence on members' participation in the cooperative's business. In order of importance, the most important factor was the cooperative's security and the next most important factors were confidence in the cooperative's board of directors and returns from the cooperative. 3) As for members' personal factors, the factor of annual income was found to be related to members' level of participation in the deposit business and the agricultural produce consolidation business. The factor of number of years of membership in the cooperative was also related to members' level of participation in both the deposit business and the agricultural produce consolidation business. The cooperative-related factors of the cooperative's security and confidence in the cooperative's board of directors were related to members' level of participation in the deposit business and the agricultural produce consolidation business the factor of returns received was related to members' level of participation in the deposit business and the agricultural produce consolidation business; and the factor of benefits was related to members' level of participation in the deposit business to a statistically significant degree ($p < 0.05$). 4) Obstacles to members' participation in the cooperative's business operations were lack of time, problems with the services offered by the board members, and the fact that the cooperative did not offer all the services that the members wanted.

Keywords: Participation in Business Operations, Wang Tanot Rubber Plantation Fund Cooperative Ltd, Chanthaburi Province

กิตติกรรมประกาศ

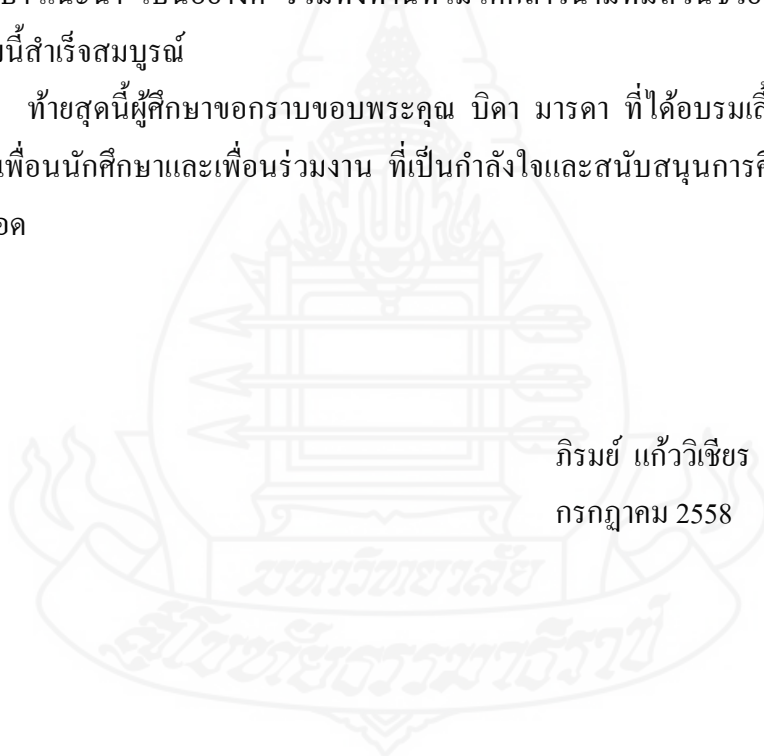
การศึกษาค้นคว้าอิสระเรื่องนี้ ถ้าเร่็จลุล่วงไปได้ด้วยดี เนื่องจากได้รับความกรุณาเป็นอย่างยิ่งจากรองศาสตราจารย์สังเสริม หอมกลิ่น และอาจารย์จากมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช อีกหลายท่านที่กรุณาให้คำแนะนำและติดตามตรวจแก้ไข ตลอดจนให้ข้อเสนอแนะต่างๆ ในการศึกษาค้นคว้าอิสระครั้งนี้อย่างใกล้ชิด นับตั้งแต่เริ่มต้นจนสำเร็จเรียบร้อยสมบูรณ์ ผู้ศึกษาขอ กราบขอบพระคุณท่านอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณคณะกรรมการสหกรณ์ ผู้จัดการ เจ้าหน้าที่ และสมาชิกสหกรณ์กองทุนสวนยางวังโตนด จำกัด ที่ให้ความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล และผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ให้คำปรึกษา แนะนำ เป็นอย่างดี รวมทั้งท่านที่ไม่ได้กล่าวนามที่มีส่วนช่วยให้การศึกษาค้นคว้าอิสระฉบับนี้สำเร็จสมบูรณ์

ท้ายสุดนี้ผู้ศึกษาขอกราบขอบพระคุณ บิดา มารดา ที่ได้อบรมเลี้ยงดูให้การอุปการะรวมไปถึงเพื่อนนักศึกษาและเพื่อนร่วมงาน ที่เป็นกำลังใจและสนับสนุนการศึกษาค้นคว้าอิสระนี้ มาโดยตลอด

ภิรมย์ แก้ววิเชียร

กรกฎาคม 2558

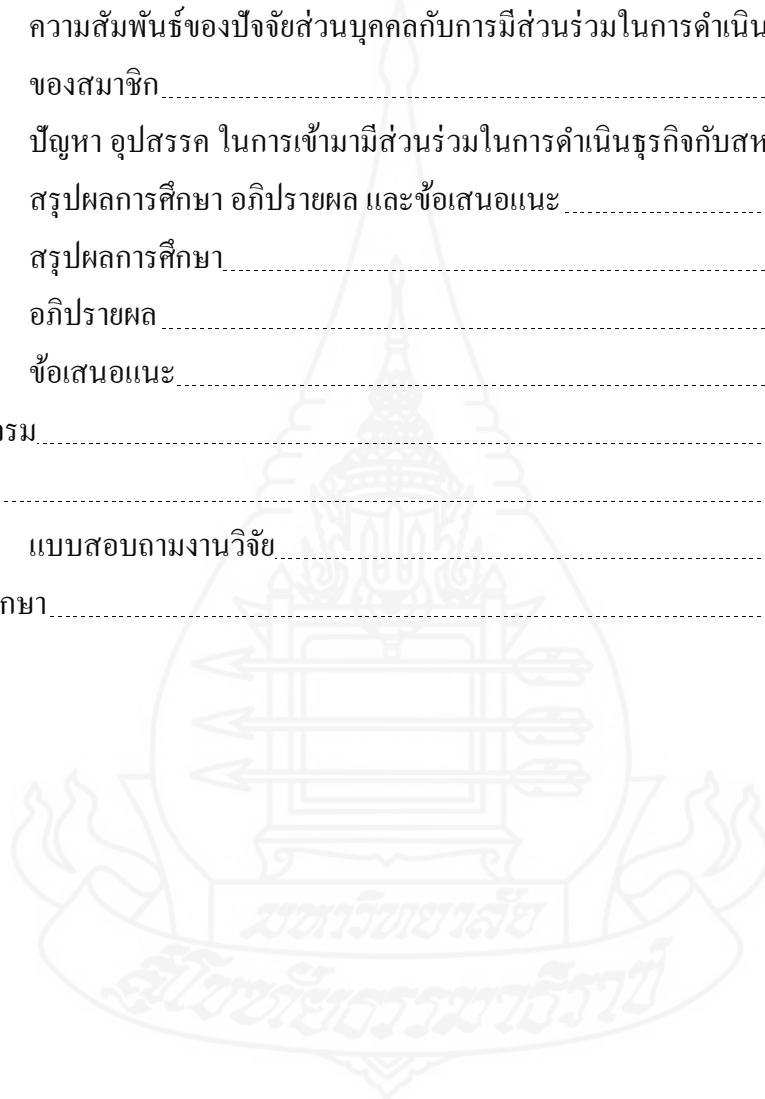


สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ฅ
สารบัญภาพ.....	ญ
บทที่ 1	
บทนำ.....	1
ที่มาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์การศึกษา.....	2
กรอบแนวคิดการศึกษา.....	3
ขอบเขตการศึกษา.....	4
คำนิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการศึกษา.....	4
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	5
บทที่ 2	
วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง.....	6
แนวคิดเกี่ยวกับสหกรณ์การเกษตร.....	6
บริบทที่เกี่ยวกับการดำเนินงานของสหกรณ์การเกษตร.....	14
บริบทเกี่ยวกับสหกรณ์สหกรณ์กองทุนสวนยางวังโตนด จำกัด จังหวัดจันทบุรี.....	16
ทฤษฎีที่เกี่ยวกับการมีส่วนร่วม.....	17
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	33
บทที่ 3	
วิธีการดำเนินการศึกษา.....	38
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	38
เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา.....	39
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	40
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	40
บทที่ 4	
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	42
ปัจจัยส่วนบุคคลของสมาชิกสหกรณ์.....	42
การมีส่วนร่วมของสมาชิกในการดำเนินธุรกิจ.....	47

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
ความสำคัญของปัจจัยด้านสหกรณ์ที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการดำเนินธุรกิจ ของสมาชิก	48
ความสัมพันธ์ของปัจจัยส่วนบุคคลกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินธุรกิจ ของสมาชิก	49
ปัญหา อุปสรรค ในการเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินธุรกิจกับสหกรณ์	55
บทที่ 5 สรุปผลการศึกษา อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	57
สรุปผลการศึกษา	57
อภิปรายผล	59
ข้อเสนอแนะ	61
บรรณานุกรม	64
ภาคผนวก	68
แบบสอบถามงานวิจัย	69
ประวัติผู้ศึกษา	73



สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 4.1 เพศของสมาชิก.....	42
ตารางที่ 4.2 อายุของสมาชิก.....	43
ตารางที่ 4.3 ระดับการศึกษาของสมาชิก.....	43
ตารางที่ 4.4 สถานภาพของสมาชิก.....	44
ตารางที่ 4.5 อาชีพหลักของสมาชิก.....	44
ตารางที่ 4.6 รายได้เฉลี่ยต่อปีของสมาชิก.....	45
ตารางที่ 4.7 ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อปีของสมาชิก.....	45
ตารางที่ 4.8 ระยะเวลาการเป็นสมาชิก.....	46
ตารางที่ 4.9 ธุรกิจที่ร่วมดำเนินงานกับสหกรณ์.....	46
ตารางที่ 4.10 การมีส่วนร่วมในธุรกิจรับฝากเงินของสมาชิกในปีที่ผ่านมา.....	47
ตารางที่ 4.11 การมีส่วนร่วมในธุรกิจรวบรวมผลผลิตของสมาชิกในปีที่ผ่านมา.....	48
ตารางที่ 4.12 ปัจจัยด้านสหกรณ์กับการมีส่วนร่วมในการดำเนินธุรกิจของสมาชิกด้านสหกรณ์.....	49
ตารางที่ 4.13 ความสัมพันธ์ระหว่างเพศกับการมีส่วนร่วมการดำเนินธุรกิจของสมาชิก.....	50
ตารางที่ 4.14 ความสัมพันธ์ระหว่างอายุ.....	50
ตารางที่ 4.15 ความสัมพันธ์ระหว่างระดับการศึกษา.....	51
ตารางที่ 4.16 ความสัมพันธ์ระหว่างสถานภาพ.....	51
ตารางที่ 4.17 ความสัมพันธ์ระหว่างอาชีพหลัก.....	51
ตารางที่ 4.18 ความสัมพันธ์ระหว่างรายได้เฉลี่ยต่อปีของครอบครัวสมาชิก.....	52
ตารางที่ 4.19 ความสัมพันธ์ระหว่างค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อปีของครอบครัวสมาชิก.....	52
ตารางที่ 4.20 ความสัมพันธ์ระหว่างระยะเวลาการเป็นสมาชิก.....	53
ตารางที่ 4.21 ความสัมพันธ์ของปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการทำธุรกิจ ของสมาชิก.....	53
ตารางที่ 4.22 ความสัมพันธ์ของปัจจัยด้านสหกรณ์กับการมีส่วนร่วมในการดำเนินธุรกิจ ของสหกรณ์.....	54
ตารางที่ 4.23 ปัญหา อุปสรรค ในการเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินธุรกิจกับสหกรณ์.....	55

ญ

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการศึกษา	3
ภาพที่ 2.1 โครงสร้างสหกรณ์การเกษตรทั่วไป	13



บทที่ 1

บทนำ

1. ที่มาและความสำคัญของปัญหา

สหกรณ์การเกษตร เป็น สหกรณ์ที่จัดตั้งขึ้นมาในหมู่สมาชิกที่ประกอบอาชีพการเกษตรซึ่งตั้งขึ้นมาเพื่อแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนในการประกอบอาชีพและช่วยยกระดับความเป็นอยู่ของสมาชิกให้ดีขึ้น ทั้งทางด้านผลผลิตทางการเกษตรและการเพิ่มรายได้ หรือทำหน้าที่แก้ปัญหาในด้านการทำมาหากินที่เหมือนหรือคล้ายๆกัน หรือความต้องการบริการที่เหมือนกันและเป็นปัญหาที่สมาชิกแต่ละคนไม่สามารถแก้ไขได้ตามลำพัง หรือตั้งขึ้นมาเพื่อดำเนินการให้สมาชิกได้รับประโยชน์ในการประกอบอาชีพของตนมากกว่าที่เคยได้จากการดำเนินกิจการเองตามลำพัง ซึ่งสหกรณ์การเกษตรมีหน้าที่จัดหาการให้บริการแก่สมาชิก เช่น การจัดหาแหล่งเงินทุนอัตราดอกเบี้ยต่ำ จัดหาวัสดุ เครื่องมือ และอุปกรณ์ต่างๆ รวมทั้งเครื่องมืออุปโภคบริโภค มาจำหน่ายให้แก่สมาชิกในราคาถูกลง การส่งเสริมการตลาดลดลดจนการดำเนินธุรกิจ หรือให้บริการอื่นๆ เพื่อประโยชน์แก่มวลสมาชิก ซึ่งการดำเนินการสหกรณ์ต้องอาศัยการมีส่วนร่วมในการดำเนินธุรกิจของสมาชิกสหกรณ์เป็นสิ่งสำคัญ ตามหลักการสหกรณ์หลักที่ 3 คือ การมีส่วนร่วมทางเศรษฐกิจของสมาชิก ดังนั้นสมาชิกสหกรณ์ เป็นบุคคลที่สำคัญที่สุดในการดำเนินงานของสหกรณ์ โดยสมาชิกมีบทบาทสำคัญในสหกรณ์ เช่น เมื่อสมาชิกถือหุ้นในสหกรณ์สถานะคือเจ้าของสหกรณ์ เมื่อซื้อปัจจัยการผลิตจากสหกรณ์และขายผลิตผ่านสหกรณ์ สถานะคือลูกค้าของสหกรณ์ การดำเนินกิจการของสหกรณ์จะประสบความสำเร็จได้มากน้อยเพียงใดสมาชิกสหกรณ์จึงมีความสำคัญในการร่วมกำหนดทิศทางการดำเนินงานของสหกรณ์ การดำเนินการต่างๆของสหกรณ์ต้องมีสมาชิกของสหกรณ์เป็นตัวตั้ง และการดำเนินการต่างๆจะต้องดำเนินการตามความต้องการและเป็นประโยชน์แก่สมาชิก กลุ่มสมาชิกเป็นรากฐานของสหกรณ์ หากกลุ่มกิจกรรมของสมาชิกไม่เข้มแข็งย่อมมีผลกระทบต่อการทำงานและความมั่นคงของสหกรณ์ จึงต้องเน้นให้สมาชิกตระหนักและให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วม อันเป็นรากฐานที่แข็งแกร่งมั่นคงของสหกรณ์ สหกรณ์ก็ย่อมเติบโตเจริญก้าวหน้าได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีความมั่นคง

สหกรณ์กองทุนสวนยางวังโดนด จำกัด อำเภอนายายอาม จังหวัดจันทบุรี สำนักงานตั้งอยู่เลขที่ 40 หมู่ 4 ตำบลวังโดนด อำเภอนายายอาม จังหวัดจันทบุรี เป็นสหกรณ์ประเภทสหกรณ์

การเกษตร เลขที่ทะเบียนสหกรณ์ ที่ ก. 029937 เมื่อวันที่ 24 มีนาคม พ. ศ. 2537 ตามพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ.2511 โดยมีวัตถุประสงค์ที่จัดตั้งขึ้นเพื่อดำเนินการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของเกษตรกรในพื้นที่และส่งเสริมผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจและสังคมของบรรดาสมาชิกโดยวิธีช่วยตนเองและช่วยเหลือซึ่งกันและกันตามหลักสหกรณ์ ปัจจุบันมีสมาชิกทั้งหมด 844 คน เป็นชาย 637 ราย เป็นหญิง 207 ปัจจุบันมีหุ้นทั้งหมด 385,925 หุ้น มูลค่าหุ้นละ 10 บาท จำนวนเงินค่าหุ้นรวมทั้งสิ้น 3,859,250 บาท ข้อมูลธุรกิจของสหกรณ์ได้ดำเนินธุรกิจหลักคือ ธุรกิจเงินรับฝาก ปริมาณธุรกิจ 3,930,147 บาท ธุรกิจรวบรวมผลผลิต ปริมาณธุรกิจ 2,545,178.9 บาท โดยแบ่งจำนวนสมาชิกที่มีร่วมดำเนินธุรกิจกับสหกรณ์ตามประเภทธุรกิจดังนี้ จำนวนสมาชิกที่ร่วมทำธุรกิจรับฝากเงินจำนวน 546 ราย ร้อยละ 64.69 จำนวนสมาชิกที่ร่วมทำธุรกิจรวบรวมผลผลิตจำนวน 298 ราย ร้อยละ 35.30 (รายงานกิจการประจำปี ณ วันที่ 30 มิถุนายน 2557)

จากข้อมูลการดำเนินธุรกิจข้างต้นพบว่าสมาชิกมีส่วนร่วมในการดำเนินธุรกิจรับฝากเงินร้อยละ 64.69 ในขณะที่สมาชิกมีส่วนร่วมในการดำเนินธุรกิจรวบรวมผลผลิตเพียงร้อยละ 35.30 เท่านั้น การมีส่วนร่วมในการดำเนินธุรกิจของสมาชิก นี้ว่ามีความสำคัญต่อการดำเนินธุรกิจกับสหกรณ์ตามหลักการข้อที่ 3 ข้างต้น และจะทำให้สมาชิกได้รับประโยชน์ทางเศรษฐกิจและสังคมตามวัตถุประสงค์หลักของสหกรณ์ และสหกรณ์จะมีปริมาณทางธุรกิจจำนวนมากด้วย ซึ่งจะส่งผลต่อกำไรสุทธิของสหกรณ์ที่จะเฉลี่ยคืนสมาชิกได้ต่อไป แต่พบว่าสมาชิกยังมีส่วนร่วมในการดำเนินธุรกิจกับสหกรณ์ไม่มากนัก

ผู้ศึกษาในฐานะเป็นสมาชิกสหกรณ์และเป็นประธานคณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ จึงมีความสนใจศึกษาว่าสมาชิกสหกรณ์มีส่วนร่วมในการดำเนินธุรกิจของสหกรณ์มากน้อยเพียงใด และมีปัจจัยอะไรบ้างที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการดำเนินธุรกิจ ทั้งในส่วนของปัจจัยส่วนบุคคลของสมาชิก และปัจจัยด้านสหกรณ์ จึงศึกษาการมีส่วนร่วมในการดำเนินธุรกิจของสมาชิกสหกรณ์กองทุนสวนยางวังโดนด จำกัด จังหวัดจันทบุรี เพื่อจะได้เป็นข้อมูลเสนอแนะสหกรณ์ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการดำเนินธุรกิจของสหกรณ์ให้มากขึ้นต่อไป

2. วัตถุประสงค์การศึกษา

2.1 เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลของสมาชิกในการมีส่วนร่วมดำเนินธุรกิจของสมาชิกสหกรณ์กองทุนสวนยางวังโดนด จำกัด จังหวัดจันทบุรี

2.2 เพื่อศึกษาธุรกิจและระดับในการมีส่วนร่วมในการดำเนินธุรกิจของสมาชิกสหกรณ์กองทุนสวนยางวังโดนด จำกัด จังหวัดจันทบุรี

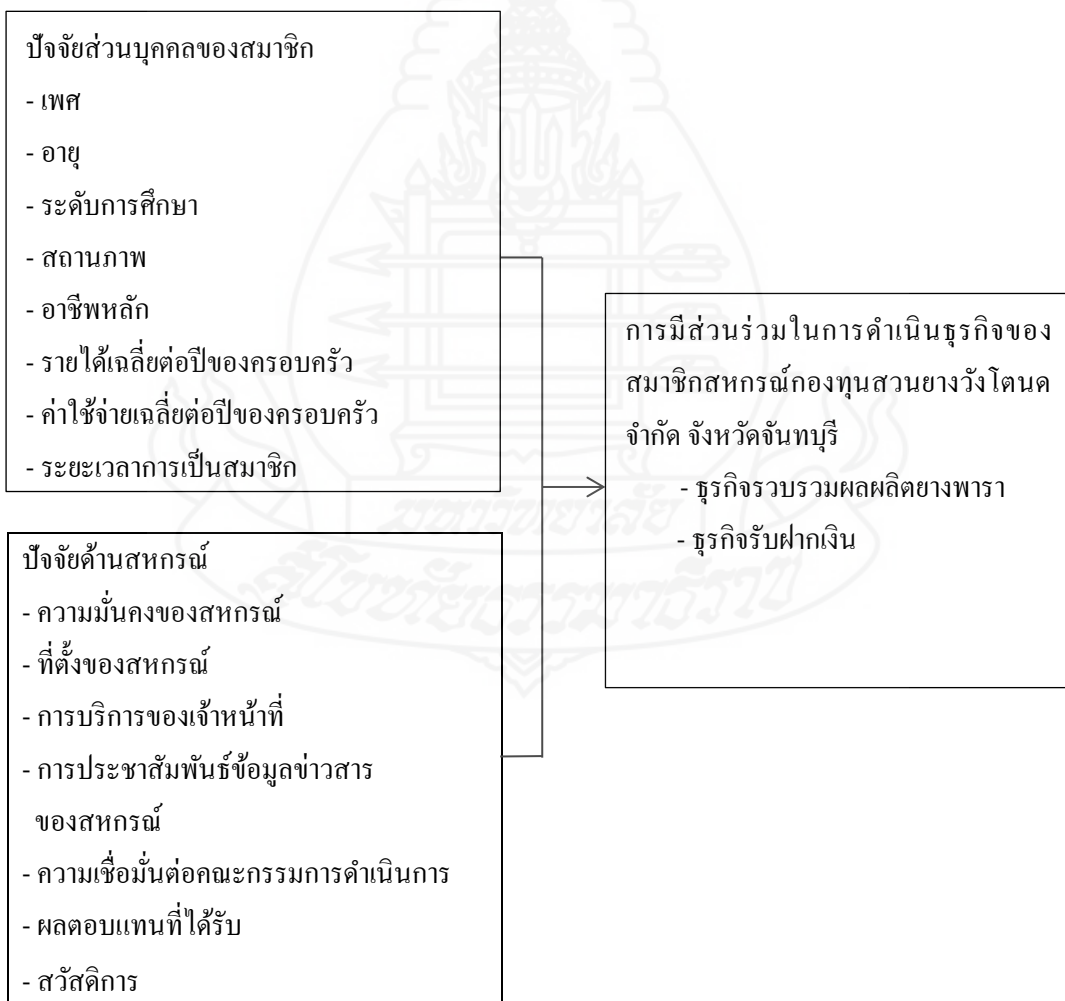
2.3 เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของปัจจัยด้านสหกรณ์ของสมาชิกและปัจจัยด้านสหกรณ์กับการมีส่วนร่วมในการดำเนินธุรกิจของสมาชิกสหกรณ์กองทุนสวนยางวังโตนด จำกัด จังหวัดจันทบุรี

2.4 เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของปัจจัยส่วนบุคคลของสมาชิกกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินธุรกิจของสมาชิกสหกรณ์กองทุนสวนยางวังโตนด จำกัด จังหวัดจันทบุรี

2.5 เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินธุรกิจของสมาชิกสหกรณ์กองทุนสวนยางวังโตนด จำกัด จังหวัดจันทบุรี

3. กรอบแนวคิดการศึกษา

จากการทบทวนวรรณกรรม แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องสามารถนำมากำหนดกรอบแนวคิดการศึกษาได้ ดังนี้



ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการศึกษา

4. ขอบเขตการศึกษา

ในการศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมในการดำเนินธุรกิจของสมาชิกสหกรณ์กองทุนสวนยางวังโดนด จำกัด จังหวัดจันทบุรี ครั้งนี้ผู้ศึกษาได้กำหนดขอบเขตการศึกษาไว้ ดังต่อไปนี้

4.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยนี้มุ่งศึกษาในด้านของการมีส่วนร่วมในการดำเนินธุรกิจของสมาชิกสหกรณ์กองทุนสวนยางวังโดนด จำกัด จังหวัดจันทบุรี ระหว่างปีบัญชี 2557 ได้แก่ ธุรกิจรวบรวมผลผลิต และธุรกิจรับฝากเงิน

4.2 ขอบเขตด้านพื้นที่หรือสหกรณ์

ศึกษาเฉพาะสหกรณ์กองทุนสวนยางวังโดนด จำกัด อำเภอนายายอาม จังหวัดจันทบุรี

4.3 ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรที่ศึกษา ได้แก่ สมาชิกสหกรณ์กองทุนสวนยางวังโดนด จำกัด จังหวัดจันทบุรี จำนวน 844 คน โดยศึกษาจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 272 คน

5. คำนิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการศึกษา

5.1 สหกรณ์ หมายถึง สหกรณ์กองทุนสวนยางวังโดนด จำกัด จังหวัดจันทบุรี

5.2 สมาชิกสหกรณ์ หมายถึง สมาชิกกองทุนสวนยางวังโดนด จำกัด จังหวัดจันทบุรี

5.3 การมีส่วนร่วมของสมาชิกในการดำเนินธุรกิจรับฝากเงินกับสหกรณ์ หมายถึง สมาชิกที่ฝากเงินกับสหกรณ์ระหว่างปีอย่างน้อย 1 ครั้ง โดยไม่คำนึงถึงจำนวนเงินที่ฝากของสมาชิก เฉพาะในปีที่ผ่านมา

5.4 การมีส่วนร่วมในธุรกิจรวบรวมผลผลิต หมายถึง สมาชิกที่ขายสินค้าหรือผลผลิตให้สหกรณ์ระหว่างปี อย่างน้อย 1 ครั้ง โดยไม่คำนึงถึงจำนวนเงินที่ขายสินค้าหรือผลผลิตของสมาชิกเฉพาะในปีที่ผ่านมา

5.5 การมีส่วนร่วมในธุรกิจรับฝากเงิน หมายถึง สมาชิกที่ฝากเงินกับสหกรณ์ระหว่างปี อย่างน้อย 1 ครั้ง โดยไม่คำนึงถึงจำนวนเงินที่ฝากของสมาชิก เฉพาะในปีที่ผ่านมา

5.6 ปัจจัยส่วนบุคคลของสมาชิก หมายถึง เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพ อาชีพ หลัก รายได้เฉลี่ยต่อปีของครอบครัว ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อปีของครอบครัว ระยะเวลาการเป็นสมาชิก และธุรกิจที่ร่วมดำเนินกับสหกรณ์

5.7 ปัจจัยด้านสหกรณ์ หมายถึง ความมั่นคงของสหกรณ์ซึ่งได้แก่ ที่ตั้งของสหกรณ์ การบริการของเจ้าหน้าที่ การประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารของสหกรณ์ ความเชื่อมั่นต่อคณะกรรมการบริหาร ผลตอบแทนที่ได้รับ และสวัสดิการ

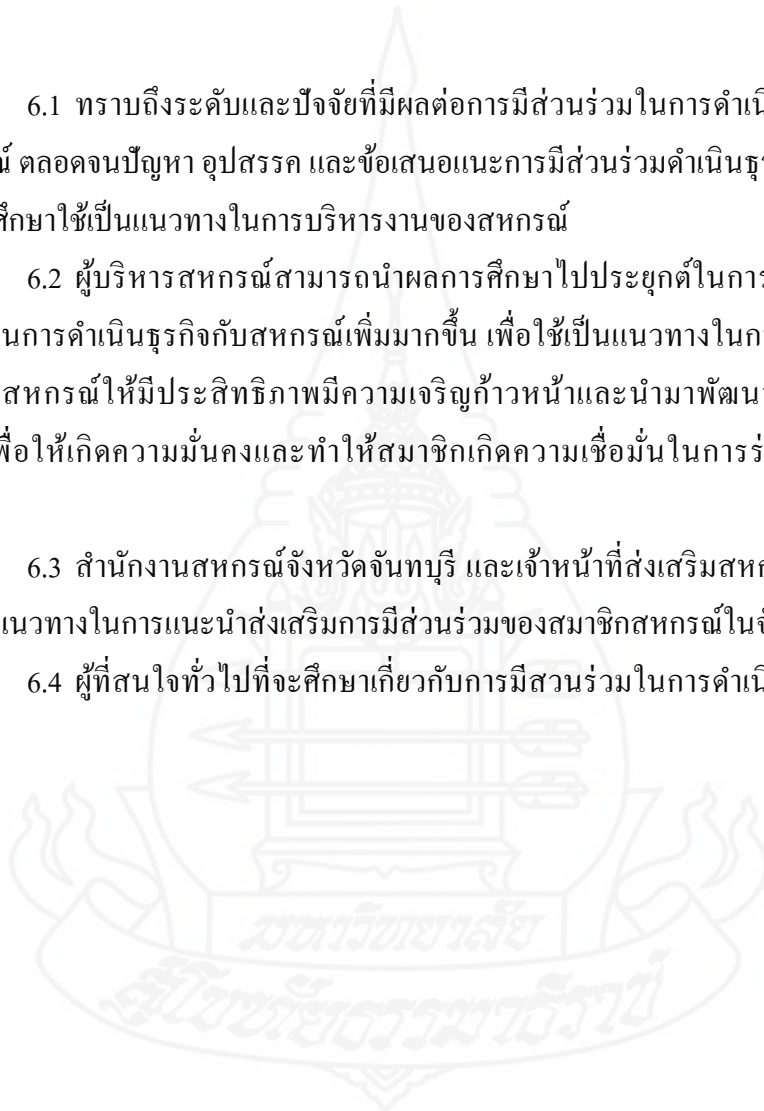
6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

6.1 ทราบถึงระดับและปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการดำเนินธุรกิจของสมาชิกกับสหกรณ์ ตลอดจนปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมดำเนินธุรกิจกับสหกรณ์ เพื่อนำผลการศึกษาใช้เป็นแนวทางในการบริหารงานของสหกรณ์

6.2 ผู้บริหารสหกรณ์สามารถนำผลการศึกษาไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาสมาชิกให้มีส่วนร่วมในการดำเนินธุรกิจกับสหกรณ์เพิ่มมากขึ้น เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการดำเนินธุรกิจของสหกรณ์ให้มีประสิทธิภาพมีความเจริญก้าวหน้าและนำมาพัฒนาการบริหารจัดการสหกรณ์เพื่อให้เกิดความมั่นคงและทำให้สมาชิกเกิดความเชื่อมั่นในการร่วมดำเนินธุรกิจกับสหกรณ์

6.3 สำนักงานสหกรณ์จังหวัดจันทบุรี และเจ้าหน้าที่ส่งเสริมสหกรณ์นำผลการศึกษาไปใช้เป็นแนวทางในการแนะนำส่งเสริมการมีส่วนร่วมของสมาชิกสหกรณ์ในจังหวัดจันทบุรี

6.4 ผู้ที่สนใจทั่วไปที่จะศึกษาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินธุรกิจของสมาชิกสหกรณ์



บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาค้นคว้าอิสระครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสาร และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อพัฒนากรอบแนวคิด และเป็นแนวทางในการวิจัย ซึ่งได้สรุปประเด็นที่สำคัญ 4 ประเด็น ต่อไปนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับสหกรณ์การเกษตร
2. บริบทที่เกี่ยวกับการดำเนินงานของสหกรณ์การเกษตร
3. บริบทเกี่ยวกับสหกรณ์กองทุนสวนยางวังโดนด จำกัด จังหวัดจันทบุรี
4. ทฤษฎีที่เกี่ยวกับการมีส่วนร่วม
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดเกี่ยวกับสหกรณ์การเกษตร

1.1 ความหมายของสหกรณ์

ประพันธ์ เสวตนันท์ (2541: 3-5) ได้สรุปความหมายของสหกรณ์ไว้ว่า สหกรณ์คือ สมาคมของบุคคลหลายๆ คนซึ่งมีฐานะยากจน ต่างสมัครใจที่จะมาร่วมกันบรรลุมิตรภาพประสงค์ทางเศรษฐกิจ โดยการก่อตั้งองค์การธุรกิจ ที่มีการควบคุมแบบประชาธิปไตย ร่วมลงทุนกันอย่างเสมอภาค และยอมรับการเสี่ยงภัยและผลประโยชน์ทางธุรกิจอย่างยุติธรรม สมาชิกสหกรณ์ทุกคนมีภาระต้องนำเงินมาร่วมกัน พระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542 : ได้ให้ความหมายของคำว่าสหกรณ์ไว้ว่า “คณะบุคคลซึ่งร่วมกันดำเนินกิจการเพื่อประโยชน์ทางเศรษฐกิจและสังคม โดยช่วยตนเองและช่วยเหลือซึ่งกันและกันและได้จดทะเบียนตามพระราชบัญญัตินี้”

โอภาวดี เข้มทอง (2549: 1-5) กล่าวว่า “สหกรณ์เป็นองค์การธุรกิจหรือนิติบุคคลที่เกิดจากการรวมตัวของมวลสมาชิกที่มีวัตถุประสงค์ร่วมกัน มารวมตัวกันจัดตั้งสหกรณ์ขึ้นมาดำเนินกิจกรรมทางธุรกิจ เพื่อประโยชน์ของมวลสมาชิก โดยหลักการแล้วมิได้เน้นการทำกำไรสูงสุด (Maximize Profit) เช่นองค์การธุรกิจอื่นๆ แต่เน้นความพึงพอใจสูงสุดของสมาชิกและเน้นการแบ่งสรรผลประโยชน์อย่างเป็นธรรมในมวลสมาชิก (Maximize Wealthy)”

1.2 อุดมการณ์สหกรณ์

โอภาวดี เข้มทองและคณะ (2551: 9-15) กล่าวว่า “ความรู้และความเชื่อพื้นฐานร่วมกันในเรื่องการนำวิธีการสหกรณ์มาช่วยแก้ปัญหาเศรษฐกิจและสังคมของมวลสมาชิกให้มีความอยู่ดีกินดีและมีสันติสุข โดยการช่วยเหลือตนเองและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน”

กรมส่งเสริมสหกรณ์ (2542) ระบุว่า ความเชื่อมั่นร่วมกันที่ว่า การช่วยตนเอง และการช่วยเหลือซึ่งกันและกันตามหลักการสหกรณ์จะนำไปสู่การอยู่ดีกินดี มีความเป็นธรรมและสันติสุขในสังคม

1.3 หลักการสหกรณ์

กรมส่งเสริมสหกรณ์ (2542) ระบุว่า แนวทางที่สหกรณ์ยึดถือปฏิบัติเพื่อให้คุณค่าทางสหกรณ์เกิดผลเป็นรูปธรรม ประกอบด้วยหลักการที่สำคัญรวม 7 ประการ กล่าวคือ

1.3.1 หลักการที่ 1 การเป็นสมาชิกโดยสมัครใจและเปิดกว้าง (Voluntary and Open Membership)

1) พึงตระหนักว่าการเข้าและออกจากการเป็นสมาชิก จะต้องเป็นไปตามความสมัครใจของบุคคล (คำว่า “บุคคล” หมายถึง ทั้งบุคคลธรรมดาและนิติบุคคล) ไม่ใช่ถูกชักจูง โน้มน้าว ล่อลวง บังคับ ข่มขู่จากผู้อื่น

2) อย่างไรก็ดี การกำหนดคุณสมบัติของสมาชิกสหกรณ์ต่างๆ เพื่อให้บุคคลที่เข้าเป็นสมาชิกแล้วสามารถร่วมกันดำเนินกิจกรรมในสหกรณ์ได้ และไม่สร้างปัญหาความเดือดร้อนให้แก่เพื่อนสมาชิก และสหกรณ์ไม่ถือว่าขัดกับหลักสหกรณ์ข้อนี้

3) สมาชิกสมทบนั้น ควรมีแต่เฉพาะกรณีของสหกรณ์บางประเภทที่มีลักษณะพิเศษและจำเป็นเท่านั้น ไม่ควรให้มีในสหกรณ์ทั่วไปหรือทุกประเภท เพราะตามปกติสมาชิกสมทบมาจากบุคคลซึ่งขาดคุณสมบัติที่จะเป็นสมาชิกธรรมดา หากสหกรณ์ใดรับสมาชิกสมทบจำนวนมากก็อาจกระทบต่อการส่งเสริมผลประโยชน์ของสมาชิกธรรมดาได้แม้ว่ากฎหมายจะได้ห้ามมิให้สมาชิกสมทบบมีสิทธิบางประการก็ตาม

1.3.2 หลักการที่ 2 การควบคุมโดยสมาชิกตามหลักประชาธิปไตย (Democratic Member Control)

พึงตระหนักว่าเป็นหน้าที่ของสมาชิกทุกคนที่จะต้องร่วมแรงกายใจ และสติปัญญาในการดำเนินการและควบคุมดูแลการดำเนินงานของสหกรณ์ ตามวิถีทางประชาธิปไตย เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล โดยผ่านช่องทางหรือองค์กรต่างๆ เช่น คณะกรรมการดำเนินการ ผู้ตรวจสอบกิจการ และที่ประชุมใหญ่

1.3.3 หลักการที่ 3 การมีส่วนร่วมทางเศรษฐกิจของสมาชิก (Member Economic Participation)

1) หลักการสหกรณ์ข้อนี้ มุ่งเน้นให้สมาชิกทุกคนพึงตระหนักว่าบทบาทที่สำคัญของตน คือ การที่ต้องเป็นทั้งเจ้าของและลูกค้าในคนเดียวกัน (Co-owners and Customers) จึงต้องทำหน้าที่เป็นทั้งผู้สมทบทุน ผู้ควบคุมและผู้อุดหนุนหรือผู้ใช้บริการสหกรณ์ มิใช่เป็นสมาชิกเพียงเพื่อมุ่งหวังได้รับประโยชน์จากสหกรณ์เท่านั้น

2) ในการจัดสรรกำไรสุทธิเพื่อความเป็นธรรมแก่สมาชิก ส่วนหนึ่งต้องกันไว้เป็นทุนสำรอง ซึ่งจะนำไปแบ่งปันกันมิได้ แต่เป็นทุนเพื่อการพัฒนาสหกรณ์ของพวกเขาเอง ถือว่าเป็นทุนทางสังคม นอกนั้นอาจแบ่งเป็นเงินปันผลในอัตราจำกัด และเป็นเงินเฉลี่ยคืนตามส่วนแบ่งธุรกิจ

1.3.4 หลักการที่ 4 การปกครองตนเองและความเป็นอิสระ (Autonomy and Independence)

1) สมาชิกกรรมการและพนักงานสหกรณ์ รวมทั้งหน่วยส่งเสริมสหกรณ์ต้องตระหนักและสำนึกอยู่เสมอว่าสหกรณ์เป็นองค์กรช่วยตนเองปกครองตนเอง เพราะฉะนั้นสหกรณ์ต้องเป็นอิสระในการตัดสินใจ หรือทำสัญญาใดๆ ตามเงื่อนไขที่สหกรณ์ยอมรับได้กับบุคคลภายนอกหรือรัฐบาล

2) การรับความช่วยเหลือหรือสนับสนุนจากรัฐ หรือบุคคลภายนอก ไม่ขัดกับหลักความเป็นอิสระของสหกรณ์ หากผู้ให้ความช่วยเหลือมุ่งหมายให้สหกรณ์ช่วยเหลือตนเองได้ และควบคุมตามหลักประชาธิปไตย รวมทั้งชำระไว้ซึ่งความเป็นตัวของตัวเองของสหกรณ์

1.3.5 หลักการที่ 5 การศึกษาฝึกอบรมและสารสนเทศ (Education Training and Information)

1) หลักการข้อนี้เป็นจุดอ่อนของสหกรณ์ในประเทศไทยทุกระดับ ทั้งสหกรณ์ขั้นปฐมและสหกรณ์ขั้นสูง เพราะขาดแผนแม่บทในการพัฒนาการศึกษาทางการสหกรณ์ให้มีบทบาทและความรับผิดชอบของขบวนการสหกรณ์อย่างแท้จริง ทั้งๆที่ได้ริเริ่มให้จัดตั้งกองทุนสะสมจากสภาพสหกรณ์จากกำไรของสหกรณ์มาตั้งแต่ พ.ศ.2492 และแม้จะมีการจัดตั้งสันนิบาตสหกรณ์แห่งประเทศไทยและมีชุมนุมสหกรณ์ระดับชาติบ้างแล้ว ส่วนราชการที่ทำหน้าที่ส่งเสริมสหกรณ์ก็ยังดำเนินการให้การศึกษาและฝึกอบรมทางสหกรณ์แทบจะเรียกได้ว่าซ้ำซ้อนกับขบวนการสหกรณ์ โดยไม่มีเป้าหมายที่ชัดเจนให้ขบวนการสหกรณ์สามารถรับผิดชอบให้การศึกษาและฝึกอบรมทางสหกรณ์ได้ด้วยตนเองในที่สุด โดยมีหน่วยงานของรัฐทำหน้าที่ให้การสนับสนุน

อย่างเพียงพอตามความจำเป็นและเน้นการฝึกอบรมข้าราชการให้ปฏิบัติหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล

2) การศึกษา การฝึกอบรมและสารสนเทศมีความมุ่งหมายและเน้นกลุ่มเป้าหมาย ดังนี้

(2.1) การศึกษามุ่งให้สมาชิกและบุคคลทั่วไปซึ่งถือว่าเป็นผู้ที่จะเป็นสมาชิกในอนาคตมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการสหกรณ์ รวมทั้งมีความสำนึกและตระหนักในสิทธิและหน้าที่ของสมาชิกหรือให้เป็นผู้มีจิตวิญญาณสหกรณ์

(2.2) การฝึกอบรมมุ่งให้กรรมการ ผู้จัดการ และพนักงานสหกรณ์มีความรู้ ความสามารถและทักษะ รวมทั้งความรับผิดชอบในบทบาทหน้าที่ของตน

(2.3) ส่วนสารสนเทศนั้นมุ่งให้บุคคลทุกกลุ่ม โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับเยาวชนและผู้บังคับการความคิดเห็น เช่น ผู้นำชุมชน ผู้นำองค์กร พัฒนาชุมชนโดยเน้นการติดต่อสื่อสาร 2 ทาง

3) หลักสูตรและเนื้อหาของการศึกษาอบรม ควรครอบคลุมทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมืองและวัฒนธรรม

1.3.6 หลักการที่ 6 การร่วมมือกันระหว่างสหกรณ์ (Cooperation among Cooperatives)

1) แท้จริงการร่วมมือระหว่างสหกรณ์เป็นหลักการเดียวกันกับการร่วมมือระหว่างบุคคลธรรมดาในการจัดตั้งสหกรณ์นั่นเอง ซึ่งจะก่อให้เกิดการประหยัดด้วยขนาด มีอำนาจการต่อรองสูงขึ้น และนำไปสู่การรับใช้สมาชิกอย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2) การร่วมมือระหว่างสหกรณ์อาจทำได้ทั้งในแนวนอนและแนวตั้ง ในแนวนอน สหกรณ์ทุกสหกรณ์ไม่ว่าประเภทเดียวกันหรือไม่ สามารถร่วมมือกันได้ในทุกระดับเพื่อประโยชน์สูงสุดของสมาชิกและขบวนการสหกรณ์ในแนวตั้งสหกรณ์ท้องถิ่นประเภทเดียวกันควรรวมตัวกันทางธุรกิจเป็นชุมนุมสหกรณ์ระดับภูมิภาค หรือระดับประเทศ และระดับระหว่างประเทศ และสหกรณ์ทุกประเภท ทุกระดับ ทุกสหกรณ์ควรรวมตัวกันเป็นองค์การสหกรณ์สูงสุด (Apex Organization) เพื่อประโยชน์ในการส่งเสริมด้านอุดมการณ์ การศึกษา การฝึกอบรม การส่งเสริม แนะนำ การกำกับดูแล การตรวจสอบ การวิจัย และการพัฒนา ฯลฯ

3) วัตถุประสงค์สำคัญของการร่วมมือระหว่างสหกรณ์ คือเพื่อให้สหกรณ์สามารถอำนวยความสะดวกทางเศรษฐกิจและสังคมแก่สมาชิกอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุดทำให้ขบวนการสหกรณ์เข้มแข็งและยั่งยืน มีชีวิตชีวา (Viable & Sustainable) และความร่วมมือกันในลักษณะของ “ระบบรวม” หรือเป็นเอกภาพ

1.3.7 หลักการที่ 7 การเอื้ออาทรต่อชุมชน (Concern for Community)

1) สหกรณ์เป็นองค์กรทางเศรษฐกิจและสังคม และเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนที่สหกรณ์ตั้งอยู่ เพราะฉะนั้นการดำเนินงานของสหกรณ์ต้องเป็นไปเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของชุมชนนั้นๆ ซึ่งหมายความว่าเป็นการพัฒนาที่ไม่ทำลายทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมและระบบนิเวศน์ หรือเป็นการพัฒนาที่สนองต่อความต้องการ และความใฝ่ฝันของคนรุ่นปัจจุบันโดยไม่ทำลายโอกาสความสามารถและอนาคตของคนรุ่นหลัง

2) เนื่องจากสมาชิกสหกรณ์เป็นสมาชิกชุมชน สหกรณ์จึงควรมีส่วนร่วมช่วยเหลือในการพัฒนาชุมชนนั้นแบบยั่งยืน

1.4 วิธีการสหกรณ์

กรมส่งเสริมสหกรณ์ (2542) ระบุว่า “การนำหลักการสหกรณ์มาประยุกต์ใช้ในการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจและสังคม เพื่อประโยชน์ของมวลสมาชิกและชุมชน โดยไม่ละเลยหลักการธุรกิจที่ดี”

1.5 คุณค่าสหกรณ์

โอภาวดี เข้มทองและคณะ (2551: 9-24) กล่าวว่า จากหลักการสหกรณ์ทั้ง 7 ประการสามารถจำแนกให้เห็นถึงคุณค่าของสหกรณ์ที่แสดงออกถึงการพัฒนาตนเองโดยการช่วยตนเอง (Self-Help) และความรับผิดชอบต่อตนเอง (Self-Responsibility) ถือว่าเป็นการควบคุมตนเองให้ยึดมั่นในวิธีการปฏิบัติที่เหมาะสม โดยนำวิธีการแบบประชาธิปไตย (Democracy) มาใช้ควบคุมการดำเนินงานเพื่อให้เกิดความเสมอภาค (Equality) ความเที่ยงธรรม (Equity) ทำให้เกิดการเกิดความพร้อมเป็นเอกภาพ (Solidarity) มีเจตนาให้เห็นถึงจริยธรรมแห่งความสุจริต (The Ethical Values of Honesty) ในการดำเนินงานที่โปร่งใสเป็นองค์กรแห่งความเปิดเผย (Openness) พร้อมรับผิดชอบต่อสังคม (Social Responsibility) แสดงความห่วงใยต่อผู้อื่น (Caring for Other) และสิ่งแวดล้อม ยินดีพร้อมรับใช้สังคมให้เกิดความร่มเย็นเป็นสุข

กรมส่งเสริมสหกรณ์ (2542) ระบุว่า คุณค่าสหกรณ์ คือสหกรณ์อยู่บนพื้นฐานแห่งคุณค่าของการช่วยเหลือตนเอง ความรับผิดชอบต่อตนเอง ความเป็นประชาธิปไตย ความเสมอภาค ความเที่ยงธรรม และความเป็นเอกภาพสมาชิก สหกรณ์เชื่อมั่นในคุณค่าทางจริยธรรมแห่งความสุจริต ความเปิดเผย ความรับผิดชอบต่อสังคมและความเอื้ออาทรต่อคนอื่นโดยสืบทอดประเพณีปฏิบัติของผู้ริเริ่มการสหกรณ์

1.6 วัตถุประสงค์ของสหกรณ์การเกษตร

1.6.1 สหกรณ์การเกษตรมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจและสังคมของบรรดาสมาชิก โดยมีวิธีช่วยตนเองและช่วยเหลือซึ่งกันและกันตามหลักการสหกรณ์รวมทั้งในข้อต่อไปนี้ (สำนักจัดตั้งและส่งเสริมสหกรณ์ กรมส่งเสริมสหกรณ์ 2553)

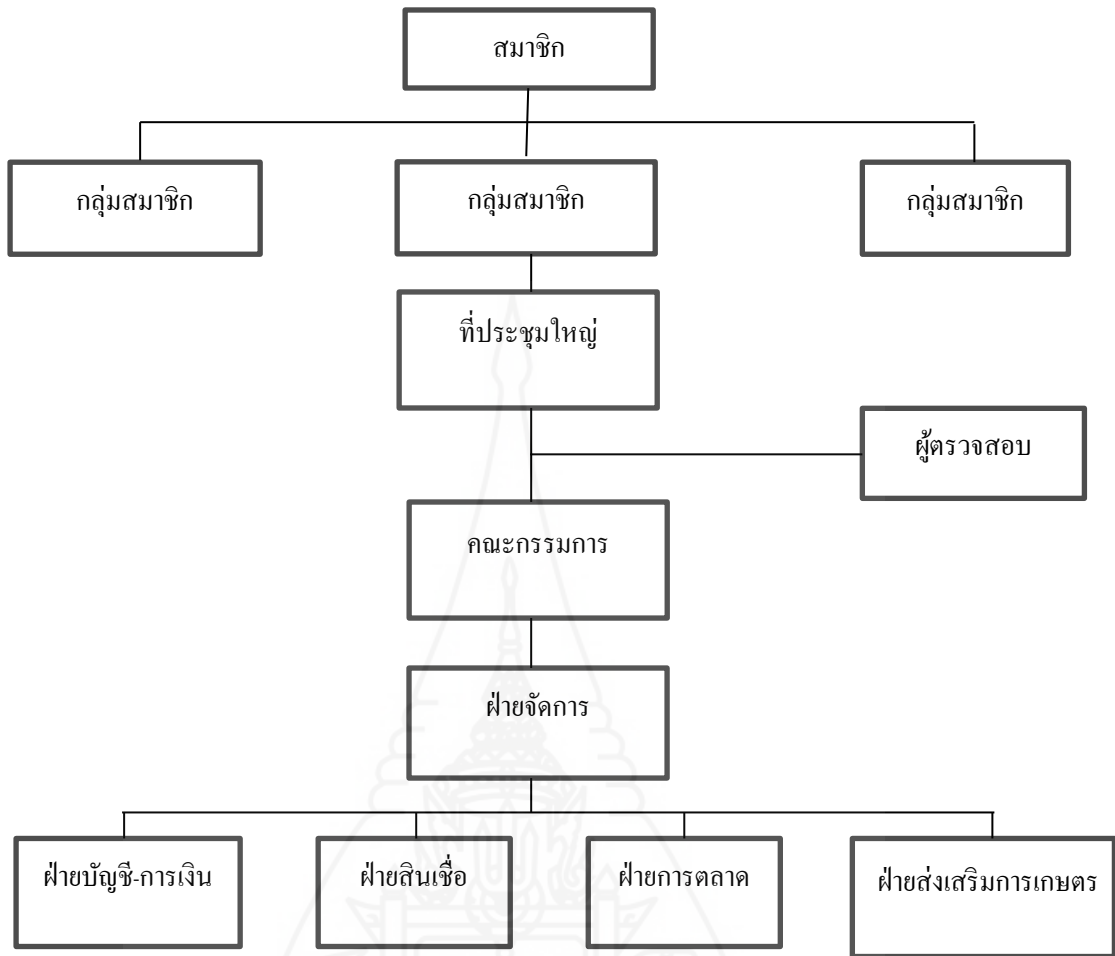
- 1) จัดหาวัสดุการเกษตรและเครื่องอุปโภคบริโภคที่จำเป็นมาจำหน่ายแก่สมาชิก
- 2) รวบรวมผลิตผลการเกษตร ผลิตภัณฑ์และบริการของสมาชิกมาจัดการขายหรือแปรรูปโดยการซื้อหรือรวบรวมผลิตผลจากสมาชิกก่อนผู้อื่น
- 3) จัดให้มีเงินกู้หรือสินเชื่อแก่สมาชิกเพื่อการประกอบอาชีพและการดำรงชีพ
- 4) ส่งเสริมการออมทรัพย์ของสมาชิก
- 5) ส่งเสริมการเรียนรู้และการพัฒนาคุณภาพชีวิตของสมาชิกและชุมชน
- 6) ร่วมมือกับสหกรณ์อื่น สันนิบาตสหกรณ์แห่งประเทศไทย ชุมนุม สหกรณ์องค์กร ชุมชนภาคเอกชน และหน่วยงานของรัฐเพื่อส่งเสริมและปรับปรุงกิจการของสหกรณ์
- 7) ส่งเสริมและเผยแพร่อาชีพการเกษตร หัตถกรรม อุตสาหกรรมในครัวเรือนหรือการประกอบอาชีพอย่างอื่นในหมู่สมาชิกและครอบครัวสมาชิก รวมทั้งการส่งเสริมความรู้ในการผลิตทางอุตสาหกรรม เพื่อให้สมาชิกมีอาชีพและรายได้ที่มั่นคง

1.6.2 อำนาจกระทำการเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของสหกรณ์การเกษตร ให้สหกรณ์มีอำนาจกระทำการดังต่อไปนี้ (สำนักจัดตั้งและส่งเสริมสหกรณ์ กรมส่งเสริมสหกรณ์ 2553)

- 1) ติดตั้งเครื่องสูบน้ำ หรือปิดกั้นทำนบเหมืองฝายจัดระบบการส่งน้ำ ระบายน้ำและอำนวยความสะดวกให้น้ำเพื่อประโยชน์แก่การเกษตร
- 2) จัดให้มีนางหรือโรงเรียนการเกษตรเพื่อเก็บรักษาผลิตผลหรือผลิตภัณฑ์
- 3) จัดให้ยานพาหนะขนส่ง เครื่องมือ เครื่องจักรกล หรือปศุสัตว์ เกี่ยวกับการผลิตทางการเกษตรสำหรับให้บริการแก่สมาชิก
- 4) จัดให้มีโรงงานอุตสาหกรรมเพื่อแปรรูปผลิตผลหรือเพื่อผลิตสินค้าที่มีคุณภาพตามความต้องการของตลาด
- 5) จัดหาทุนเพื่อดำเนินกิจกรรมตามวัตถุประสงค์ของสหกรณ์
- 6) รับฝากเงินจากสมาชิกหรือสหกรณ์อื่น
- 7) ให้สหกรณ์อื่นกู้ยืมเงิน

- 8) ชื่อหุ้นของธนาคารซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ความช่วยเหลือทางการเงินแก่สหกรณ์
- 9) ชื่อหุ้นของชุมนุมสหกรณ์หรือสหกรณ์อื่น
- 10) ชื่อหุ้นของสถาบันที่ประกอบธุรกิจอันทำให้เกิดความสะดวกรหรือส่งเสริมความเจริญ แก่กิจการของสหกรณ์
- 11) ออกตั๋วสัญญาใช้เงินและตราสารทางการเงิน
- 12) ฝากหรือลงทุนอย่างอื่นตามกฎหมายและตามที่คณะกรรมการพัฒนาการสหกรณ์แห่งชาติกำหนด
- 13) ให้สวัสดิการและการสงเคราะห์ตามสมควรแก่สมาชิกและครอบครัว
- 14) ส่งเสริมกิจกรรมกลุ่มของสมาชิก กลุ่มสตรีสหกรณ์ กลุ่มเยาวชนสหกรณ์ กลุ่มผู้ใช้น้ำ กลุ่มรวมกันผลิต กลุ่มรวมกันซื้อ กลุ่มรวมกันขาย และกลุ่มออมทรัพย์ ฯลฯ
- 15) ให้ความช่วยเหลือทางวิชาการแก่สมาชิก
- 16) ขอหรือรับความช่วยเหลือทางวิชาการจากทางราชการหน่วยงานของต่างประเทศหรือบุคคลอื่นใด
- 17) การกระทำต่างๆ ตามที่อนุญาตไว้ในกฎหมายว่าด้วยสหกรณ์เพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กล่าวข้างต้นรวมถึงการซื้อ ถือกรรมสิทธิ์หรือทรัพย์สินครอบครอง กู้ยืม เช่าหรือให้เช่า เช่าซื้อหรือใช้เช่าซื้อ โอนหรือรับโอน สิทธิการเช่าหรือสิทธิการเช่าซื้อ ขายหรือจำหน่าย จำนองหรือรับจำนอง จำนำหรือรับจำนำ ด้วยวิธีอื่นใด ซึ่งทรัพย์สินแก่สมาชิกหรือของสหกรณ์

1.6.3 โครงสร้างองค์การสหกรณ์การเกษตรในจังหวัดจันทบุรีเหมือนกับโครงสร้างสหกรณ์การเกษตรทั่วไป ประกอบด้วยสมาชิกสหกรณ์ กลุ่มสมาชิก ที่ประชุมใหญ่ คณะกรรมการดำเนินการ ประธานกรรมการ รองประธานกรรมการ เลขานุการ ทรัพย์สิน และกรรมการต่างๆ ผู้ตรวจสอบกิจการ และฝ่ายจัดการ ประกอบด้วย ผู้จัดการ พนักงานสินเชื่อ พนักงานการตลาด พนักงานบัญชี และลูกจ้างประจำ ดังภาพที่ 2.1



ภาพที่ 2.1 โครงสร้างสหกรณ์การเกษตรทั่วไป

1.6.4 ธุรกิจและการดำเนินงานของสหกรณ์การเกษตร

ปัญญา หิรัญรัมย์และคณะ (2551: 1-8) กล่าวว่า ปัจจุบันนี้การสหกรณ์ในประเทศไทยแบ่งออกเป็น 7 ประเภท ได้แก่ สหกรณ์การเกษตร สหกรณ์นิคม สหกรณ์ประมง สหกรณ์ออมทรัพย์ สหกรณ์ร้านค้า สหกรณ์บริการ และสหกรณ์เครดิตยูเนี่ยน สหกรณ์แต่ละประเภทจะดำเนินธุรกิจที่แตกต่างกันไป แต่โดยทั่วไปธุรกิจของสหกรณ์ก็จะเหมือนกันซึ่งบางสหกรณ์สามารถทำธุรกิจได้เฉพาะบางด้านบางสหกรณ์สามารถทำธุรกิจได้ครบทุกด้านเพื่อบริการสมาชิกได้ครบวงจร

โดยสรุปสหกรณ์การเกษตรมีธุรกิจดังนี้

1) ธุรกิจด้านการเงิน เป็นธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการจัดหาเงินทุนมาให้กู้แก่สมาชิกซึ่งเป็นการส่งเสริมการออมทรัพย์ของสมาชิกด้วยธุรกิจด้านการเงินของสหกรณ์ได้แก่ ธุรกิจด้านสินเชื่อและธุรกิจด้านการรับฝากเงิน

2) ธุรกิจด้านสินเชื่อ สหกรณ์จะจัดหาเงินทุนมาเพื่อให้สมาชิกกู้ยืมเงินไม่ว่าจะเป็นเงินกู้ระยะสั้น ระยะปานกลางหรือระยะยาว โดยให้สมาชิกผ่อนชำระเป็นรายงวดเดือน หรือรายปี ซึ่งสหกรณ์จะคิดดอกเบี้ยเงินกู้จากสมาชิกในอัตราที่เหมาะสม และเมื่อสิ้นปีสหกรณ์ดำเนินธุรกิจมีกำไรอาจจะจัดสรรกำไรเป็นเงินเฉลี่ยคืนตามสัดส่วนธุรกิจได้

3) ธุรกิจด้านเงินรับฝาก สหกรณ์จะจัดหาเงินฝากประเภทต่างๆ เพื่อการระดมเงินออมจากสมาชิกทั้งเงินฝากระยะสั้นและเงินฝากระยะยาวหรือเงินฝากประเภทอื่นๆ ตามเงื่อนไขที่สหกรณ์กำหนดโดยสหกรณ์จ่ายดอกเบี้ยเงินฝากให้แก่สมาชิกเป็นผลตอบแทน

4) ธุรกิจด้านการซื้อหรือธุรกิจซื้อเป็นการจัดหาสิ่งของที่จำเป็นมาจำหน่ายแก่สมาชิก เนื่องจากการรวมกันซื้อจำนวนมากๆ จะทำให้สหกรณ์มีอำนาจในการต่อรองเรื่องราคาได้ จะทำให้สมาชิกสามารถซื้อสินค้าจากสหกรณ์ได้ในราคาเป็นธรรม ธุรกิจการซื้อสินค้าของสหกรณ์ได้แก่ การจัดหาวัสดุทางการเกษตรมาจำหน่ายให้สมาชิก การจัดหาสินค้าอุปโภคบริโภคมาจำหน่ายให้สมาชิก เป็นต้น นอกจากนี้ยังรวมถึงธุรกิจปั้มน้ำมันของสหกรณ์ด้วย

5) ธุรกิจการตลาดหรือธุรกิจการขาย เป็นธุรกิจที่รวบรวมผลผลิตของสมาชิกมาจำหน่ายหรือการรับสินค้าของสมาชิกมาจำหน่าย เพื่อเพิ่มอำนาจต่อรองในด้านราคาของสมาชิกในการที่สหกรณ์จะเป็นผู้รวบรวมจำนวนมากเพื่อขายหรือแปรรูปต่อไปเช่น ธุรกิจรวบรวมข้าวเปลือก ข้าวโพด อ้อย น้ำมันดิบ เป็นต้น

6) ธุรกิจบริการ เป็นธุรกิจด้านบริการอื่นๆ ของสหกรณ์ เช่น บริการสูบน้ำสำหรับทำนาของสมาชิก บริการแนะนำส่งเสริมการเกษตรสำหรับสมาชิกปลูกกล้วยหอม หรือสมาชิกผู้เลี้ยงโคนม บริการเคอร์เตอร์เซอร์วิส บริการรถเกี่ยวข้าว บริการประกันภัยรถยนต์ผ่านสหกรณ์ บริการทัศนศึกษา เป็นต้น

สหกรณ์ทุกประเภทสามารถทำธุรกิจบริการเพื่อเป็นการส่งเสริมการให้บริการแก่สมาชิกและเพิ่มรายได้ให้กับสหกรณ์ สหกรณ์ต้องปฏิบัติให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ในข้อบังคับของสหกรณ์ โดยกำหนดระเบียบของสหกรณ์เพื่อเป็นกรอบแนวทางในการดำเนินธุรกิจหรือดำเนินงานสหกรณ์และกรมส่งเสริมสหกรณ์ยกร่างระเบียบไว้ เพื่อสหกรณ์นำไปปรับใช้ความเหมาะสมของแต่ละสหกรณ์

2. บริบทที่เกี่ยวกับการดำเนินงานของสหกรณ์การเกษตร

นับตั้งแต่ปี 2459 ที่รัฐบาลได้นำเอา “สหกรณ์” มาใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมโดยมุ่งหวังให้ประชาชนได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดตั้งและดำเนินงาน

สหกรณ์ในฐานะการเป็นองค์กรของสมาชิก เพื่อสมาชิก โดยสมาชิก ซึ่งยึดมั่นในหลักและวิธีการของสหกรณ์ซึ่งเป็นหลักปฏิบัติที่สืบทอดเจตนารมณ์มาจากคุณค่าสหกรณ์ [Co-operative Values] การส่งเสริมสหกรณ์ของประเทศไทยที่ผ่านมามีลักษณะคล้ายคลึงกับหลายๆ ประเทศที่รัฐจำเป็นต้องให้การสนับสนุนเสริมในด้านต่างๆ เพื่อให้ระบบสหกรณ์เข้มแข็งเป็นปึกแผ่นและมีขีดความสามารถที่จะขับเคลื่อนภารกิจที่มีต่อสมาชิกสหกรณ์ตามความคาดหวัง จากการหนุนเสริมที่สำคัญ ได้แก่ การออกกฎหมาย การจัดตั้งหน่วยงานรัฐเพื่อการส่งเสริมการสหกรณ์ การอุดหนุนด้านเงินทุนตลอดจนการหนุนเสริมด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสหกรณ์แก่ประชาชน สหกรณ์ที่จดทะเบียนตามกฎหมาย [พระราชบัญญัติสหกรณ์] จำแนกได้ 7 ประเภท คือ สหกรณ์การเกษตร สหกรณ์ประมง สหกรณ์นิคม สหกรณ์ร้านค้า สหกรณ์ออมทรัพย์ สหกรณ์บริการ และสหกรณ์เครดิตยูเนียน กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ได้ประเมินภาวะเศรษฐกิจทางการเงินของสหกรณ์ในรอบปี 2549 จำนวนทั้งสิ้น 5,744 แห่ง มีสมาชิก 8.93 ล้านคน มีทุนดำเนินงาน 791,516 ล้านบาท สหกรณ์เหล่านี้ดำเนินธุรกิจสำคัญอยู่ 5 ด้าน โดยธุรกิจสินเชื่อเป็นธุรกิจที่มีมูลค่ามากที่สุด รองลงมาคือ ธุรกิจรับฝากเงิน ธุรกิจรวบรวมผลผลิต ธุรกิจจัดหาสินค้ามาจำหน่ายและธุรกิจบริการต่างๆ สหกรณ์ที่ประสบปัญหาขาดทุนในการดำเนินงานมีจำนวนทั้งสิ้น 1,291 แห่ง หรือคิดเป็นร้อยละ 22.47 ของสหกรณ์ทั้งหมด

กรมส่งเสริมสหกรณ์ (2542) ระบุว่า สหกรณ์การเกษตร คือสหกรณ์ที่จัดตั้งขึ้นในหมู่ผู้มีอาชีพทางการเกษตรรวมตัวกันจัดตั้งและจดทะเบียนเป็นนิติบุคคลต่อนายทะเบียนสหกรณ์ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้สมาชิกดำเนินกิจการร่วมกันและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เพื่อแก้ไขความเดือดร้อนในการประกอบอาชีพของสมาชิก และยกฐานะความเป็นอยู่ของสมาชิกให้ดีขึ้น

วัตถุประสงค์ สหกรณ์การเกษตรดำเนินธุรกิจแบบอเนกประสงค์ เพื่อส่งเสริมให้สมาชิกดำเนินธุรกิจร่วมกัน ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และช่วยเหลือส่วนรวม โดยใช้หลักคุณธรรมจริยธรรมอันดีงามตามพื้นฐานของมนุษย์เพื่อให้เกิดประโยชน์แก่สมาชิกและส่วนรวมให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีทั้งทางเศรษฐกิจและสังคมตามที่กำหนดไว้ในข้อบังคับของสหกรณ์

ประโยชน์ที่สมาชิกจะได้รับ ทำให้สมาชิกมีปัจจัยการผลิตเพิ่มขึ้นจากการกู้เงินสหกรณ์ในอัตราดอกเบี้ยต่ำมาประกอบอาชีพ ทำให้มีที่ดินทำกินเป็นของตนเอง หรือมีที่ดินทำกินมากกว่าเดิม ทั้งได้รับความรู้เกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีการผลิต ตั้งแต่การใช้พันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ การใช้ปุ๋ย การใช้ยาปราบศัตรูพืช การเก็บรักษาผลผลิตอย่างมีคุณภาพ ผลผลิตที่ได้จึงเป็นไปได้จริงเป็นไปตามความต้องการของตลาด ส่งผลให้สหกรณ์และบุคคลในครอบครัวมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นทั้งด้าน เศรษฐกิจ สังคม การศึกษาและการอนามัย

3. บริบทเกี่ยวกับสหกรณ์กองทุนสวนยางวังโตนด จำกัด จังหวัดจันทบุรี

สหกรณ์กองทุนสวนยางวังโตนด จำกัด อำเภอนายายอาม จังหวัดจันทบุรี สำนักงานตั้งอยู่เลขที่ 40 หมู่ 4 ตำบล วังโตนด อำเภอ นายายอาม จังหวัด จันทบุรี เป็นสหกรณ์ประเภทสหกรณ์การเกษตร เลขที่ทะเบียนสหกรณ์ ที่ ก. 029937 เมื่อวันที่ 24 มีนาคม พ. ศ. 2537 ตามพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ.2511 โดยมีวัตถุประสงค์ที่จัดตั้งขึ้นเพื่อดำเนินการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของเกษตรกรในพื้นที่และส่งเสริมผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจและสังคมของบรรดาสมาชิกโดยวิธีช่วยเหลือตนเองและช่วยเหลือซึ่งกันและกันตามหลักสหกรณ์ ปัจจุบันมีสมาชิกทั้งหมด 844 คน วันสิ้นปีทางบัญชี ณ วันที่ 30 มิถุนายน 2557 มีคณะกรรมการจำนวน 9 คน คือ ประธานกรรมการ รองประธานกรรมการ เลขานุการ เหรัญญิก ที่เหลือเป็นคณะกรรมการ มีผู้ตรวจสอบกิจการ 2 คน และฝ่ายจัดการ 7 คน (รายงานประจำปี ณ วันที่ 30 มิถุนายน 2557)

จำนวนสมาชิก และฐานะทางการเงิน ณ วันที่ 30 มิถุนายน 2557

จำนวนสมาชิก	844 คน
สินทรัพย์ทั้งสิ้น	16,999,949.68 บาท
หนี้สินทั้งสิ้น	11,417,944.93 บาท
เงินรับฝาก	1,153,455.54 บาท
เงินให้กู้ยืม	13,504,966.00 บาท
หนี้สินหมุนเวียน	11,079,879.70 บาท
หนี้สินไม่หมุนเวียน	338,065.23 บาท
ทุนของสหกรณ์	5,582,004.68 บาท
ทุนเรือนหุ้น	3,856,330.00 บาท
กำไรสุทธิ	333,444.51 บาท
ทุนสะสมและอื่นๆ	793,061.87 บาท
ผลการดำเนินงานรอบปีบัญชี	
ขาย/บริการ	9,887,883.34 บาท
ค่าใช้จ่ายทั้งสิ้น	9,554,438.83 บาท
กำไร(ขาดทุน)สุทธิ	703,842.27 บาท

การดำเนินงานของสหกรณ์

1. ธุรกิจรวบรวมผลิตผลทางการเกษตร ได้แก่ ยางพารา
2. ธุรกิจรับฝากเงิน ได้แก่ เงินฝากออมทรัพย์ เงินฝากออมทรัพย์สัจจะ

ความสามารถในการบริหารจัดการ

1. ธุรกิจรวบรวมผลผลิต

สหกรณ์รวบรวมผลผลิตยางพาราทั้งสิ้น เป็นเงิน 7,545,846.34 บาท ลดลงจากปีก่อน 1,336,203.66 บาท มีสมาชิกร่วมทำธุรกิจ จำนวน 340 ราย คิดเป็นร้อยละ 40.67 ของจำนวนสมาชิกวันสิ้นปี ผลการดำเนินงานมีกำไรเฉพาะธุรกิจ 142,691.02 ลดลงจากปีก่อน 61,082.64 บาท หรือร้อยละ 29.98 เนื่องจากสมาชิกไม่นำผลผลิตมาจำหน่ายให้กับสหกรณ์ (รายงานกิจการประจำปี สิ้นสุดวันที่ 30 มิถุนายน 2557)

2. ธุรกิจเงินรับฝาก

ระหว่างปีสหกรณ์รับฝากเงินทั้งสิ้น 1,052,843.84 บาท ประกอบด้วย รับฝากเงินจากสมาชิก 1,051,037.97 และรับฝากเงินจากสหกรณ์อื่น 1,805.87 บาท วันสิ้นปีมีเงินรับฝากออมทรัพย์ของสมาชิกคงเหลือ 398 บัญชี เป็นเงิน 441,663.65 บาท เงินรับฝากออมทรัพย์จากสหกรณ์อื่น 4 สหกรณ์ เป็นเงิน 46,952.73 บาท และเงินรับฝากออมทรัพย์พิเศษ 24 บัญชี เป็นเงิน 45,286.35 บาท (รายงานประจำปี ณ วันที่ 30 มิถุนายน 2557)

4. ทฤษฎีที่เกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

4.1 ความหมายของการมีส่วนร่วม

นักวิชาการได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมไว้หลายลักษณะซึ่งพอประมวลได้ดังต่อไปนี้

รัตนา บุญมัธยะ (อ้างถึงใน อนันต์ ทับอินทร์ 2551: 22) ได้เสนอความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาว่า หมายถึง “การที่ชาวบ้านได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจเพื่อวางแผนการดำเนินงาน การรับผลประโยชน์จากโครงการพัฒนา และการประเมินผลโครงการพัฒนา อาจกล่าวได้ว่าเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชน สามารถที่จะกำหนดเป้าหมาย และการเปลี่ยนแปลงหรือกระทำการไปสู่เป้าหมายนั้นๆ ด้วยตัวของเขาเอง โดยการระดมพลังสร้างสรรค์ในชุมชนทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็นความคิดริเริ่ม ความต้องการทักษะ ความรู้ ทุน แรงงาน ทรัพยากรชุมชน โดยการแก้ปัญหาชุมชนบนพื้นฐานของการพึ่งตนเองของชุมชนให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้”

ธนะจักร เขินบำรุง (อ้างถึง ในอนันต์ ทับอินทร์ 2551: 24) สรุปความหมายการมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง การตัดสินใจเข้าไปมีบทบาทในการแก้ไขปัญหาดำเนินการจัดการ

ทรัพย์สินของชุมชนเพื่อการพึ่งตนเองของสมาชิกในชุมชน ซึ่งดำเนินการต่างๆ นอกจากจะได้รับการสนับสนุนจากรัฐแล้วยังต้องประสานความร่วมมือกับองค์กรเอกชนอื่นๆ ด้วย

สมคิด รัตนวงศ์ (อ้างถึงใน อนันต์ ทับอินทร์ 2551: 24) สรุปความหมายการมีส่วนร่วม หมายถึงการที่บุคคล หรือกลุ่มคน ได้เข้าไปร่วมในการดำเนินการทุกขั้นตอนในกิจกรรมต่างๆ โดยความสมัครใจทั้งกิจกรรมที่องค์กรภายนอกจัดและกิจกรรมที่จัดโดยชาวบ้านเพื่อประโยชน์ต่อการดำรงชีพทั้งทางเศรษฐกิจและสังคม ตลอดจนการแก้ปัญหาของตนและชุมชน

United Nations (อ้างถึงใน วิศรุต บำรุงศรี 2550: 14) ได้สรุปถึงความหมายของการมีส่วนร่วมว่าหมายถึงการสร้างโอกาสให้สมาชิกทุกคนของชุมชนและของสังคมที่มีอาณาเขตกว้างกว่า ได้เข้ามาช่วยเหลือ และเขามามีอิทธิพลต่อกระบวนการดำเนินกิจกรรมการพัฒนา รวมถึงการได้รับประโยชน์จากการพัฒนานั้นอย่างเสมอภาค

Whit (อ้างถึงในวิศรุต บำรุงศรี 2550: 14) สรุปคำจำกัดความของการมีส่วนร่วมว่า การมีส่วนร่วมประกอบด้วย 3 มิติ ได้แก่ มิติที่หนึ่ง การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจว่าควรทำอะไร และอย่างไร มิติที่สอง การมีส่วนร่วมเสียสละในการพัฒนา การลงมือปฏิบัติตามที่ได้ตัดสินใจ และมิติที่สาม การมีส่วนร่วมในแบ่งปันผลประโยชน์จากการดำเนินงาน

จากความหมายต่างๆ ดังกล่าวข้างต้น การมีส่วนร่วม ตามความหมายของผู้ศึกษา หมายถึงการที่บุคคลหรือกลุ่มคนได้เข้าไปทำกิจกรรมหรือดำเนินการต่างๆ ด้วยความสมัครใจ โดยมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ มีส่วนร่วมในการดำเนินการ ในการรับผลประโยชน์ และการมีส่วนร่วมในการประเมินผล เพื่อประโยชน์ต่อการดำรงชีพ ตลอดจนการแก้ปัญหาของตนและชุมชน

แก้ว นิมะเริง (2540 : 10) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนหมายถึง การที่ประชาชนในชนบทได้เข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนากิจกรรมส่วนรวมของชุมชน เช่น การมีส่วนร่วมในการคิดเสนอแนะ แก้ไขปัญหาการดำเนินงานตามกิจกรรม การมีส่วนร่วมในการวางแผน หรือเสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับโครงการพัฒนาและร่วมปฏิบัติโดยร่วมบริจาคเงิน วัสดุ สิ่งของ การสละแรงงานเพื่อพัฒนาหมู่บ้าน และการร่วมติดตามผลการพัฒนาบำรุงรักษาสาธารณประโยชน์ต่างๆ ในเขตหมู่บ้าน

เจริญ ภัสระ (2540: 1-3) ได้กล่าวถึงการมีส่วนร่วมของประชาชน (People's participation) หรือการมีส่วนร่วมของชุมชน ว่าหมายถึงความพร้อมและโอกาสที่ทั้งฝ่ายรัฐบาลและฝ่ายประชาชนหรือชุมชนยอมรับผิชอบและกระทำกิจกรรมต่างๆ ร่วมกัน และ เจริญ ภัสระ ยังได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง การที่กลุ่มประชาชนหรือขบวนการของ

ประชาชน ซึ่งตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาเป็นผู้ที่อยู่ในวงนอกระบบราชการ ได้เพิ่มความสามารถในการควบคุมทรัพยากรและสถาบันต่างๆ ตามสถานะสังคมที่เป็นอยู่ ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมของประชาชน คือการที่ประชาชนหรือชุมชนพัฒนาขีดความสามารถของตนในการจัดการและควบคุมการใช้และกระจายทรัพยากรและปัจจัยการผลิตการดำรงชีพทางเศรษฐกิจและสังคม ตามความจำเป็นอย่างสมศักดิ์ศรีในฐานะสมาชิกสังคมและในการมีส่วนร่วมของประชาชน ได้พัฒนาการรับรู้และภูมิปัญญาซึ่งแสดงออกในรูปการตัดสินใจในการกำหนดชีวิตของตนเองอย่างเป็นตัวของตัวเอง

2. การมีส่วนร่วมของประชาชน คือกระบวนการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานพัฒนา ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจแก้ปัญหาของตนเอง ร่วมใช้ความคิดสร้างสรรค์ ความรู้และความชำนาญร่วมกับการใช้วิทยาการที่เหมาะสมและสนับสนุนติดตามผลการปฏิบัติขององค์กรและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง

3. การมีส่วนร่วมของประชาชน คือกระบวนการที่ประชาชนกลุ่มเป้าหมายได้รับโอกาสและได้ใช้โอกาสที่ได้รับ แสดงออกซึ่งความรู้สึกริเริ่มคิด แสดงออกซึ่งสิ่งที่เขามี แสดงออกซึ่งสิ่งที่เขาต้องการ แสดงออกซึ่งปัญหาที่กำลังเผชิญและแสดงถึงซึ่งวิธีแก้ปัญหาและลงมือปฏิบัติโดยการช่วยเหลือของหน่วยงานภายนอกน้อยที่สุด

พัชรี ลิโรรส (2546: 2-4) ได้สรุปความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชน คือกระบวนการซึ่งประชาชนหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้มีโอกาสแสดงทัศนะแลกเปลี่ยนข้อมูลและความคิดเห็นเพื่อแสวงหาทางเลือกและการตัดสินใจต่างๆ เกี่ยวกับโครงการที่เหมาะสมและเป็นที่ยอมรับร่วมกับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง จึงเข้าร่วมในกระบวนการนี้ตั้งแต่เริ่มจนกระทั่งถึงการติดตามและประเมินผล เพื่อให้เกิดความเข้าใจและการรับรู้ เรียนรู้การปรับเปลี่ยน โครงการร่วมกัน ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อทุกฝ่าย โดยองค์ประกอบสำคัญของการมีส่วนร่วมของประชาชนคือ

1. การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นกระบวนการที่มีความต่อเนื่องมีการเรียนรู้ร่วมกันของผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งฝ่ายรัฐ องค์กรเอกชนและประชาชนทั่วไป โดยเน้นการสื่อสารสองทาง ทั้งช่องทางที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ ไม่ใช้การทาครั้งเดียวจบ และควรเกิดขึ้นตลอดโครงการ

2. เป้าหมายของการมีส่วนร่วมไม่ใช่เพียงการจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นตามกฎหมายหรือการทำให้ไม่มีความขัดแย้ง หากแต่กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนควรมองให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมอย่างกว้างขวางและเป็นวิธีการเพื่อทำให้การตัดสินใจของรัฐดีขึ้นและเป็นที่ยอมรับของประชาชน

ศกุนต์ สายบุญลี อ่างใน สาวิตรี ช่างสาร (2546: 22) ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมว่า หมายถึง การร่วมกันของสมาชิกชุมชนในการพัฒนาชุมชนหรือหมู่บ้านของตนเอง ระหว่างสมาชิกด้วยกัน ระหว่างสมาชิกกับองค์กร ทั้งนี้ด้วยข้อเท็จจริงและความเชื่อที่ว่า งานจะสำเร็จได้ก็ด้วยการมีส่วนร่วมของสมาชิกซึ่งจะนำไปสู่ความร่วมมือแห่งการดำรงชีวิตในสังคมเดียวกัน โดยร่วมกระทำในด้านต่างๆ ดังนี้

1. ร่วมในการรับรู้ ในการได้รับข่าวสาร ซึ่งเป็นสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานอย่างหนึ่ง ที่จะรู้ข่าวสารความเป็นไปของบ้านเมือง ความรู้หรือวิชาการต่างๆ ถือว่าเป็นทรัพยากรที่มีคุณค่าทางวัฒนธรรม เป็นการตกทอดทางสติปัญญาของมนุษย์จากรุ่นหนึ่งไปสู่อีกรุ่นหนึ่ง สังคมหนึ่งสู่สังคมหนึ่งเป็นสิ่งสาธารณะ
2. ร่วมคิดจากการได้รับรู้ นำมาสู่การคิดพิจารณา มีโอกาสแสดงความเห็น เสนอแนะแลกเปลี่ยนในรูปแบบต่างๆ ซึ่งจะนำไปสู่การตัดสินใจที่มีคุณภาพ
3. ร่วมตัดสินใจ มีโอกาสที่จะตัดสินใจรับหรือไม่รับกิจการใดๆ ที่เกี่ยวข้องกับชุมชนกับชีวิตของตน อันถือว่ามนุษย์มีส่วนร่วมในการตัดสินใจร่วมกันแล้วผลที่เกิดขึ้นย่อมเป็นสิ่งที่สอดคล้องกับความต้องการ สอดคล้องกับปัญหาเกิดความรักความหวงแหนมีความรู้สึกเป็นเจ้าของและต้องดูแลรักษา
4. ร่วมวางแผนและดำเนินการ การวางแผนร่วมกันและการดำเนินการร่วมกัน ย่อมเกิดพลังมหาศาลในการทำให้โครงการ หรือกิจกรรมต่างๆ ได้รับความสำเร็จอย่างรวดเร็ว
5. ร่วมประเมินผล ประเมินภาพกิจกรรมต่างๆ ที่ดำเนินการแล้วหรือกิจกรรม ที่จะดำเนินการต่อไป
6. ร่วมรับผิดชอบ การคงอยู่ของกิจกรรมนั้นไม่มีใครปฏิเสธว่าเป็นผลมาจากการรับผิดชอบและการปฏิบัติดูแลรักษาร่วมกัน สำหรับสิ่งที่เกิดผลเสียหายหากมีการรับ “ผิด” ก็จะพบกับสิ่งที่ “ชอบ” พลวัตของกิจกรรมก็จะต่อเนื่องต่อไป
7. ร่วมรับผลประโยชน์ในงานพัฒนาชุมชนผลของกิจกรรมย่อมตกแก่สมาชิกชุมชนส่วนชุมชนจะกระจายผลประโยชน์ไปสู่สมาชิกแต่ละคนได้อย่างไร ก็ขึ้นอยู่กับหลักเกณฑ์ของชุมชนนั้น

อศวิน ศรีเทพ (2551: 22) สรุปว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึงกระบวนการที่ให้ประชาชนที่มีความคิดเห็นในลักษณะเดียวกันมีแนวคิดคล้ายๆ กันเข้ามามีส่วนร่วมรับผิดชอบการทำงาน โดยร่วมกันคิด ตัดสินใจ ร่วมลงมือปฏิบัติ ร่วมในการรับผลประโยชน์ และร่วมในการติดตามและประเมินผล

อคิน รพีพัฒน์ (อ้างใน ธนะจักร เย็นบำรุง 2549: 18) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชนว่า หมายถึง “ให้ประชาชนเป็นผู้คิดค้นปัญหา เป็นผู้นำทุกอย่าง ไม่ใช่เป็นการกำหนดจากคนภายนอกว่าประชาชนต้องเข้ามามีส่วนร่วมในเรื่องใดเรื่องหนึ่งทุกอย่างต้องเป็นการคิดขึ้นเองของประชาชน”

สมคิด รัตนวงศ์ (2542: 20) สรุปความหมายการมีส่วนร่วม หมายถึงการที่บุคคลหรือกลุ่มคนได้เข้าไปร่วมในการดำเนินธุรกิจทุกขั้นตอนในกิจกรรมต่างๆ โดยความสมัครใจทั้งกิจกรรมที่องค์การภายนอกจัด และกิจกรรมที่จัดโดยชาวบ้านเพื่อประโยชน์ต่อการดำรงชีพทั้งทางเศรษฐกิจและสังคม ตลอดจนการแก้ปัญหาของตนเองและชุมชน

กล่าวโดยสรุปว่าการมีส่วนร่วมหมายถึง การทำให้บุคคลได้เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของกลุ่ม ในด้านความคิดริเริ่ม การพิจารณาตัดสินใจ การร่วมวางแผน ร่วมประเมินผล ร่วมรับผิดชอบร่วมปฏิบัติกิจกรรมด้านต่างๆ ของกลุ่ม เพื่อนำไปสู่การพัฒนาและการเปลี่ยนแปลงในทิศทางที่ดีขึ้นของกลุ่มต่อไป

4.2 ความสำคัญของการมีส่วนร่วม

กฐิน ศรีมงคล (2542: 55) กล่าวถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานอันชอบธรรมของคนทุกคนที่ต้องให้การเคารพ ขอมรับและยกย่อง โดยการให้ประชาชนเข้าร่วมในการแสดงออกเกี่ยวกับการปรับปรุงวิถีชีวิตของเขา
2. งานพัฒนาเป็นงานที่ต้องเกี่ยวข้องกับประชาชนเป็นจำนวนมาก จำเป็นจะต้องให้คนหมู่มากเหล่านี้มีสิทธิมีเสียงในการแสดงออก
3. กลยุทธ์ทั้งหลายในการพัฒนาที่ผ่านมา ยังไม่สามารถส่งผลถึงกลุ่มประชาชนด้อยโอกาสและยากจน และในทางตรงกันข้ามกลับส่งผลให้กลุ่มคนผู้ได้เปรียบมีโอกาสมากขึ้น จึงจำเป็นต้องปรับกลยุทธ์ในการพัฒนาใหม่โดยให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนมากขึ้น
4. มีโครงการจำนวนไม่น้อยที่ประสบความสำเร็จ โดยอาศัยวิธีให้ประชาชนมีส่วนร่วมในรูปของการรวมกลุ่ม และจัดตั้งองค์กรประชาชน ในขณะเดียวกันก็มีโครงการที่ล้มเหลวจำนวนมากเนื่องจากไม่เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม
5. การมีส่วนร่วมของประชาชน เป็นเรื่องของการปฏิบัติเป็นกลุ่มหรือของกลุ่ม (group action) อันเป็นผลมาจากความรู้สึกผูกพันของสมาชิกแต่ละคนที่เข้ามาร่วม เพื่อพิทักษ์ประโยชน์ของเขาและในขณะเดียวกันก็ได้ประโยชน์แก่ส่วนรวมด้วย การมีส่วนร่วมจึงเป็นสิ่งจำเป็น

6. การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นตัวชี้วัดของการพัฒนาชุมชน ยิ่งประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมมากเท่าใด ยิ่งแสดงว่าประชาชนจะได้รับประโยชน์จากการพัฒนามากยิ่งขึ้น

7. ประชาชนย่อมรู้ดีว่าตนเองกำลังทำอะไร มีปัญหาอะไร และอยากจะแก้ปัญหาอย่างไร ให้โอกาสแก่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมการพัฒนา ย่อมช่วยให้โครงการต่างๆ สอดคล้องความต้องการที่แท้จริงของประชาชนได้ดีกว่า

ณรงค์ ฌ เชียงใหม่ (2545: 1-7) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน (Public Participation) มีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งต่อการพัฒนาเริ่มตั้งแต่ การรับรู้ รับทราบนโยบาย และแผนงาน รับทราบปัญหาของเขาเอง ร่วมคิดร่วมตัดสินใจแก้ไขปัญหาของตนเอง ร่วมดำเนินการ ร่วมประเมินผลและร่วมรับผลประโยชน์

ดิเรก ฤกษ์หรัย (อ้างในสมคิด รัตนวงศ์ 2542: 21) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมของประชาชน สรุปได้ว่า เป็นการช่วยประชาชนหลุดพ้นจากการเอารัดเอาเปรียบ ช่วยให้รายได้และการกระจายรายได้ดีขึ้น ช่วยกระจายผลประโยชน์แก่คนส่วนใหญ่อย่างยุติธรรม ช่วยเพิ่มพลังกลุ่มให้มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง และส่งผลโดยรวมแก่การพัฒนาเศรษฐกิจสังคมและการเมืองของประเทศ

สมยศ ท่งหว่า (อ้างในสมคิด รัตนวงศ์ 2542: 21) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ ซึ่งสรุปได้ว่า เป็นการเสริมสร้างให้ประชาชนพึ่งพาตนเองได้ ช่วยให้มีการรวมกลุ่มกันทำกิจกรรมเพื่อแก้ไขปัญหาของเขาจะทำให้ทันคน และมีอำนาจต่อรองมากขึ้นทั้งทางเศรษฐกิจ และการเมือง ซึ่งจะช่วยพัฒนาประชาธิปไตย โดยสร้างสังคม การเมืองและเศรษฐกิจของประเทศในที่สุด

4.3 กระบวนการของการมีส่วนร่วม

ปาริชาติ วลัยเสถียรและคณะ (2543: 141) กล่าวว่า กระบวนการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชนบทมี 4 ขั้นตอน คือ

1. การศึกษาชุมชน คือการค้นหาปัญหาและความต้องการของชุมชน โดยนักพัฒนาศึกษาและเรียนรู้สภาพความเป็นอยู่ของชาวบ้าน ทรัพยากร สิ่งแวดล้อมต่างๆ ในชุมชนร่วมกับประชาชน โดยใช้วิธีการสังเกตและสัมภาษณ์ทั้งทางตรงและทางอ้อม ข้อมูลบางส่วนอาจหาได้ทั้งจากเอกสารและงานวิจัย

2. การวางแผนเพื่อแก้ปัญหา มีการร่วมกับอภิปรายกลุ่ม แสดงความคิดเห็นนักพัฒนาเป็นผู้ประสานงานโดยคอยจัดลำดับผู้อภิปราย ให้ข้อเท็จจริงและข้อสรุปประเด็นสำคัญเป็นหลัก ส่วนชาวบ้านควรได้มีโอกาสเข้าร่วมอภิปรายแสดงความคิดเห็นอย่างเต็มที่ นักพัฒนาต้องกระตุ้นเร่งเร้าให้ชาวบ้านแสดงความคิดเห็นมากที่สุด

3. การลงมือปฏิบัติตามแผนหรือวิธีการที่ได้ร่วมตัดสินใจกันแล้วจากขั้นตอนที่ 2 โดยชาวบ้านมีส่วนร่วมในขั้นตอนนี้จะต้องได้ร่วมด้วยความศรัทธาและเชื่อมั่นในตนเองที่จะพัฒนาชุมชน

4. การประเมินผลโดยชาวบ้านและนักพัฒนาจะช่วยกันกำหนดขั้นตอนย่อยต่างๆ ในการทำงานประเมินผล ตลอดจนดูแลแก้ปัญหาที่อาจเกิดขึ้นในระหว่างประเมินผลเพื่อที่จะได้แก้ไขได้ทันที

ณรงค์ ฅ เชียงใหม่ (2545: 1-7) กล่าวว่า หลักการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยทั่วไปประกอบด้วย 4 ขั้นตอนหรือ 4 ร่วม ได้แก่

1. ร่วมรับรู้ ได้แก่ รับรู้ รับทราบปัญหาของตนเองนโยบายและแผนงาน ฯลฯ เป็นขั้นตอนการมีส่วนร่วมตั้งแต่แรกเริ่ม ประชาชนและชุมชนมีสิทธิ์รับรู้ข้อมูลข่าวสารตามรัฐธรรมนูญ (People and Community Right to Know) การรับรู้ รับทราบเป็นกระบวนการหรือขั้นตอนที่สำคัญต่อการเริ่มต้นของการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง ทั้งนี้ข้อมูลข่าวสารที่ประชาชนได้รับจะต้องชี้แจงโดยละเอียดทั้งข้อดีข้อเสียของโครงการนโยบายหรือแผนงานนั้น

2. ร่วมคิด ได้แก่ ร่วมกันคิด ร่วมกันแก้ปัญหา ร่วมกันตัดสินใจ (Decision-Making) เป็นการมีส่วนร่วมในการแสดงออกด้านความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดระบบการประเมินปัญหาหรือทางเลือกที่จะสามารถเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ โดยการประเมินสภาพที่เป็นอยู่ และสาเหตุของปัญหา แบ่งเป็น 3 ขั้นตอน

2.1 การมีส่วนร่วมขั้นต้น (Initial Decision) เป็นการค้นหาความต้องการที่แท้จริง วิธีการที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมของโครงการ

2.2 การมีส่วนร่วมในขั้นเตรียมการ (Ongoing Decision) เป็นการหาโอกาสหรือช่องทางในการแก้ปัญหา รวมทั้งลำดับความสำคัญของโครงการที่จะต้องดำเนินการ

2.3 การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจปฏิบัติการ (Operation Decision) เป็นการสรรหาบุคลากรเข้ามาปฏิบัติการ ได้แก่อาสาสมัคร ผู้ประสานงาน หรือกลุ่มที่รวมกันตามประเพณี

3. ร่วมทำ ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ (Implementation) เป็นการดำเนินงานตามโครงการและแผนงานและเป็นการก่อให้เกิดความรู้สึกร่วมในการเป็นเจ้าของกิจการและผลงานที่ปรากฏ คือ

3.1 การมีส่วนร่วมในการสละทรัพยากร (Resource Contribution) ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการสละแรงกาย การสละเงิน ร่วมลงทุน การให้วัสดุอุปกรณ์และการให้คำแนะนำ ซึ่งทรัพยากรเหล่านี้จะให้ด้วยความเต็มใจ

3.2 การมีส่วนร่วมในการเข้าเป็นผู้ปฏิบัติในโครงการ (Programmer Enlistment Activities) หากเป็นการบังคับให้เข้าปฏิบัติงานในโครงการ การมีส่วนร่วมจะต่างไปจากการให้ความร่วมมือ เพราะการบังคับนั้นผลประโยชน์ (Benefits) จะไม่ใช่สิ่งสำคัญแต่ถ้าเป็นการร่วมด้วยความเต็มใจจะมีการคำนึงถึงผลประโยชน์ที่จะได้รับหลังจากเกิดการมีส่วนร่วม

3.3 การมีส่วนร่วมในการติดตามตรวจสอบและประเมินผล (Monitoring and Evaluation) เป็นขั้นตอนสุดท้ายที่สำคัญ เพราะหากการติดตามตรวจสอบและการประเมินผลขาดการมีส่วนร่วมของประชาชนแต่ดำเนินการโดยบุคคลภายนอกประชาชนย่อมไม่ทราบถึงผลงานของตนว่าดีหรือมีประโยชน์หรือไม่อย่างไร การดำเนินกิจกรรมต่างๆ อาจประสบความสำเร็จได้ยาก

4. ร่วมรับผลประโยชน์ ได้แก่ การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ (Benefits) ในโครงการหรือกิจกรรมแบ่งเป็น 3 ส่วน ดังนี้

4.1 การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ในด้านวัตถุ (Material Benefits) ได้แก่การมีส่วนร่วมการเพิ่มผลผลิต รายได้ ทรัพย์สิน เป็นต้น

4.2 การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ในด้านสังคม (Social Benefits) ได้แก่ผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นแก่สังคม เช่น โรงเรียน สถานที่สาธารณะหรือส่วนกลางของชุมชน เช่น การเพิ่มคุณภาพชีวิตประชาชนมีสุขภาพชีวิตประชาชนมีสุขภาพที่สมบูรณ์ทั้งกาย สังคม จิตใจและจิตวิญญาณ การเกิดระบบน้ำประปา ระบบบำบัดน้ำเสีย ชุมชนมีอำนาจต่อรองมากขึ้น

4.3 การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ในด้านบุคคล (Personal Benefits) ได้แก่ความนับถือตนเอง (Self-Esteem) พลังอำนาจทางการเมือง(Political Power) ความคุ้มค่าของผลประโยชน์ (Sense of Efficacy) เป็นต้น

รามศรี พรหมชาติ (2545: 10) ได้กำหนดการมีส่วนร่วม 4 ขั้นตอน ประกอบด้วย

1. การวางแผน ประชาชนจะต้องมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ปัญหา จัดลำดับความสำคัญของเป้าหมาย กำหนดการใช้ทรัพยากร กำหนดวิธีการติดตามและประเมินผล และประการสำคัญคือ การตัดสินใจด้วย

2. การดำเนินกิจกรรมประชากรจะต้องมีส่วนร่วมในการจัดสรรควบคุมทางการเงินและการบริหาร

3. การใช้ประโยชน์ ประชาชนจะต้องมีความสามารถในการนำเอากิจกรรมมาใช้ให้เกิดประโยชน์ได้ ซึ่งเป็นการเพิ่มระดับของการพึ่งพาตนเองและการควบคุมทางสังคม

4. การได้รับประโยชน์ ประชาชนต้องได้รับการแจกจ่ายผลประโยชน์จากชุมชนในพื้นที่เท่าเทียมกัน ซึ่งอาจเป็นผลประโยชน์ส่วนตัว สังคมหรือวัตถุก็ได้

ณรงค์ศักดิ์ จักรกรณ (2548: 26) กระบวนการมีส่วนร่วม หมายถึง การมีส่วนร่วมที่เป็นอิสระโดยความสมัครใจ ในการร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมลงมือปฏิบัติ ร่วมประเมินผลและร่วมรับผลประโยชน์ กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนามิได้หมายถึงการให้ประชาชนเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาของรัฐตามที่รัฐกำหนด แต่หมายถึงการให้ประชาชน กลุ่มชุมชน ร่วมกันคิดและตัดสินใจกำหนดทิศทางการพัฒนาดำรงชีวิต ร่วมปฏิบัติตามแผนของกลุ่มหรือของชุมชนและรับประโยชน์ร่วมกัน โดยรัฐเป็นเพียงผู้สนับสนุนส่งเสริม

4.4 ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วม

นิรันดร์ จงวุฒิเวศน์ (อ้างในเกียรติศักดิ์ เอื้อเพื่อ 2546: 13) ได้อธิบายและกล่าวถึงปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมคือ

1. ความศรัทธา ที่มีความเชื่อถือนุบุคคลสำคัญและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ เช่น การลงแขก การบำเพ็ญประโยชน์ การสร้างโบสถ์ วิหาร
2. ความเกรงใจ ที่มีต่อบุคคลที่เคารพนับถือหรือมีเกียรติยศ ตำแหน่ง ทำให้ประชาชนเกิดความเกรงใจที่จะมีส่วนร่วมด้วย ทั้งที่ยังไม่มีความศรัทธา หรือความเต็มใจอย่างเต็มเปี่ยมที่จะกระทำ เช่น ผู้ใหญ่ออกปากขอร้องผู้น้อยก็จะช่วยออกแรง
3. การใช้อำนาจบังคับที่เกิดจากบุคคลที่มีอำนาจเหนือกว่า ทำให้ประชาชนถูกบีบบังคับให้มีส่วนร่วมในการกระทำต่างๆ เช่น การบีบบังคับให้ทำงานเยี่ยงทาส

ไพรัตน์ เตชะรินทร์ (อ้างในเกียรติศักดิ์ เอื้อเพื่อ 2546:15) ได้ให้แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชน โดยกล่าวว่าแนวทางเหล่านี้สามารถปฏิบัติได้มากน้อยเพียงใด ย่อมขึ้นอยู่กับปัจจัยต่างๆมากมายที่เกี่ยวข้องด้วย โดยมีแนวทางดังนี้

1. ต้องยึดหลักความต้องการ และปัญหาของประชาชนเป็นจุดเริ่มต้นของกิจกรรมหารกิจกรรมที่นำไปใช้กับประชาชนเป็นเรื่องใหม่ก็ต้องใช้เวลาในการกระตุ้นเร้าความสนใจให้มีความรู้ความเข้าใจจนประชาชนยอมรับความจำเป็นและประโยชน์ในการจัดทำกิจกรรมเหล่านั้น
2. กิจกรรมต้องดำเนินการในลักษณะกลุ่ม เพื่อสร้างพลังกลุ่มในการรับผิดชอบร่วมกัน สร้างความสัมพันธ์ร่วมกันระหว่างสมาชิกกลุ่ม ปลูกฝังทัศนคติและพฤติกรรมที่เห็นแก่ส่วนรวมทำงานเสียสละเพื่อประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตัว
3. แนวทางการพัฒนาในกิจกรรมต่างๆ ในชุมชนต้องคำนึงถึงขีดความสามารถของประชาชนที่รับดำเนินการต่อไปโดยไม่ต้องพึ่งพาทภายนอก โดยเฉพาะในระยะเริ่มแรกต้องไม่ทุ่มเทในลักษณะการให้เปล่าโดยสิ้นเชิง ต้องทำให้ประชาชนเกิดความสำนึกเป็นเจ้าของกิจกรรมและต้องสามารถทำต่อไปเองได้ เมื่อการช่วยเหลือจากภายนอกสิ้นสุดลง

4. กิจกรรมการพัฒนาที่จะเข้าไปในชุมชนต้องสอดคล้องกับสภาพสิ่งแวดล้อมความพร้อมรับของชุมชน ซึ่งหมายรวมถึงการใช้ทรัพยากรของชุมชน การสอดคล้องกับขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมของชุมชน

5. การเริ่มต้นกิจกรรมต้องอาศัยผู้นำชุมชน ซึ่งหมายถึงผู้นำตามธรรมชาติที่ชาวบ้านเคารพนับถือ ผู้นำทางศาสนา ผู้นำที่ได้รับการเลือกตั้ง หรือแต่งตั้งจากทางการ เพื่อบุกเบิกและชักนำชาวบ้านต่อไป ผู้นำชุมชนโดยทั่วไปจะสามารถปรับทัศนคติและการยอมรับสิ่งใหม่ๆ ได้เร็วกว่า และเป็นผู้ที่ชาวบ้านมีศรัทธาในตัวอยู่แล้ว การเริ่มต้นจากผู้นำจึงจะไปได้เร็วกว่า และได้รับการยอมรับมากกว่าประชาชนทั่วไป

6. ขั้นตอนการดำเนินงานต่างๆ ต้องให้ประชาชนมีส่วนร่วมตั้งแต่ขั้นต้น กล่าวคือ การร่วมหาข้อมูล ร่วมหาสาเหตุปัญหา ร่วมปรึกษาหารือหรือการแก้ไขปัญหา ร่วมการตัดสินใจ ร่วมการวางแผน ร่วมปฏิบัติงาน ร่วมการติดตามผลงานจนถึงขั้นการบำรุงรักษาในระยะยาว

Paeson (อ้างในเกียรติศักดิ์ เอื้อเพื่อ 2546: 16) ได้สรุปปัจจัยต่างๆ ที่มีผลต่อการรักษาการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ 11 ประการ ดังนี้

1. การปฏิบัติตามให้คล้อยตามความเชื่อพื้นฐาน กล่าวคือ บุคคลและกลุ่มบุคคลเหมือนจะเลือกวิธีการปฏิบัติ ซึ่งสอดคล้องและคล้ายคลึงกับความเชื่อพื้นฐานของตนเอง

2. มาตรฐานคุณค่าและกลุ่มบุคคลดูเหมือนจะปฏิบัติในลักษณะที่สอดคล้องกับมาตรฐานคุณค่าของตนเอง ปกป้องและรักษาเป้าหมายของตนเอง

3. เป้าหมายบุคคลและกลุ่มบุคคล ดูเหมือนจะส่งเสริมปกป้องและรักษาเป้าหมายของตนเอง

4. ประสบการณ์ที่ผิดปกติ ธรรมดาพฤติกรรมของบุคคลหรือกลุ่มบุคคลบางครั้งมีรากฐานมาจากประสบการณ์ที่ผิดปกติธรรมดา

5. ความคาดหวัง บุคคลและกลุ่มบุคคลจะประพฤติตนตามแบบที่ตนคาดหวังว่า จะต้องประพฤติสถานการณ์เช่นนั้น ทั้งยังชอบปฏิบัติต่อผู้อื่นในลักษณะที่ตนเองคาดหวังจากผู้อื่นด้วยเช่นกัน

6. การมองแต่ตนเอง บุคคลและกลุ่มบุคคลมักจะทำสิ่งต่างๆ ซึ่งคิดว่าตนเองควรจะทำเช่นนั้น

7. การบีบบังคับ บุคคลและกลุ่มบุคคลมักจะกระทำสิ่งต่างๆ ด้วยความรู้สึกว่าตนถูกบีบบังคับให้กระทำ

8. นิสัยและประเพณี บุคคลและกลุ่มบุคคลมักจะกระทำสิ่งต่างๆ ซึ่งเรามีนิสัยชอบกระทำเมื่ออยู่ในสถานการณ์นั้น

9. โอกาสบุคคลและกลุ่มบุคคล มักจะเข้ามามีส่วนร่วมในรูปแบบการปฏิบัติของสังคม โดยเฉพาะทางที่เกี่ยวข้อกับจำนวนและชนิดของโอกาส ซึ่งโครงสร้างของสังคมเอื้ออำนวยเข้ามามีส่วนร่วม ในการกระทำเช่นนั้นเท่าที่พวกเขาได้รับรู้มา

10. ความสามารถ บุคคลและกลุ่มบุคคลมักจะเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมบางอย่างที่ตนเห็นว่าสามารถทำในสิ่งที่ต้องการ ให้เขาทำในสถานการณ์เช่นนั้น

11. การสนับสนุน บุคคลและกลุ่มบุคคลมักจะเริ่มปฏิบัติเมื่อเขาารู้สึกว่าเขาได้รับการสนับสนุนที่ดีพอให้กระทำเช่นนั้น

สรุป ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วม มีหลายปัจจัย เช่น ความศรัทธา ความเกรงใจ การใช้อำนาจบีบบังคับ นิสัยและประเพณี เป้าหมาย ประสพการณ์ โอกาส การปฏิบัติตามความเชื่อพื้นฐาน

4.5 ระดับของการมีส่วนร่วม

ธีระพงษ์ แก้วหาญ (2549: 154) การแบ่งระดับของการมีส่วนร่วมสามารถแยกได้ตามระดับความเข้มของการมีส่วนร่วมตามแนวคิดสมาคมสาธารณสุขของอเมริกา ได้กล่าวไว้ว่าการมีส่วนร่วมนั้นไม่ได้มีความแปรเปลี่ยนเฉพาะชนิด (Kinds) และปริมาณของกิจกรรมที่กระทำเท่านั้น แต่ยังมีความแปรเปลี่ยนในระดับความเข้ม (Degree) ในการเข้าไปมีส่วนร่วมรับผิดชอบในการริเริ่มและวางแผนกิจกรรม ดังนั้นพิสัยของการมีส่วนร่วม อาจจะมีตั้งแต่ระดับการยอมรับบริการที่จัดไว้ให้แล้วไปจนถึงการรวมกลุ่มเพื่อตัดสินใจและริเริ่มโครงการพัฒนาเอง ซึ่งระดับความเข้มของการมีส่วนร่วม หรือระดับการมีส่วนร่วมตามแนวคิดของสมาคมสาธารณสุขของอเมริกานั้น อาจจำแนกได้ 3 ระดับ คือ

1. ระดับการตัดสินใจ (Decision making) ในระดับนี้ประชาชนจะเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผน และจัดการกับกิจกรรมการพัฒนาด้วยตัวของเขาเอง (Level of responsibility by themselves)

2. ระดับการร่วมมือ (Cooperation) ในระดับนี้ประชาชนจะให้ความร่วมมือต่อแผนงานที่ริเริ่ม โดยหน่วยงานภายนอก ซึ่งอาจต้องการความเสถียรจากประชาชน ในด้านเวลา ทรัพยากร และแรงงาน เพื่อช่วยให้โครงการประสบผลสำเร็จ การมีส่วนร่วมในระดับนี้ถือว่าเป็นการมีส่วนร่วมในระดับที่ยอมรับได้ (Acceptable level of participation)

3. ระดับการใช้ประโยชน์ (Utilization) ในระดับนี้ประชาชนจะยอมรับและใช้ประโยชน์จากบริการที่ได้วางโครงการไว้ให้เป็นการมีส่วนร่วมในระดับการยอมรับบริการเท่านั้น ส่วนความคิดของอาร์นสไตน์ (Arnstein) นั้น เห็นว่าการมีส่วนร่วมมีลักษณะเป็นรูปของบันไดการมีส่วนร่วม (Participation ladder) 8 ขั้น

นรินทร์ชัย พัฒนพงศา (2546 : 17) ได้กล่าวถึงระดับของการมีส่วนร่วมตามหลักการทั่วไปว่าแบ่งเป็น 5 ระดับ คือ

1. การมีส่วนร่วมเป็นผู้ให้ข้อมูล ของตน/ครอบครัว/ชุมชนของตน
2. การมีส่วนร่วมรับข้อมูลข่าวสาร
3. การมีส่วนร่วมตัดสินใจ โดยเฉพาะในโครงการที่ตนมีส่วนได้เสีย โดยแบ่งเป็น 3 กรณีแล้วแต่กิจกรรมในตนเองอยู่ในขั้นตอนใดต่อไปนี้
 - ตนมีน้ำหนักการตัดสินใจน้อยกว่าเจ้าของโครงการ
 - ตนมีน้ำหนักการตัดสินใจเท่ากับเจ้าของโครงการ
 - ตนมีน้ำหนักการตัดสินใจมากกว่าเจ้าของโครงการ
 - การมีส่วนร่วมทำ คือร่วมในขั้นตอนการดำเนินงานทั้งหมด
 - การมีส่วนร่วมสนับสนุน คืออาจไม่มีโอกาสร่วมทำ แต่มีส่วนร่วมช่วยเหลือในด้านอื่นๆ

โกวิท พวงงาม (2545: 8) ได้สรุปถึงการมีส่วนร่วมที่แท้จริงของประชาชน ในการพัฒนา ควรจะมี 4 ขั้นตอน คือ

1. การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาของแต่ละท้องถิ่น กล่าวคือ ถ้าหากชาวชนบทยังไม่สามารถทราบถึงปัญหาและเข้าใจถึงสาเหตุของปัญหา ในท้องถิ่นของตนเป็นอย่างดีแล้ว การดำเนินงานต่างๆ เพื่อแก้ปัญหาลงมือปฏิบัติ เพราะชาวชนบทจะไม่เข้าใจและมองไม่เห็นถึงความสำคัญของการดำเนินงานเหล่านั้น
2. การมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินกิจกรรม เพราะการวางแผนดำเนินงานเป็น ขั้นตอนที่จะช่วยให้ชาวชนบทรู้จักวิธีการคิด การตัดสินใจอย่างมีเหตุผล รู้จักการนำเอาปัจจัยข่าวสารข้อมูลต่างๆ มาใช้ในการวางแผน
3. การมีส่วนร่วมในการลงทุนและการปฏิบัติงาน แม้ชาวชนบทส่วนใหญ่จะมีฐานะยากจน แต่ก็มีความสามารถที่สามารถใช้เข้าร่วมได้ การร่วมลงทุนและปฏิบัติงาน จะทำให้ชาวชนบทสามารถคิดค้นทุนดำเนินงานได้ด้วยตนเอง ทำให้ได้เรียนรู้การดำเนินกิจกรรมอย่างใกล้ชิด
4. การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลงาน ถ้าหากการติดตามงานและประเมินผลงานขาดการมีส่วนร่วมแล้วชาวชนบทย่อมจะไม่ทราบด้วยตนเองว่างานที่ทำ ไปนั้น ได้รับผลดี ได้รับประโยชน์หรือไม่อย่างไร การดำเนินกิจกรรมอย่างเดียวกันในโอกาสต่อไป จึงอาจจะประสบความสำเร็จลำบาก

สำนักมาตรฐานการศึกษา สำนักงานสภาพัฒนาการศึกษาระดับสูง กระทรวง ศึกษาธิการ สำนักมาตรฐานอุดมศึกษา และทบวงมหาวิทยาลัย (2545: 116) ได้กล่าวถึงการมีส่วนร่วมใน ขั้นตอนของการพัฒนา 5 ขั้น ดังนี้

1. ขั้นมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาในชุมชนตลอดจน กำหนดความต้องการของชุมชน และมีส่วนร่วมในการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการ
2. ขั้นมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนา โดยประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนด นโยบายและวัตถุประสงค์ของโครงการ กำหนดวิธีการและแนวทางการดำเนินงาน ตลอดจน กำหนดทรัพยากรและแหล่งทรัพยากรที่ใช้
3. ขั้นมีส่วนร่วมในการดำเนินงานพัฒนา เป็นขั้นตอนที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการสร้างประโยชน์โดยการสนับสนุนทรัพย์ วัสดุอุปกรณ์และแรงงาน หรือเข้าร่วมบริหารงาน ประสานงานและดำเนินการขอความช่วยเหลือจากภายนอก
4. ขั้นการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์จากการพัฒนา เป็นขั้นตอนที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ที่พึงได้รับจากการพัฒนาหรือยอมรับ ผลประโยชน์อันเกิดจากการพัฒนาทั้งด้านวัตถุและจิตใจ
5. ขั้นการมีส่วนร่วมในการประเมินผลการพัฒนา เป็นขั้นที่ประชาชนเข้าร่วม ประเมินว่าการพัฒนาที่ได้กระทำไปนั้นสำเร็จตามวัตถุประสงค์เพียงใด

สรุป ระดับของการมีส่วนร่วม การแบ่งระดับของการมีส่วนร่วม สามารถแบ่ง ระดับความเข้มของการมีส่วนร่วมได้หลายระดับขึ้นอยู่กับทำให้ความสำคัญของแต่ละปัจจัย เช่น ระดับการตัดสินใจ ระดับความร่วมมือ ระดับการวางแผน ระดับการแก้ไขปัญหาและสาเหตุของ ปัญหา ระดับการลงทุน ระดับการร่วมรับข้อมูลข่าวสาร

4.6 ปัจจัยที่เป็นปัญหาอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วม

เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง (อ้างใน สวัสดิ์ ช่างสาร 2546: 28) ได้สรุปปัญหาเกี่ยวกับตัว ชาวชนบท ตัวเจ้าหน้าที่ และระบบราชการ ที่เป็นอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วม ดังนี้

1. ในอดีตสังคมไทยเป็นสังคมที่มีความมั่นคง จึงไม่มีความจำเป็นในการ เสริมสร้างการทำงานร่วมกัน ต่างคนต่างทำก็เพียงพอแก่การยังชีพ ชาวชนบทจึงขาดนิสัยการทำงาน ร่วมกันอย่างจริงจังและถาวร จะมีแต่การทำงานร่วมกันเป็นครั้งคราวเท่านั้น
2. ชาวชนบทที่มีทัศนคติในแนวทางลัทธิปฏิบัตินิยม ซึ่งจะยอมรับความคิดริเริ่ม หรือของแปลกใหม่ก็ต่อเมื่อเห็นว่าจะได้ประโยชน์โดยตรงในระยะสั้น

3. ชาวชนบทไม่ขอแสดงตัวเป็นศัตรูกันซึ่งหน้า รวมทั้งไม่ชอบโต้เถียงกันกับบุคคล ภายนอก เขาจึงรับทุกอย่างโดยไม่คัดค้าน แต่ในใจอาจจะไม่เห็นด้วย เมื่อถึงเวลาดำเนินการ เราจะไม่ว่างเข้าไปมีส่วนร่วมหรือเข้าไปตอนแรกแล้วขาดหายไป

4. นโยบายในระบบราชการมักมาจากเบื้องบน จึงเป็นการยากลำบากที่ผู้ปฏิบัติงานในชนบท จะให้ประชาชนมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง และให้ประชาชนเป็นผู้ตัดสินใจดำเนินการเอง เมื่อระบบบริหารงานถูกสั่งการมาจากเบื้องต้น การประสานงานของเจ้าหน้าที่ระดับสนามของแต่ละกรม จึงเป็นไปด้วยความยากลำบาก แนวทางการมีส่วนร่วมของชาวชนบทที่เจ้าหน้าที่แต่ละฝ่ายเข้าใจจึงแตกต่างกัน และการดำเนินงานก็แตกต่างกันตามไปด้วย

5. เจ้าหน้าที่ราชการมีแนวโน้มชอบทำงานในสำนักงาน โดยเฉพาะงานในด้านเอกสารจะเสนอผู้บังคับบัญชามากกว่างานสนามอันเนื่องมาจากที่ราชการต้องปฏิบัติหน้าที่ตอบสนองเบื้องบน ซึ่งจะมีผลต่อระบบการให้ความคิดความชอบ การละเลยงานในภาคสนามดังกล่าวส่งผลให้ขาดความเข้าใจชนบทและข้อมูลของชุมชนอย่างแท้จริง และไม่สามารถกระตุ้นชุมชนให้มีส่วนร่วมได้ในที่สุด

6. เจ้าหน้าที่บางคน บางหน่วยงานยังมีความคิดไม่ต้องการให้ชาวชนบทร่วมมือกัน และรวมตัวกันอย่างจริงจัง เพราะมีความเชื่อว่าจะทำให้ปกครองชาวบ้านได้ยากขึ้น ซึ่งเป็นการแสดงถึงทัศนคติที่ควรได้รับการแก้ไขอย่างเร่งด่วน

สรุป ปัจจัยที่เป็นปัญหา อุปสรรคต่อการมีส่วนร่วม คือ ผลประโยชน์ที่จะได้รับ นโยบาย สังคม ทัศนคติ อุปนิสัยในการทำงาน ความคิด

4.7 ทฤษฎีทางสังคมศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วม

4.7.1 ทฤษฎีทางจิตวิทยาสังคม

รูสโซ Rousseaau (อ้างถึงใน ประสาน แสงเพชร 2548: 12-13) ได้เขียนทฤษฎีของการมีส่วนร่วมแบบประชาธิปไตย ดังนี้

1) การมีส่วนร่วม ต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานของเสรีภาพในการตัดสินใจว่าจะเลือกในการมีส่วนร่วมหรือไม่ ที่สำคัญจะต้องไม่มีใครเป็นนายใครหรือนายแห่งชีวิตใคร

2) กระบวนการมีส่วนร่วมต้องอยู่บนพื้นฐานของความเสมอภาคและความสามารถที่พึ่งพาตนเอง ซึ่งจะทำให้เกิดการตระหนักรู้ในความสำคัญของการมีส่วนร่วมของตนเอง

สำหรับทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางจิตวิทยา รูสโซได้เสนอแนะว่าการเปลี่ยนแปลงทางทัศนคติและการเปลี่ยนแปลงทางพฤติกรรมทำให้เกิดขึ้นได้ โดยการสร้างสถานการณ์ให้เกิดการมีส่วนร่วมในกลุ่มบุคคลอย่างมีประสิทธิภาพ เทคนิคในการก่อให้เกิดการมี

ส่วนร่วมได้แก่ การกระตุ้นให้เกิดแรงจูงใจหรือการให้แรงเสริม จึงอาจสรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมทางจิตวิทยาประกอบด้วย การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การเกิดความรู้สึกผูกพันต่อกิจกรรมหรือเรื่องนั้นๆ และการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจกรรม

แมกซ์ เวเบอร์ Max Weber (อ้างถึงใน เมตต์ เมตต์การุณจิต, 2541: 38) ได้กล่าวถึงทฤษฎีการกระทำทางสังคม ได้ศึกษาเกี่ยวกับการกระทำของมนุษย์และให้คำจำกัดความการกระทำว่าเป็นพฤติกรรมของมนุษย์ทั้งที่เป็นแบบเปิดเผยและแบบลึกลับ ซึ่งบุคคลเป็นผู้กำหนดความหมายเป็นการส่วนตัว ซึ่งความหมายตามแนวคิดของจอนเวเบอร์ ข้อมเกิดขึ้นได้ 2 ประการ คือ

1. ความหมายส่วนตัว เกิดจากการกระทำของบุคคลหนึ่งซึ่งสามารถเข้าใจได้จากการสังเกตโดยตรง
2. การเข้าใจสิ่งเร้า หมายความว่า ถ้าการกระทำของบุคคลไม่มีเหตุผล อาจเป็นเพราะอารมณ์โดยตรง เวเบอร์ยังได้กล่าวอีกว่า การกระทำอาจเกิดขึ้นโดยการเข้าไปมีส่วนร่วมและมีความเห็นใจกัน ซึ่งพฤติกรรมและสถานการณ์เหล่านี้อาจทำความเข้าใจได้ด้วยสติปัญญาไม่จำเป็นต้องอาศัยแนวคิดทฤษฎี

จุดมุ่งหมายชั้นสูงสุดหรือค่านิยมของผู้นำ อีกนัยหนึ่งการกระทำบางอย่างเกิดขึ้นจากแรงกระตุ้น การเข้าใจแรงกระตุ้นถือได้ว่าเป็นการอธิบายสาเหตุที่แท้จริงของการกระทำ เพราะว่าแรงกระตุ้นจะมีอยู่ในส่วนลึกของจิตใจผู้กระทำและสำหรับสังเกตนั้น แรงกระตุ้นเป็นพื้นฐานที่เหมาะสมสำหรับการศึกษาพฤติกรรมต่างๆ

ดังนั้นอาจสรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมอาจเกิดจากแนวความคิดดังต่อไปนี้

1. ความศรัทธาที่มีต่อความเชื่อถือบุคคลสำคัญและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ เช่น การลงแขก การบำเพ็ญประโยชน์ เป็นต้น
2. ความเกรงใจที่มีต่อบุคคลที่เคารพนับถือหรือมีเกียรติตำแหน่ง ทำให้ประชาชนเกิดความเกรงใจที่จะมีส่วนร่วมด้วย ทั้งๆที่ยังไม่มีความศรัทธาหรือความเต็มใจกระทำ
3. อำนาจบังคับ เกิดจากบุคคลที่มีอำนาจทำให้ประชาชนเกิดความเกรงใจในการกระทำต่างๆ เช่น การถูกบังคับให้กระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่ไม่เต็มใจกระทำ เป็นต้น

4.7.2 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการติดต่อสื่อสาร

1) ทฤษฎีอำนาจหน้าที่-การติดต่อสื่อสารของ Chester Bernard Barnard (อ้างถึงใน สมยศ 2544: 11-12) ได้พิมพ์หนังสือเล่มหนึ่งชื่อ The Function of the Executive แสดงให้เห็นถึงแนวความคิดสมัยใหม่ เขาเสนอแนะว่าองค์กรเป็นระบบของบุคคล ไม่ใช่โครงสร้างทางวิศวกรรมกลไก โครงสร้างทางกลไกที่ดีและชัดเจนยังไม่เพียงพอ กลุ่มตามธรรมชาติภายใน โครงสร้างแบบ

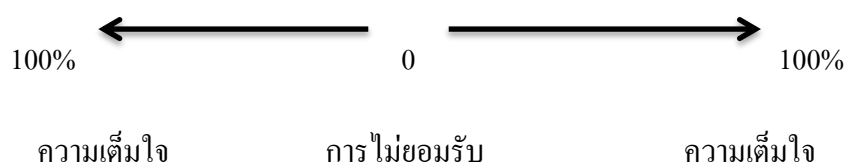
ราชการมีผลกระทบต่อสิ่งที่เกิดขึ้น การติดต่อจากเบื้องล่างสู่เบื้องบนมีความสำคัญและอำนาจหน้าที่มาจากข้างล่างแทนที่จะเป็นข้างบน

ความหมายขององค์การที่เป็นทางการของ Barnard คือระบบกิจกรรมที่ประสานกันของบุคคลสองคนหรือมากกว่า ซึ่งให้เห็นถึงแนวความคิดของระบบและบุคคล ไม่ใช่ตำแหน่งที่ประกอบกันขึ้นเป็นองค์การที่เป็นทางการ การให้ความสำคัญกับความร่วมมือของเขาจะสะท้อนให้เห็นถึงการให้ความสำคัญกับบุคคล Barnard กล่าวว่าการดำรงอยู่ขององค์การ (ในฐานะที่เป็นระบบของความร่วมมือ) ขึ้นอยู่กับความสามารถของบุคคลที่ต้องติดต่อสื่อสารและความเต็มใจที่จะปฏิบัติงานมุ่งไปสู่เป้าหมายร่วมกัน ดังนั้นเขาได้สรุปว่า หน้าที่ประการแรกของผู้บริหารคือการพัฒนาและบำรุงรักษาระบบของการติดต่อสื่อสาร Barnard ซึ่งให้เห็นว่าอำนาจหน้าที่ขึ้นอยู่กับความเต็มใจยอมรับของบุคคลด้วย บุคคลจะยอมรับข่าวสารเมื่อเป็นไปตามเงื่อนไขดังต่อไปนี้คือ

- ก) บุคคลสามารถเข้าใจข่าวสารได้
- ข) บุคคลเชื่อว่าข่าวสารสอดคล้องกับความมุ่งหมายขององค์การ
- ค) บุคคลเชื่อว่าข่าวสารสอดคล้องกับผลประโยชน์ส่วนบุคคลของเขา
- ง) บุคคลสามารถปฏิบัติตามข่าวสารได้ทั้งร่างกายและจิตใจ

เงื่อนไขเหล่านี้เป็นพื้นฐานที่สำคัญของทฤษฎีอำนาจหน้าที่ที่เกิดจากการยอมรับอำนาจหน้าที่ที่เริ่มจากระดับสูงขององค์การเป็นอำนาจที่แท้จริงต่อเมื่อถูกยอมรับเท่านั้น Barnard ยอมรับว่าข่าวสารหลายอย่างไม่ได้ถูกวิเคราะห์ พิจารณาและยอมรับหรือไม่ยอมรับอย่างเจตนา ข่าวสารเหล่านี้จะอยู่ภายในขอบเขตของการมองไม่เห็นความแตกต่าง (Zone of Indifference) ของบุคคล

ในการพิจารณาถึงแนวความคิดของขอบเขตการมองไม่เห็นความแตกต่าง เราจะใช้เส้นตรงตามแนวนอนที่มีมาตราส่วน 0 เปอร์เซ็นต์ที่จุดศูนย์กลาง และ 100 เปอร์เซ็นต์ที่ปลายทั้งสองของเส้นความเต็มใจตาม 100 เปอร์เซ็นต์ แสดงให้เห็นถึงขอบเขตที่ขยายออกไปทั้งสองทิศทางไปยังจุด 100 เปอร์เซ็นต์ การไม่ยอมรับข่าวสารอย่างเต็มที่ (คำสั่ง คำแนะนำ คำขอ) แสดงให้เห็นถึงขอบเขตที่จุดทั้งสองอยู่ทางศูนย์



ข่าวสารหลายอย่างในองค์กรถูกสร้างขึ้นมาเพื่อขยายขอบเขตของการมองไม่เห็นความแตกต่างของพนักงานให้กว้างขึ้น ความกว้างของขอบเขตการมองไม่เห็นความแตกต่างของผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาแตกต่างกันตามแต่ละข่าวสาร ในบางกรณีผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาจะเต็มอกเต็มใจยอมรับคำขอร้องเป็นอย่างมากแต่ในบางกรณีผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาอาจจะไม่ใส่ใจถึงแม้ว่าจะไม่ยื่นกรานปฏิเสธ ในขณะที่บางกรณีผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาอาจจะปฏิเสธคำขอร้องอย่างสิ้นเชิง

Barnard เปรียบเทียบอำนาจหน้าที่กับการติดต่อสื่อสาร การไม่ยอมรับการติดต่อสื่อสารเท่ากับการไม่ยอมรับอำนาจหน้าที่ของผู้ติดต่อสื่อสาร ดังนั้น Tannenbaum ได้กล่าวอ้างว่า “ขอบเขตของอำนาจหน้าที่ของผู้บังคับบัญชาถูกกำหนดโดยขอบเขตของการยอมรับของผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาของเขา”

นอกเหนือจากความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดระหว่างอำนาจหน้าที่การติดต่อสื่อสาร Barnard มองเทคนิคของการติดต่อสื่อสารว่าเป็นสิ่งสำคัญต่อการบรรลุถึงเป้าหมายขององค์กรและเป็นแหล่งที่มาของปัญหาในองค์กร

5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

พงษ์พันธ์ เอกอัครชัย (2554: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยปัจจัยที่ส่งผลให้สมาชิกมีส่วนร่วมในการดำเนินธุรกิจกับสหกรณ์ กรณีศึกษา : สหกรณ์การเกษตรบ้านตาก จำกัด อำเภอบ้านตาก จังหวัดตาก 1) พบว่าประธานกลุ่มและเลขานุการกลุ่มสมาชิกสหกรณ์ส่วนใหญ่ เป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง 41-50 ปี รองลงมาอายุระหว่าง 51-60 ปี ส่วนใหญ่มีการศึกษาในระดับประถมศึกษา ระยะเวลาการเป็นสมาชิก 6-10 ปี รองลงมาคือ 11-15 ปี ระยะเวลาการดำรงตำแหน่งประธานกลุ่มและเลขานุการกลุ่ม 1-3 ปี รองลงมาคือ 4-6 ปี ส่วนใหญ่มีที่ดินทำการเกษตรไม่เกิน 15 ไร่ 2) การมีส่วนร่วมของสมาชิกในการดำเนินธุรกิจกับสหกรณ์ ธุรกิจรับฝากเงินร้อยละ 76.10 ธุรกิจให้เงินกู้ร้อยละ 85.90 ธุรกิจจัดหาสินค้ามาจำหน่ายร้อยละ 88.00 และธุรกิจรวบรวมผลิตผล ร้อยละ 80.40 3) ปัจจัยส่วนบุคคล คือ เพศ ระยะเวลาการเป็นสมาชิก และระยะเวลาการดำรงตำแหน่งประธานกลุ่มและเลขานุการกลุ่ม และปัจจัยด้านเศรษฐกิจ คือ ขนาดที่ดินทำการเกษตร และการลงทุนด้านการเกษตร มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการทำธุรกิจของสมาชิกในระดับน้อยมาก ส่วนรายได้ในครัวเรือนมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการทำธุรกิจของสมาชิกในระดับน้อย สำหรับอายุ ระดับการศึกษา และรายจ่ายในครัวเรือนไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการทำธุรกิจของสมาชิก 4) ปัจจัยด้านสหกรณ์ที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการทำธุรกิจของสมาชิก มาก

ที่สุด คือ ความสะอาดเป็นระเบียบเรียบร้อยของสถานที่ รองลงมาคือ ความมั่นคงของสหกรณ์และการให้บริการของเจ้าหน้าที่

อัศวิน ศรีเทพ (2551: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล เศรษฐกิจและสังคมกับการมีส่วนร่วมของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรเพื่อการตลาดลูกค้า ธ.ก.ส. จังหวัดเชียงใหม่ ผลการศึกษาพบว่า

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรเพื่อการตลาดลูกค้า ธ.ก.ส. จังหวัดเชียงใหม่ ได้แก่

1) เพศของผู้ให้ข้อมูลมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับระดับการมีส่วนร่วมของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรเพื่อการตลาดลูกค้า ธ.ก.ส. จังหวัดเชียงใหม่ ในภาพรวมและด้านการวางแผน

2) อายุของผู้ให้ข้อมูลมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับระดับการมีส่วนร่วมของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรเพื่อการตลาดลูกค้า ธ.ก.ส. จังหวัดเชียงใหม่ ในด้านการปฏิบัติดำเนินการ ด้านการร่วมติดตามและประเมินผลและด้านการร่วมรับผลประโยชน์

3) สถานภาพสมรสของผู้ให้ข้อมูลมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับระดับการมีส่วนร่วมของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรเพื่อการตลาดลูกค้า ธ.ก.ส. จังหวัดเชียงใหม่ ในด้านการปฏิบัติดำเนินการ และด้านการร่วมรับผลประโยชน์

4) ขนาดพื้นที่ทำการเกษตรของผู้ให้ข้อมูลมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับระดับการมีส่วนร่วมของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรเพื่อการตลาดลูกค้า ธ.ก.ส. จังหวัดเชียงใหม่ ในด้านการวางแผน

5) สภาพถือครองที่ดินของผู้ให้ข้อมูลมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับระดับการมีส่วนร่วมของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรเพื่อการตลาดลูกค้า ธ.ก.ส. จังหวัดเชียงใหม่ ในด้านการวางแผน ด้านการร่วมติดตามและประเมินผลในภาพรวม

ส่วนระดับการศึกษา จำนวนสมาชิกในครอบครัว จำนวนพื้นที่ถือครอง ระยะเวลาในการเป็นสมาชิกสหกรณ์ รายได้ ตำแหน่งทางสังคม การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ ประสิทธิภาพการฝึกอบรมและการเป็นสมาชิกสถาบันการเกษตรของผู้ให้ข้อมูล ไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับระดับการมีส่วนร่วมของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรเพื่อการตลาดลูกค้า ธ.ก.ส. จำกัด จังหวัดเชียงใหม่ในทุกด้าน

อนันต์ ทับอินทร์ (2551: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมในการดำเนินธุรกิจของสมาชิกสหกรณ์การเกษตร กรป.กลาง มะปรางมัน ปัตตานี จำกัด จำกัด จังหวัดปัตตานี ผลการศึกษาพบว่าสมาชิกสหกรณ์การเกษตร กรป.กลาง มะปรางมัน ปัตตานี จำกัด จำกัด จังหวัดปัตตานี มีส่วนร่วมโดย

เฉลี่ยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและการมีส่วนร่วมในการดำเนินธุรกิจโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง

การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ โดยเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และการมีส่วนร่วมในการประเมินผล โดยเฉลี่ยอยู่ในระดับต่ำ สมาชิกสหกรณ์การเกษตร กรป.กลาง มะปรางมัน ปัตตานี จำกัด อำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี ที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมในการดำเนินธุรกิจของสหกรณ์โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ส่วนการมีส่วนร่วมในการดำเนินธุรกิจ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยค่าเฉลี่ยของเพศชายมากกว่าเพศหญิง กลุ่มตัวอย่างที่รายได้และการศึกษาต่างกัน มีส่วนร่วมในการดำเนินธุรกิจไม่แตกต่างกัน ที่มีจำนวนปีที่เป็สมาชิกสหกรณ์ต่างกัน มีส่วนร่วมในผลประโยชน์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และ มีส่วนร่วมโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนด้านอื่นๆ ไม่แตกต่างกัน กลุ่มตัวอย่างที่มีการรับรู้ข้อมูลข่าวสารต่างกัน มีส่วนร่วมในการดำเนินการ มีส่วนร่วมในผลประโยชน์และการมีส่วนร่วมในการดำเนินการ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 มีส่วนร่วม ในการประเมินผล และมีส่วนร่วมโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001

วรรณศักดิ์ ไม้จตุรัส (2552: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของสมาชิกในการทำธุรกิจกับสหกรณ์การเกษตรจังหวัดชัยภูมิที่มีผลการดำเนินงานต่ำกว่ามาตรฐานสหกรณ์ ผลการศึกษาพบว่า 1) สมาชิกส่วนใหญ่ทำธุรกิจกับสหกรณ์โดยการถือหุ้นเพิ่มเฉลี่ย 568.57 บาทต่อปี และการกู้ยืมเงินจากสหกรณ์เฉลี่ย 11,371.43 บาทต่อปี สมาชิกส่วนใหญ่ไม่ซื้อสินค้าวัสดุอุปกรณ์การเกษตรจากสหกรณ์และพบว่าสมาชิกกลุ่มตัวอย่างไม่ขายสินค้าหรือผลผลิตทางการเกษตรให้สหกรณ์ ส่วนการทำธุรกิจด้านอื่นๆ กับสหกรณ์สมาชิกส่วนใหญ่ไม่ทำธุรกิจอื่นๆ กับสหกรณ์ 2) ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของสมาชิกในการทำธุรกิจกับสหกรณ์เรียงตามน้ำหนักความสำคัญ ได้แก่ ระยะเวลาการเป็นสมาชิก การลงทุนด้านการเกษตร ขนาดที่ดินทำกิน และรายได้ในครัวเรือนต่อปี โดยมีความสัมพันธ์กับอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับการมีส่วนร่วมในการทำธุรกิจกับสหกรณ์ ส่วนความรู้เกี่ยวกับสหกรณ์ของสมาชิก ไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการทำธุรกิจสหกรณ์ 3) โดยภาพรวมสมาชิกมีปัญหาในการทำธุรกิจกับสหกรณ์ในระดับปานกลาง

เสนห์ สภาพันธ์ (2551: บทคัดย่อ) ได้ศึกษา ระดับการมีส่วนร่วมในการดำเนินธุรกิจของสมาชิกสหกรณ์นิคมบาเจาะ จำกัด จังหวัดนราธิวาส พบว่า 1) สมาชิกสหกรณ์นิคมบาเจาะ จำกัด จังหวัดนราธิวาส ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุระหว่าง 41 – 50 ปี การศึกษาระดับประถม

ศึกษา เป็นสมาชิก 4 – 8 ปี การรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสหกรณ์ รับรู้จากเจ้าหน้าที่สหกรณ์มากที่สุด การมีส่วนร่วมในการดำเนินธุรกิจของสมาชิก ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การดำเนินงาน การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ และการควบคุมตรวจสอบ 2) ระดับการมีส่วนร่วมในการดำเนินธุรกิจของสหกรณ์ อยู่ในระดับน้อย (ค่าเฉลี่ย 2.21) ระดับการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ของสมาชิก อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนระดับการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การดำเนินงาน และการควบคุมตรวจสอบ อยู่ในระดับน้อย การเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมในการดำเนินธุรกิจของสหกรณ์ พบว่า อายุ รายได้ ระดับการศึกษา และการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับสหกรณ์ ที่แตกต่างกับระดับการมีส่วนในการดำเนินธุรกิจของสหกรณ์ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนเพศ ระยะเวลาการเป็นสมาชิก และตำแหน่ง ระดับการมีส่วนร่วมในการดำเนินธุรกิจไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 3) ปัญหาและอุปสรรคที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของสมาชิกสหกรณ์ในการดำเนินธุรกิจโดยรวมระดับการมีส่วนร่วมในการดำเนินธุรกิจของสหกรณ์ อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.81) ได้แก่ ขาดสิ่งจูงใจในการมีส่วนร่วมกับสหกรณ์ (ค่าเฉลี่ย 2.94) รองลงมาไม่มีเวลาเข้าร่วมในการดำเนินธุรกิจของสหกรณ์ และ สหกรณ์มีธุรกิจให้บริการไม่ครบถ้วนตามความต้องการของสมาชิก (ค่าเฉลี่ย 2.90) ไม่เข้าใจในบทบาทและหน้าที่ของสมาชิกสหกรณ์ (ค่าเฉลี่ย 2.88) เห็นว่าการมีส่วนร่วมไม่เกิดประโยชน์โดยตรงกับสมาชิก (ค่าเฉลี่ย 2.83) สินค้าหรือบริการของสหกรณ์ไม่ตรงกับความต้องการ (ค่าเฉลี่ย 2.79) การให้บริการของเจ้าหน้าที่ (ค่าเฉลี่ย 2.73) การเดินทางไม่สะดวก (ค่าเฉลี่ย 2.70) การให้บริการของคณะกรรมการ (ค่าเฉลี่ย 2.65) ตามลำดับ ส่วนข้อเสนอแนะที่สำคัญในการมีส่วนร่วมในการดำเนินธุรกิจของของสหกรณ์ได้แก่ ให้สหกรณ์ขายสินค้าให้หลากหลายและราคาถูกลงที่ท้องตลาด และการรับซื้อผลผลิตของสมาชิกในราคาสูงกว่าท้องตลาดและจ่ายเป็นเงินสด

วิสูตร บำรุงศรี (2550: บทคัดย่อ) ได้ศึกษา “ปัจจัยการมีส่วนร่วมในการดำเนินธุรกิจของสมาชิกสหกรณ์ออมทรัพย์ครูพิจิตร จำกัด” พบว่า 1) สมาชิกสหกรณ์ในโรงเรียนอนุบาลพิจิตร และในโรงเรียนพิจิตรพิทยาคม มีสภาพทั่วไปของการมีส่วนร่วมในการดำเนินธุรกิจไม่แตกต่างกัน โดยส่วนใหญ่เข้าประชุมใหญ่สามัญบางปี กู้เงินสามัญ และฝากเงินออมทรัพย์ 2) สมาชิกเพศหญิงมีส่วนร่วมมากกว่าเพศชาย สมาชิกที่มีอายุ 41 ปีขึ้นไป มีส่วนร่วมมากกว่ากลุ่มที่อายุน้อยกว่า สมาชิกที่สมรสแล้วมีส่วนร่วมมากกว่าสมาชิกที่เป็นโสด สมาชิกที่มีระดับการศึกษาสูงมีส่วนร่วมมากกว่าสมาชิกที่มีระดับการศึกษาต่ำ สมาชิกที่มีตำแหน่งหน้าที่การงานสูงมีส่วนร่วมมากกว่าสมาชิกที่มีตำแหน่งหน้าที่การงานต่ำกว่า สมาชิกที่มีรายได้สุทธิของครอบครัวต่อปีมากกว่า 300,000 บาท มีส่วนร่วมมากกว่าสมาชิกที่มีรายได้ต่ำกว่า และสมาชิกที่ได้รับข้อมูลข่าวสารจากเพื่อนสมาชิกมากที่สุด ส่วนมากมีส่วนร่วมในการดำเนินธุรกิจในด้านการเข้าประชุมใหญ่สามัญประจำปี การกู้เงิน และการ

ฝากเงิน 3) สมาชิกสหกรณ์ทั้งสองแห่ง ส่วนใหญ่ประสบปัญหาและอุปสรรคด้านการมีส่วนร่วมในการเข้าประชุมใหญ่สามัญประจำปี

ทิพวรรณ วณีแสง (2553: 42) ศึกษาการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกสหกรณ์ภาคการเกษตรในจังหวัดกระบี่ พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของสมาชิกสหกรณ์โดยรวมมีระดับการมีส่วนร่วมในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้านเรียงตามลำดับ พบว่า ด้านผลประโยชน์มีระดับการมีส่วนร่วมในระดับมาก และด้านการปฏิบัติการด้านการตัดสินใจ ด้านการประเมินผล มีระดับการมีส่วนร่วมในระดับปานกลางตามลำดับ การเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกสหกรณ์นิคมในจังหวัดกระบี่ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า เพศ ระดับการศึกษา รายได้ครัวเรือนเฉลี่ยต่อเดือนมีระดับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกแตกต่างกัน แต่อายุ ศาสนา อาชีพ ระยะเวลาในการเป็นสมาชิก มีระดับการมีส่วนร่วมของสมาชิกสหกรณ์ ไม่แตกต่างกัน



บทที่ 3

วิธีการดำเนินการศึกษา

การศึกษาการมีส่วนร่วมในการดำเนินธุรกิจรวบรวมผลผลิตยางพาราของสมาชิกสหกรณ์กองทุนสวนยางวังโตนด จำกัด จังหวัดจันทบุรี ครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ ซึ่งดำเนินการวิจัยดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร (Population) ที่ใช้ในการศึกษาคครั้งนี้ ได้แก่ สมาชิกสหกรณ์กองทุนสวนยางวังโตนด จำกัด จังหวัดจันทบุรี จำนวน 844 คน (ข้อมูลจากรายงานกิจการประจำปี ณ วันที่ 30มิถุนายน 2557)

1.2 กลุ่มตัวอย่าง กำหนดหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ Taro Yamane กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 หรือมีความคลาดเคลื่อน 5 % จะได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 272 ตัวอย่าง

$$n = \frac{N}{1+N(e)^2}$$

n = ขนาดของตัวอย่าง

N = จำนวนประชากรทั้งหมด

e = ความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้

$$\begin{aligned} n &= \frac{844}{1+844(0.05)^2} \\ &= 271.382 \\ &= 272 \quad \text{ตัวอย่าง} \end{aligned}$$

2. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

2.1 การสร้างเครื่องมือ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษาคั้งนี้คือแบบสอบถาม (Questionnaire) ที่ผู้ศึกษาสร้างขึ้นจากการทบทวนแนวความคิดทฤษฎีและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของสมาชิก ข้อมูลทั่วไปส่วนบุคคลได้แก่ข้อมูลเกี่ยวกับเพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพ อาชีพหลักของครอบครัว รายได้เฉลี่ยต่อปีของครอบครัว ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อปีของครอบครัว ระยะเวลาการเป็นสมาชิกสหกรณ์ และธุรกิจที่ร่วมดำเนินงานกับสหกรณ์ ซึ่งเป็นคำถามปลายปิด

ตอนที่ 2 การมีส่วนร่วมของสมาชิกในการดำเนินธุรกิจกับสหกรณ์ ได้แก่ ธุรกิจรวบรวมผลผลิตจากสมาชิกในระหว่างปี ธุรกิจรับฝากเงิน เป็นคำถามปลายปิด

ตอนที่ 3 ปัจจัยด้านสหกรณ์ ที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของสมาชิกในการดำเนินธุรกิจของสหกรณ์ ได้แก่ ความมั่นคงของสหกรณ์ ทำเลที่ตั้งของสหกรณ์ การให้บริการของเจ้าหน้าที่ การประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสาร ความเชื่อมั่นต่อคณะกรรมการบริหาร ผลตอบแทนที่ได้รับ และสวัสดิการของสหกรณ์ ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

ตอนที่ 4 ข้อมูลปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินธุรกิจกับสหกรณ์ ได้แก่ ไม่มีเวลาเข้าร่วมในการดำเนินธุรกิจของสหกรณ์ สหกรณ์มีธุรกิจให้บริการแก่สมาชิกไม่ครบถ้วนตามความต้องการของสมาชิก การให้บริการของเจ้าหน้าที่ การให้บริการของคณะกรรมการ การเดินทางไม่สะดวก และสินค้าหรือบริการไม่ตรงกับความต้องการ ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

2.2 การทดสอบเครื่องมือ การทดสอบแบบสอบถามก่อนการนำไปใช้ ผู้ศึกษานำแบบสอบถามสำหรับสมาชิกสหกรณ์ที่สร้างขึ้นไปทดสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity) และทดสอบความเชื่อมั่น (Reliability) ดังนี้

2.2.1 การทดสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content validity) ผู้ศึกษาได้สร้างแบบคำถามจากแนวทางในการตรวจเอกสารและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อจะรวบรวมข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยจากนั้นได้นำเสนอผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตรวจสอบความชัดเจนและความเหมาะสมของข้อความ แล้วนำมาปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ

2.2.2 การทดสอบความเชื่อมั่น (Reliability) ผู้ศึกษานำ แบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแก้ไขไปทดลองใช้กับสมาชิกที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา โดยนำเครื่องมือที่ได้ไปทดลองกับสมาชิกสหกรณ์การเกษตรนายนายอาม จำกัด จำนวน 30 ราย เพื่อนำมาวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้วิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α – Coefficient) ของครอนบัค (Crobach) ได้ค่าความเชื่อมั่น 0.740

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บข้อมูลในการศึกษาครั้งนี้มีขั้นตอนในการดำเนินการดังนี้

3.1 ขอความร่วมมือกับสหกรณ์ โดยการเข้าไปร่วมประชุมคณะกรรมการสหกรณ์เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ในการให้สมาชิกตอบแบบสอบถาม และขอให้กรรมการสหกรณ์แต่ละคนประสานความรับผิดชอบในการตอบแบบสอบถามของสมาชิกสหกรณ์ในพื้นที่ ที่กรรมการแต่ละคนรับผิดชอบ

3.2 ประสานงานและติดตามความก้าวหน้าในการเก็บรวบรวมแบบสอบถามซึ่งกรอกข้อมูลเรียบร้อยแล้ว เพื่อให้ได้แบบสอบถามครบถ้วน

3.3 ขอความร่วมมือเจ้าหน้าที่ส่งเสริมสหกรณ์ที่รับผิดชอบสหกรณ์ ในการติดตามและรวบรวมแบบสอบถามนำส่งผู้ศึกษา

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อรวบรวมข้อมูลที่ได้รับจากแบบสอบถามทั้งหมด ผู้ศึกษาได้นำข้อมูลมาตรวจสอบความสมบูรณ์เรียบร้อย และความถูกต้องแม่นยำเพื่อวิเคราะห์ข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อคำนวณค่าต่างๆ

4.1 ใช้ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าความถี่ (Frequency) สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคลสมาชิก

4.2 ใช้ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) กับข้อมูลที่เป็นการมีส่วนร่วมของสมาชิกในการดำเนินธุรกิจกับสหกรณ์

4.3 วิเคราะห์ข้อมูลหาความสัมพันธ์ของปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของสมาชิกในการดำเนินธุรกิจของสหกรณ์ ใช้สถิติทดสอบไคสแควร์ Chi-Square (\bar{X}) เพื่อหาความสัมพันธ์

4.4 การวิเคราะห์ข้อมูลสภาพทั่วไปของสหกรณ์ จากรายงานประจำปีของสหกรณ์

4.5 การแปลความหมายค่าคะแนน

ปัจจัยด้านสหกรณ์ที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการทำธุรกิจของสมาชิกกับสหกรณ์ ในตอนที่ 3 และปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะ ในตอนที่ 4 เป็นคำถามปลายปิด ซึ่งได้สอบถามสมาชิกสหกรณ์กองทุนสวนยางวังโดนด จำกัด จำนวน 272 คน

เกณฑ์การให้คะแนนมีดังนี้

- มีผลต่อการมีส่วนร่วมมากที่สุด ให้ 5 คะแนน
- มีผลต่อการมีส่วนร่วมมาก ให้ 4 คะแนน
- มีผลต่อการมีส่วนร่วมปานกลาง ให้ 3 คะแนน
- มีผลต่อการมีส่วนร่วมน้อย ให้ 2 คะแนน
- มีผลต่อการมีส่วนร่วมน้อยที่สุด ให้ 1 คะแนน

การแปลค่าเฉลี่ยที่ได้ ใช้เกณฑ์การแบ่งความถี่ตามแนวทางให้เกณฑ์ของ บุญชม ศรีสะอาด และบุญส่ง นิลแก้ว (2535: 23-24) เกณฑ์ในการวิเคราะห์ผลเพื่อแบ่งระดับที่มีผลต่อการมีส่วนร่วม

คะแนนเฉลี่ย	ความหมาย
4.21 – 5.00	มีผลต่อการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมากที่สุด
3.41 – 4.20	มีผลต่อการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก
2.61 – 3.40	มีผลต่อการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง
1.81 – 2.60	มีผลต่อการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับน้อย
1.00 – 1.80	มีผลต่อการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับน้อยที่สุด

4.6 การนำเสนอข้อมูล

ผู้ศึกษานำเสนอข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์ในรูปแบบตารางประกอบคำบรรยาย และ การวิเคราะห์เชิงปริมาณด้วยค่าสถิติต่างๆ

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาค้นคว้าอิสระ เรื่อง การมีส่วนร่วมในการดำเนินธุรกิจของสมาชิกสหกรณ์ กองทุนสวนยางวังโตนด จำกัด จังหวัดจันทบุรี ผู้ศึกษาได้นำเสนอผลการศึกษาจากการเก็บรวบรวมแบบสอบถามจากสมาชิกจำนวน 272 คน ซึ่งได้แบ่งการศึกษาโดยมีวัตถุประสงค์ที่ศึกษาดังนี้

1. ปัจจัยส่วนบุคคลของสมาชิกสหกรณ์
2. การมีส่วนร่วมของสมาชิกในการดำเนินธุรกิจ
3. ความสัมพันธ์ของปัจจัยด้านสหกรณ์ที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการดำเนินธุรกิจของสมาชิก
4. ความสัมพันธ์ของปัจจัยส่วนบุคคลกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินธุรกิจของสมาชิก
5. ปัญหา อุปสรรค ในการเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินธุรกิจกับสหกรณ์ ดังจะได้นำเสนอข้อมูลตามลำดับ ดังนี้

1. ปัจจัยส่วนบุคคลของสมาชิกสหกรณ์

ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ ข้อมูลเกี่ยวกับเพศ อายุ ระดับการศึกษา ระยะเวลาการเป็นสมาชิก ตำแหน่งในปัจจุบัน รายได้ในครัวเรือนต่อปี และรายจ่ายในครัวเรือนต่อปี ผลการวิเคราะห์ปรากฏดังตารางที่ 4.1 ถึง ตารางที่ 4.9

ตารางที่ 4.1 เพศของสมาชิก

n = 272

เพศ	จำนวน(คน)	ร้อยละ
ชาย	87	32.0
หญิง	185	68.0
รวม	272	100.0

จากตารางที่ 4.1 พบว่าสมาชิกเป็นเพศชาย จำนวน 87 คน คิดเป็นร้อยละ 32.00 และเป็นเพศหญิง จำนวน 185 คน คิดเป็นร้อยละ 68.00 โดยผู้ตอบแบบสอบถามเป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย

ตารางที่ 4.2 อายุของสมาชิก

n=272		
อายุ	จำนวน(คน)	ร้อยละ
ต่ำกว่า 30 ปี	9	3.3
30 - 40 ปี	66	24.3
41 - 50 ปี	75	27.6
51 - 60 ปี	106	39.0
61 ปีขึ้นไป	16	5.9
รวม	272	100.0

จากตารางที่ 4.2 พบว่าสมาชิกมีอายุอยู่ระหว่าง 51-60 ปี ร้อยละ 39.0 รองลงมาอายุอยู่ระหว่าง 41-50 ปี ร้อยละ 27.6 อายุระหว่าง 30-40 ปี ร้อยละ 24.3 และน้อยที่สุดอยู่ในช่วงอายุต่ำกว่า 30 ปี ร้อยละ 3.3

ตารางที่ 4.3 ระดับการศึกษาของสมาชิก

n= 272		
รับดับการศึกษา	จำนวน(คน)	ร้อยละ
ไม่ได้ศึกษา	13	4.8
ประถมศึกษา	160	58.8
มัธยมศึกษา	91	35.5
ปริญญา	8	2.9
รวม	272	100.0

จากตารางที่ 4.3 พบว่าสมาชิกมีการศึกษาอยู่ในระดับประถมศึกษา จำนวน 160 คน คิดเป็นร้อยละ 58.8 รองลงมาที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษา จำนวน 91 คน คิดเป็นร้อยละ 33.5 เป็น

สมาชิกที่ไม่ได้ศึกษา จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 4.8 และน้อยที่สุดระดับปริญญา จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 2.9

ตารางที่ 4.4 สถานภาพของสมาชิก

n=272

สถานภาพ	จำนวน(คน)	ร้อยละ
โสด	13	4.8
สมรส	250	91.9
หย่าร้าง	9	3.3
รวม	272	100.0

จากตารางที่ 4.4 พบว่าสมาชิกอยู่ในสถานภาพสมรส จำนวน 250 คน คิดเป็นร้อยละ 91.9 รองลงมาอยู่ในสถานภาพโสด จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 4.8 และน้อยที่สุดอยู่ในสถานภาพหย่าร้าง จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 3.3

ตารางที่ 4.5 อาชีพหลักของสมาชิก

n=272

อาชีพหลัก	จำนวน(คน)	ร้อยละ
เกษตรกรรวม	240	88.2
รับจ้าง	20	7.4
ค้าขาย	9	3.3
อื่นๆ	3	1.1
รวม	272	100.0

จากตารางที่ 4.5 พบว่าสมาชิกมีอาชีพเกษตรกรรวม จำนวน 240 คน คิดเป็นร้อยละ 88.2 รองลงมามีอาชีพรับจ้าง จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 7.4 อาชีพค้าขาย จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 3.3 และน้อยที่สุดเป็นอาชีพอื่นๆ ซึ่งสมาชิกไม่ได้ระบุ จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 1.1

ตารางที่ 4.6 รายได้เฉลี่ยต่อปีของสมาชิก

n=272

รายได้เฉลี่ยต่อปี	จำนวน(คน)	ร้อยละ
50,000-100,000	135	49.6
100,001-200,000	55	20.2
200,001-300,000	66	24.6
300,001 ขึ้นไป	16	5.9
รวม	272	100.0

จากตารางที่ 4.6 พบว่าสมาชิกมีรายได้เฉลี่ยต่อปี 50,000 – 100,000 บาท จำนวน 135 คน คิดเป็นร้อยละ 49.6 รองลงมา มีรายได้เฉลี่ย 200,001 – 300,000 บาท จำนวน 66 คน คิดเป็นร้อยละ 24.6 รายได้เฉลี่ย 100,001 – 200,000 บาท จำนวน 55 คน คิดเป็นร้อยละ 20.2 และน้อยที่สุดมีรายได้เฉลี่ย 300,001 บาทจำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 5.9

ตารางที่ 4.7 ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อปีของสมาชิก

n = 272

ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อปี	จำนวน(คน)	ร้อยละ
ต่ำกว่า 30,000 บาท	23	8.5
30,000-50,000 บาท	103	37.9
50,001-100,000 บาท	59	21.7
100,001 บาท ขึ้นไป	87	32.0
รวม	272	100.0

จากตารางที่ 4.7 พบว่าสมาชิกมีค่าใช้จ่ายเฉลี่ย 30,000-50,000 บาท จำนวน 103 คน คิดเป็นร้อยละ 37.9 รองลงมา ค่าใช้จ่ายเฉลี่ย 100,001 ขึ้นไป จำนวน 87 คน คิดเป็นร้อยละ 32.0 มีค่าใช้จ่ายเฉลี่ย 50,001 – 100,000 บาท จำนวน 59 คน คิดเป็นร้อยละ 21.7 และน้อยที่สุดมีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่ำกว่า 30,000 บาท จำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 8.5

ตารางที่ 4.8 ระยะเวลาการเป็นสมาชิก

n = 272

ระยะเวลาการเป็นสมาชิก	จำนวน(คน)	ร้อยละ
ต่ำกว่า 3 ปี	37	13.6
3-5 ปี	59	21.7
6-10 ปี	171	32.9
11-20 ปี	5	1.8
รวม	272	100.0

จากตารางที่ 4.8 พบว่าสมาชิกมีระยะเวลาการเข้าเป็นสมาชิก 6-10 ปี จำนวน 171 คน คิดเป็นร้อยละ 32.9 รองลงมามีระยะเวลาการเป็นสมาชิก 3-5 ปี จำนวน 59 คน คิดเป็นร้อยละ 21.7 ระยะเวลาการเป็นสมาชิก ต่ำกว่า 3 ปี จำนวน 37 คน คิดเป็นร้อยละ 13.6 และน้อยที่สุดระยะเวลาการเป็นสมาชิก 11-20 ปี จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 1.8

ตารางที่ 4.9 ธุรกิจที่ร่วมดำเนินงานกับสหกรณ์

n = 272

ธุรกิจที่ร่วมดำเนินงานกับสหกรณ์	จำนวน(คน)	ร้อยละ
ธุรกิจรับฝากเงิน	185	68.0
ธุรกิจรวบรวมผลผลิต	127	44.5

หมายเหตุ 1. ธุรกิจที่ร่วมดำเนินงานกับสหกรณ์ในช่วงการเป็นสมาชิกไม่เฉพาะในปีที่ผ่านมา
2. ตอบได้หลายข้อ

จากตารางที่ 4.9 พบว่าสมาชิกร่วมดำเนินธุรกิจรับฝากเงินกับสหกรณ์ จำนวน 185 คน คิดเป็นร้อยละ 68.0 และไม่ได้ร่วมดำเนินธุรกิจรับฝากเงิน จำนวน 87 คน คิดเป็นร้อยละ 32

2. การมีส่วนร่วมของสมาชิกในการดำเนินธุรกิจ

การมีส่วนร่วมของสมาชิกในการดำเนินธุรกิจของสมาชิกกับสหกรณ์ในปีที่ผ่านมาใน
ที่นี้นำเสนอเฉพาะ ธุรกิจรับฝากเงิน และธุรกิจรวบรวมผลผลิต ซึ่งผลการวิเคราะห์ปรากฏดังตาราง
ดังนี้

ตารางที่ 4.10 การมีส่วนร่วมในธุรกิจรับฝากเงินของสมาชิกในปีที่ผ่านมา

n = 272		
การฝากเงินกับสหกรณ์	จำนวน(คน)	ร้อยละ
ไม่ได้ฝาก	129	47.4
ฝาก	143	52.6
น้อยกว่า 10,000	126	46.3
10,000 - 20,000	10	3.7
20,001 - 30,000	5	1.8
30,001 - 50,000	-	-
50,001 บาทขึ้นไป	2	0.7

จากตารางที่ 4.10 พบว่าในปีที่ผ่านมา มีสมาชิกร่วมดำเนินธุรกิจรับฝากเงินกับสหกรณ์
จำนวน 143 คน คิดเป็นร้อยละ 52.6 และไม่ได้ร่วมดำเนินธุรกิจรับฝากเงินกับสหกรณ์ จำนวน 129
คน คิดเป็นร้อยละ 47.4 โดยสมาชิกร่วมดำเนินธุรกิจรับเงินฝากกับสหกรณ์ น้อยกว่า 10,000 บาท
จำนวน 126 คน คิดเป็น ร้อยละ 46.3 รองลงมาสมาชิกร่วมดำเนินธุรกิจรับฝากเงินกับสหกรณ์
10,000 – 20,000 บาท จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 3.7 ร่วมดำเนินธุรกิจรับฝากเงินกับสหกรณ์
20,001 - 30,000 บาท จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 1.8 และน้อยที่สุดคือ ร่วมดำเนินธุรกิจรับฝากเงิน
กับสหกรณ์ 50,001 บาทขึ้นไป จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 0.7 ส่วนการร่วมดำเนินธุรกิจรับฝาก
เงินกับสหกรณ์ 30,001-50,000 บาท ไม่มีสมาชิกท่านใดให้ข้อมูล

ตารางที่ 4.11 การมีส่วนร่วมในธุรกิจรวบรวมผลผลิตของสมาชิกในปีที่ผ่านมา

n = 272

การขายผลผลิตให้กับสหกรณ์	จำนวน(คน)	ร้อยละ
ไม่ได้ขาย	200	73.5
ขาย	72	26.5
น้อยกว่า 50,000	41	15.1
50,000 - 100,000	23	8.5
100,001 - 150,000	7	2.6
150,001 - 200,000	1	0.4

จากตารางที่ 4.11 พบว่ามีสมาชิกร่วมดำเนินธุรกิจรวบรวมผลผลิตกับสหกรณ์ จำนวน 72 คน คิดเป็นร้อยละ 26.5 และไม่ได้ร่วมดำเนินธุรกิจรวบรวมผลผลิตกับสหกรณ์ จำนวน 200 คน คิดเป็นร้อยละ 73.5 โดยสมาชิกร่วมดำเนินธุรกิจรวบรวมผลผลิตกับสหกรณ์ น้อยกว่า 50,000 บาท จำนวน 41 คน คิดเป็น ร้อยละ 15.1 รองลงมาสมาชิกร่วมดำเนินธุรกิจรวบรวมผลผลิตกับสหกรณ์ 50,000 - 100,000 บาท จำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 8.5 ร่วมดำเนินธุรกิจรวบรวมผลผลิตกับสหกรณ์ 100,001 - 150,000 บาท จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 2.6 และน้อยที่สุดคือ ร่วมดำเนินธุรกิจรวบรวมผลผลิตกับสหกรณ์ 150,001 - 200,000 บาท จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 0.4

3. ความสำคัญของปัจจัยด้านสหกรณ์ที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการดำเนินธุรกิจของสมาชิก

ปัจจัยด้านสหกรณ์ที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการดำเนินธุรกิจของสมาชิกสหกรณ์ กองทุนสวนยางวังโตนด จำกัด ได้แก่ ความมั่นคงของสหกรณ์ ที่ตั้งของสหกรณ์ การให้บริการของเจ้าหน้าที่ของสหกรณ์ และการประชาสัมพันธ์ ข้อมูลข่าวสารของสหกรณ์ ความเชื่อมั่นต่อคณะกรรมการบริหาร ผลตอบแทนที่ได้รับ และสวัสดิการต่างๆ ของสหกรณ์ ผลการวิเคราะห์ปรากฏดังตารางที่ 4.12

ตารางที่ 4.12 ปัจจัยด้านสหกรณ์กับการมีส่วนร่วมในการดำเนินธุรกิจของสมาชิกด้านสหกรณ์

ด้านสหกรณ์	ระดับปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วม					\bar{x}	S.D.	การแปลผล
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด			
	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)			
1. ความมั่นคงของสหกรณ์	109	122	40	1	-	4.25	0.709	มากที่สุด
2. ที่ตั้งของสหกรณ์	59	111	84	16	2	3.77	0.881	มาก
3. การให้บริการของเจ้าหน้าที่สหกรณ์	55	124	75	16	2	3.79	0.858	มาก
4. การประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารของสหกรณ์	48	109	83	25	7	3.61	0.965	มาก
5. ความเชื่อมั่นต่อคณะกรรมการบริหาร	93	103	60	6	-	4.08	0.804	มาก
6. ผลตอบแทนที่ได้รับ	94	85	71	25	-	3.89	0.977	มาก
7. สวัสดิการ (ค่ารักษา, ทุนการศึกษา)	51	57	70	46	48	3.06	1.355	ปานกลาง
รวม						3.78	0.646	มาก

จากตารางที่ 4.12 พบว่า ปัจจัยด้านสหกรณ์ต่อการมีส่วนร่วมในการดำเนินธุรกิจของสมาชิกโดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับดังนี้ ความมั่นคงของสหกรณ์ มีค่าเฉลี่ย 4.25 รองลงมาคือ ความเชื่อมั่นต่อคณะกรรมการบริหาร มีค่าเฉลี่ย 4.08 ผลตอบแทนที่ได้รับ มีค่าเฉลี่ย 3.89 การให้บริการของเจ้าหน้าที่สหกรณ์ 3.79 ที่ตั้งของสหกรณ์ มีค่าเฉลี่ย 3.77 การประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารของสหกรณ์ มีค่าเฉลี่ย 3.61 และสวัสดิการ (ค่ารักษา, ทุนการศึกษา) มีค่าเฉลี่ย 3.06

4. ความสัมพันธ์ของปัจจัยส่วนบุคคลกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินธุรกิจของสมาชิก

การศึกษาความสัมพันธ์ของปัจจัยส่วนบุคคลกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินธุรกิจของสมาชิก การมีส่วนร่วมของสมาชิกในการดำเนินธุรกิจกับสหกรณ์ ได้แก่ ธุรกิจรับฝากเงิน ธุรกิจรวบรวมผลผลิตให้สหกรณ์ในระหว่างปี โดยใช้สถิติทดสอบไคสแควร์ Chi-Square (χ^2) เพื่อ

วิเคราะห์หาความสัมพันธ์ของปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยด้านสหกรณ์ ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพ อาชีพหลัก รายได้เฉลี่ยต่อปีของครอบครัว ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อปีของครอบครัว ระยะเวลาการเป็นสมาชิก และธุรกิจที่ร่วมดำเนินงานกับสหกรณ์ ปัจจัยด้านสหกรณ์ และด้านอื่นๆ ที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของสมาชิกในการดำเนินธุรกิจของสหกรณ์ ได้แก่ ความมั่นคงของสหกรณ์ ที่ตั้งของสหกรณ์ การให้บริการของเจ้าหน้าที่สหกรณ์ การประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารของสหกรณ์ ความเชื่อมั่นต่อคณะกรรมการบริหาร ผลตอบแทนที่ได้รับ และสวัสดิการต่างๆ ผลการวิเคราะห์ปรากฏดังตารางที่ 4.13

ตารางที่ 4.13 ความสัมพันธ์ระหว่างเพศกับการมีส่วนร่วมการดำเนินธุรกิจของสมาชิก

n = 272

ธุรกิจของสหกรณ์	เพศ		
	\bar{X}	df	Sig
ธุรกิจรับฝากเงิน	0.782	1	0.377
ธุรกิจรวบรวมผลผลิต	3.644	1	0.056

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.13 พบว่าเพศไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการดำเนินธุรกิจของสมาชิกอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ทั้ง 2 ธุรกิจ

ตารางที่ 4.14 ความสัมพันธ์ระหว่างอายุ

n = 272

ธุรกิจของสหกรณ์	อายุ		
	\bar{X}	df	Sig
ธุรกิจรับฝากเงิน	6.087	4	0.193
ธุรกิจรวบรวมผลผลิต	6.154	4	0.188

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.14 พบว่าอายุไม่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการดำเนินธุรกิจรับฝากเงิน และธุรกิจรวบรวมผลผลิต อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

ตารางที่ 4.15 ความสัมพันธ์ระหว่างระดับการศึกษา

n = 272

ธุรกิจของสหกรณ์	ระดับการศึกษา		
	\bar{X}	df	Sig
ธุรกิจรับฝากเงิน	4.292	3	0.232
ธุรกิจรวบรวมผลผลิต	0.658	3	0.883

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.15 พบว่าระดับการศึกษาไม่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการดำเนินธุรกิจรับฝากเงิน และธุรกิจรวบรวมผลผลิต อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 4.16 ความสัมพันธ์ระหว่างสถานภาพ

n = 272

ธุรกิจของสหกรณ์	สถานภาพ		
	\bar{X}	df	Sig
ธุรกิจรับฝากเงิน	14.159	2	0.001*
ธุรกิจรวบรวมผลผลิต	4.200	2	0.122

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.16 ธุรกิจรับฝากเงินพบว่าสถานภาพของสมาชิกมีผลต่อการมีส่วนร่วมในการดำเนินธุรกิจอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 4.17 ความสัมพันธ์ระหว่างอาชีพหลัก

n = 272

ธุรกิจของสหกรณ์	อาชีพหลัก		
	\bar{X}	df	Sig
ธุรกิจรับฝากเงิน	2.863	3	0.413
ธุรกิจรวบรวมผลผลิต	5.019	3	0.170

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.17 พบว่าอาชีพหลักของสมาชิกไม่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการดำเนินธุรกิจรับฝากเงิน และธุรกิจรวบรวมผลผลิต อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 4.18 ความสัมพันธ์ระหว่างรายได้เฉลี่ยต่อปีของครอบครัวสมาชิก

n = 272

ธุรกิจของสหกรณ์	รายได้เฉลี่ยต่อปีของสมาชิก		
	\bar{X}	df	Sig
ธุรกิจรับฝากเงิน	3.993	3	0.262
ธุรกิจรวบรวมผลผลิต	10.180	3	0.017*

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.18 ธุรกิจรวบรวมผลผลิตพบว่ารายได้ของสมาชิกมีผลต่อการมีส่วนร่วมในการดำเนินธุรกิจ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 4.19 ความสัมพันธ์ระหว่างค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อปีของครอบครัวสมาชิก

n = 272

ธุรกิจของสหกรณ์	รายได้เฉลี่ยต่อปีของสมาชิก		
	\bar{X}	df	Sig
ธุรกิจรับฝากเงิน	11.195	3	0.011*
ธุรกิจรวบรวมผลผลิต	3.582	3	0.310

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.19 พบว่าค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อปีของครอบครัวสมาชิกไม่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในธุรกิจรวบรวมผลผลิต อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนธุรกิจรับฝากเงิน พบว่าค่าใช้จ่ายของสมาชิกมีผลต่อการมีส่วนร่วมในการดำเนินธุรกิจ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 4.20 ความสัมพันธ์ระหว่างระยะเวลาการเป็นสมาชิก

n = 272

ธุรกิจของสหกรณ์	ระยะเวลาการเป็นสมาชิก		
	\bar{X}	df	Sig
ธุรกิจรับฝากเงิน	10.217	3	0.017*
ธุรกิจรวบรวมผลผลิต	14.536	3	0.002*

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.20 พบว่าระยะเวลาการเป็นสมาชิกมีผลต่อการมีส่วนร่วมในการดำเนินธุรกิจรับฝากเงิน และธุรกิจรวบรวมผลผลิต อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 4.21 ความสัมพันธ์ของปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการดำเนินธุรกิจของสมาชิก

n = 272

ด้านสหกรณ์	ธุรกิจของสหกรณ์					
	ธุรกิจรับฝากเงิน			ธุรกิจรวบรวมผลผลิต		
	sig	\bar{X}	df	sig	\bar{X}	df
1. เพศ	0.78	1	0.377	3.644	1	0.056
2. อายุ	6.087	4	0.193	6.145	4	0.188
3. ระดับการศึกษา	4.292	3	0.232	0.658	3	0.883
4. สถานภาพ	14.159	2	0.001*	4.200	2	0.122
5. อาชีพหลัก	2.863	3	0.413	5.019	3	0.170
6. รายได้เฉลี่ยต่อปีของ ครอบครัว	3.993	3	0.262	10.180	3	0.017*
7. ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อปีของ ครอบครัว	11.195	3	0.011*	3.582	3	0.310
8. ระยะเวลาการเป็น สมาชิก	10.217	3	0.017*	14.536	3	0.002*

จากตารางที่ 4.21 พบว่าความสัมพันธ์ของปัจจัยด้านสถานภาพพบว่า มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการดำเนินธุรกิจรับฝากเงินอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ความสัมพันธ์ของปัจจัยด้านรายได้เฉลี่ยต่อปีของครอบครัวสมาชิกพบว่ามีส่วนต่อการมีส่วนร่วมในการดำเนินธุรกิจรวบรวมผลผลิตอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ความสัมพันธ์ของปัจจัยด้านค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อปีของครอบครัวสมาชิกพบว่ามีส่วนต่อการมีส่วนร่วมในการดำเนินธุรกิจรับฝากเงินอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ความสัมพันธ์ของปัจจัยด้านระยะเวลาการเป็นสมาชิกพบว่ามีส่วนต่อการมีส่วนร่วมในการดำเนินธุรกิจรับฝากเงินอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และธุรกิจรวบรวมผลผลิตมีส่วนต่อการมีส่วนร่วมในการดำเนินธุรกิจรวบรวมผลผลิตอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 4.22 ความสัมพันธ์ของปัจจัยด้านสหกรณ์กับการมีส่วนร่วมในการทำธุรกิจของสหกรณ์

n = 272

ด้านสหกรณ์	ธุรกิจของสหกรณ์					
	ธุรกิจรับฝากเงิน			ธุรกิจรวบรวมผลผลิต		
	\bar{X}	df	sig	\bar{X}	df	sig
1. ความมั่นคงของสหกรณ์	27.490	3	0.000*	8.990	3	0.029*
2. ที่ตั้งของสหกรณ์	7.688	4	0.104	9.336	4	0.053
3. การให้บริการของ เจ้าหน้าที่	7.575	4	0.108	3.047	4	0.550
4. การประชาสัมพันธ์ ข้อมูลข่าวสารของ สหกรณ์	6.861	4	0.143	7.723	4	0.102
5. ความเชื่อมั่นต่อคณะ กรรมการบริหาร	16.666	3	0.001*	11.855	3	0.008*
6. ผลตอบแทนที่ ได้รับ	20.648	3	0.000*	16.114	3	0.001*
7. สวัสดิการ	10.213	4	0.037*	5.403	4	0.248

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.22 พบว่า ปัจจัยด้านความมั่นคงของสหกรณ์มีส่วนต่อการมีส่วนร่วมในการดำเนินธุรกิจรับฝากเงินและธุรกิจรวบรวมผลผลิต อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ปัจจัยด้านความเชื่อมั่นต่อคณะกรรมการบริหารมีผลต่อการมีส่วนร่วมในการดำเนินธุรกิจรับฝากเงินและธุรกิจรวบรวมผลผลิตอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ปัจจัยด้านผลตอบแทนที่ได้รับมีผลต่อการมีส่วนร่วมในการดำเนินธุรกิจรับฝากเงินและธุรกิจรวบรวมผลผลิตอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ปัจจัยด้านสวัสดิการ (ค่ารักษา,ทุนการศึกษา) มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการดำเนินธุรกิจรับฝากเงินอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5. ปัญหา อุปสรรค ในการเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินธุรกิจกับสหกรณ์

5.1 ปัญหา อุปสรรค ในการเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินธุรกิจของสมาชิกสหกรณ์ กองทุนสวนยางวังโดนด จำกัด ได้แก่ ไม่มีเวลาเข้าร่วมในการดำเนินธุรกิจของสหกรณ์ สหกรณ์มีธุรกิจให้บริการแก่สมาชิกไม่ครบถ้วนตามความต้องการของสมาชิก การให้บริการของเจ้าหน้าที่ การให้บริการของคณะกรรมการ การเดินทางไม่สะดวก และสินค้าหรือบริการของสหกรณ์ไม่ตรงตามความต้องการของสมาชิก ผลการวิเคราะห์ปรากฏดังตารางที่ 4.23

ตารางที่ 4.23 ปัญหา อุปสรรค ในการเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินธุรกิจกับสหกรณ์

ปัญหา อุปสรรค	ระดับของปัญหาและอุปสรรค					\bar{X}	S.D.	การแปลผล
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด			
	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)			
1. ไม่มีเวลาเข้าร่วมในการดำเนินธุรกิจของสหกรณ์	39	69	84	62	18	2.82	1.136	ปานกลาง
2. สหกรณ์มีธุรกิจให้บริการแก่สมาชิกไม่ครบถ้วนตาม	42	70	94	59	7	2.70	1.053	ปานกลาง
3. การให้บริการของเจ้าหน้าที่	53	64	82	57	16	2.70	1.173	ปานกลาง
4. การให้บริการของคณะกรรมการ	52	62	85	60	13	2.71	1.150	ปานกลาง

n = 272

ตารางที่ 4.23 (ต่อ)

n = 272

ปัญหา อุปสรรค	ระดับของปัญหาและอุปสรรค					\bar{X}	S.D.	การ แปลผล
	มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด			
	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)			
5. การเดินทางไม่สะดวก	47	64	112	36	13	2.65	1.062	ปาน กลาง
6. สินค้าหรือบริการไม่ตรงตาม ความต้องการของสมาชิก	63	60	94	41	14	2.57	1.150	ปาน กลาง
รวม						2.69	0.955	ปาน กลาง

จากตารางที่ 4.23 พบว่า ปัญหาและอุปสรรคในการเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินธุรกิจของสมาชิกคือสินค้าหรือบริการของสหกรณ์ไม่ตรงตามความต้องการของสมาชิก รองลงมาคือ การให้บริการของเจ้าหน้าที่ การให้บริการของคณะกรรมการ และน้อยที่สุดคือไม่มีเวลาเข้าร่วมในการดำเนินธุรกิจของสหกรณ์ โดยปัญหา อุปสรรค ที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการดำเนินธุรกิจของสมาชิกมีดังนี้ สมาชิกไม่มีเวลาเข้าร่วมในการดำเนินธุรกิจของสหกรณ์ มีค่าเฉลี่ย 2.82 การให้บริการของคณะกรรมการ มีค่าเฉลี่ย 2.71 สหกรณ์มีธุรกิจให้บริการแก่สมาชิกไม่ครบถ้วนตามความต้องการ มีค่าเฉลี่ย 2.70 การให้บริการของเจ้าหน้าที่ มีค่าเฉลี่ย 2.70 การเดินทางไม่สะดวก มีค่าเฉลี่ย 2.65 และสินค้าหรือบริการของสหกรณ์ไม่ตรงตามความต้องการของสมาชิก มีค่าเฉลี่ย 2.57

5.2 ข้อเสนอแนะ

5.2.1 สหกรณ์ควรตรวจสอบความต้องการซื้อสินค้าจากสมาชิกเพื่อที่จะจัดหาสินค้ามาให้ตรงตามความต้องการของสมาชิก

5.2.2 สหกรณ์ควรสร้างแรงจูงใจให้กับสมาชิกที่มีอายุต่ำกว่า 30 ปี มาร่วมทำธุรกิจกับสหกรณ์ให้มากขึ้น โดยการประชาสัมพันธ์เรื่อง หลักการ อุดมการณ์และวิธีการของสหกรณ์ให้มากขึ้นกับสมาชิกกลุ่มนี้

5.2.3 สหกรณ์ควรมีการส่งเสริมการเป็นเจ้าของและให้สมาชิกยึดมั่นในอุดมการณ์สหกรณ์

5.2.4 ห้องน้ำของสหกรณ์ยังไม่เพียงพอต่อความต้องการของสมาชิก

บทที่ 5

สรุปผลการศึกษา อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่อง “การมีส่วนร่วมในการดำเนินธุรกิจของสมาชิกสหกรณ์กองทุนสวนยางวังโดนด จำกัด จังหวัดจันทบุรี” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลของสมาชิกสหกรณ์กองทุนสวนยางวังโดนด จำกัดจังหวัดจันทบุรี ศึกษาธุรกิจและระดับในการมีส่วนร่วมในการดำเนินธุรกิจของสมาชิกสหกรณ์กองทุนสวนยางวังโดนด จำกัด จังหวัดจันทบุรี ศึกษาความสัมพันธ์ของปัจจัยด้านสหกรณ์ของสมาชิกและปัจจัยด้านสหกรณ์กับการมีส่วนร่วมในการดำเนินธุรกิจของสมาชิกสหกรณ์กองทุนสวนยางวังโดนด จำกัดจังหวัดจันทบุรี เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของปัจจัยส่วนบุคคลของสมาชิกกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินธุรกิจของสมาชิกสหกรณ์กองทุนสวนยางวังโดนด จำกัด จังหวัดจันทบุรี เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินธุรกิจของสมาชิกสหกรณ์กองทุนสวนยางวังโดนด จำกัด จังหวัดจันทบุรี การศึกษามีข้อสรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. สรุปผลการศึกษา

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ ประชากรศึกษา คือ สมาชิกสหกรณ์กองทุนสวนยางวังโดนด จำกัด จังหวัดจันทบุรี นับถึงวันสิ้นปีทางบัญชี 30 มิถุนายน 2557 จำนวน 844 คน กำหนดกลุ่มตัวอย่างจากประชากรด้วยวิธียามานะ (Yamane's Method) ได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างจำนวน 272 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม การเก็บรวบรวมข้อมูล โดยรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามที่จัดส่งให้กับสมาชิกของสหกรณ์ การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป สถิติที่ใช้ ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ไคสแควร์ และการวิเคราะห์เนื้อหา สรุปผลการวิจัยจำแนกตามวัตถุประสงค์ได้ดังนี้

1.1 ปัจจัยส่วนบุคคลของสมาชิก พบว่า

1.1.1 ปัจจัยส่วนบุคคลของสมาชิกสหกรณ์กองทุนสวนยางวังโดนด จำกัด กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 68 เป็นเพศหญิง ร้อยละ 39.0 มีอายุอยู่ในช่วง 51-60 ปี มีระดับการศึกษาร้อยละ 58.8 อยู่ในระดับประถมศึกษา สถานภาพของสมาชิกร้อยละ 91.9 มีสถานภาพสมรส อาชีพหลักของสมาชิก ร้อยละ 88.2 ประกอบอาชีพเกษตรกรรม รายได้เฉลี่ยของสมาชิก ร้อยละ 49.6 มีรายได้

เฉลี่ย 50,000-100,000 บาทต่อปี ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยของสมาชิกร้อยละ 37.9 มีค่าใช้จ่ายเฉลี่ย 30,001-50,000 บาท ระยะเวลาการเข้าเป็นสมาชิกร้อยละ 32.9 อยู่ในช่วง 6-10 ปี 63

1.2 การมีส่วนร่วมในการดำเนินธุรกิจของสมาชิก พบว่า

1.2.1 การมีส่วนร่วมในการดำเนินธุรกิจรับฝากเงินของสมาชิกในปีที่ผ่านมา สมาชิก จำนวน 143 คน คิดเป็นร้อยละ 52.6 มีส่วนร่วมในการดำเนินธุรกิจ โดยสมาชิกส่วนใหญ่ฝากเงินกับสหกรณ์ น้อยกว่า 10,000 จำนวน 129 คน คิดเป็นร้อยละ 46.3 รองลงมาฝากเงินกับสหกรณ์ 10,000 – 20,000 บาท จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 3.7 และน้อยที่สุดคือฝากเงินกับสหกรณ์ 50,000 บาทขึ้นไป จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 0.7

1.2.2 การมีส่วนร่วมในการดำเนินธุรกิจรวบรวมผลผลิตของสมาชิกในปีที่ผ่านมา สมาชิกจำนวน 72 คน คิดเป็นร้อยละ 26.5 มีส่วนร่วมในการดำเนินธุรกิจ โดยสมาชิกส่วนใหญ่ที่ดำเนินธุรกิจรวบรวมผลผลิตกับสหกรณ์ น้อยกว่า 50,000 บาท จำนวน 41 คน คิดเป็นร้อยละ 15.1 รองลงมาคือร่วมดำเนินธุรกิจรวบรวมผลผลิตกับสหกรณ์ 50,000 – 100,000 บาท จำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 8.5 และน้อยที่สุดคือ ร่วมดำเนินธุรกิจรวบรวมผลผลิตจากสมาชิก จำนวน 150,001 – 200,000 บาท จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 0.4

1.3 ความสำคัญของปัจจัยด้านสหกรณ์ที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการดำเนินธุรกิจของสมาชิก

พบว่า ปัจจัยด้านสหกรณ์ที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการดำเนินธุรกิจของสมาชิก โดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยค่าเฉลี่ยรวมของความสำคัญของปัจจัยด้านสหกรณ์ที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการดำเนินธุรกิจของสมาชิก มีค่าเฉลี่ย 3.78 โดยสามารถเรียงลำดับตามความสำคัญได้ ดังนี้ ความมั่นคงของสหกรณ์ มีค่าเฉลี่ย 4.25 รองลงมาคือ ความเชื่อมั่นต่อคณะกรรมการบริหาร มีค่าเฉลี่ย 4.08 ผลตอบแทนที่ได้รับ มีค่าเฉลี่ย 3.89 การให้บริการของเจ้าหน้าที่สหกรณ์ มีค่าเฉลี่ย 3.79 ที่ตั้งของสหกรณ์มีค่าเฉลี่ย 3.77 0.881 การประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารของสหกรณ์ มีค่าเฉลี่ย 3.61 และสวัสดิการ (ค่ารักษา, ทุนการศึกษา) มีค่าเฉลี่ย 3.06

1.4 ความสัมพันธ์ของปัจจัยที่มีต่อการมีส่วนร่วมในการดำเนินธุรกิจของสมาชิก

1.4.1 ปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า

1) การมีส่วนร่วมในการดำเนินธุรกิจรับฝากเงินมีความสัมพันธ์กับ สถานภาพของสมาชิก ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อปีของครอบครัวสมาชิก และระยะเวลาการเป็นสมาชิกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2) การมีส่วนร่วมในการดำเนินธุรกิจรวบรวมผลผลิตจากสมาชิกมีความสัมพันธ์กับรายได้เฉลี่ยต่อปีของครอบครัวสมาชิก และระยะเวลาการเป็นสมาชิกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

1.4.2 ปัจจัยด้านสหกรณ์ พบว่า

1) การมีส่วนร่วมในการดำเนินธุรกิจรับฝากเงิน มีความสัมพันธ์กับ ความมั่นคงของสหกรณ์ ความเชื่อมั่นต่อคณะกรรมการบริหาร ผลตอบแทนที่ได้รับ และสวัสดิการของสมาชิกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2) การมีส่วนร่วมในการดำเนินธุรกิจรวบรวมผลผลิตจากสมาชิก มีความสัมพันธ์กับความมั่นคงของสหกรณ์ ความเชื่อมั่นต่อคณะกรรมการบริหาร และผลตอบแทนที่ได้รับอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

1.5 ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะสำหรับการมีส่วนร่วมในการดำเนินธุรกิจของสมาชิก

ปัญหาและอุปสรรคที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินธุรกิจของสมาชิกส่วนใหญ่อยู่ในระดับ ปานกลาง โดยค่าเฉลี่ยรวมของปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะในการเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินธุรกิจกับสหกรณ์ มีค่าเฉลี่ย 2.69 เมื่อพิจารณาแต่ละด้านของปัญหาและอุปสรรค โดยสามารถเรียงลำดับได้ดังนี้ ไม่มีเวลาเข้าร่วมในการดำเนินธุรกิจของสหกรณ์ มีค่าเฉลี่ย 2.82 การให้บริการของคณะกรรมการ มีค่าเฉลี่ย 2.71 สหกรณ์มีธุรกิจให้บริการแก่สมาชิกไม่ครบถ้วนตามความต้องการ มีค่าเฉลี่ย 2.70 การให้บริการของเจ้าหน้าที่สหกรณ์ มีค่าเฉลี่ย 2.70 การเดินทางไม่สะดวก มีค่าเฉลี่ย 2.65 และสินค้าหรือบริการไม่ตรงตามความต้องการของสมาชิก มีค่าเฉลี่ย 2.57

2. อภิปรายผล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการมีส่วนร่วมในการดำเนินธุรกิจของสมาชิกในการดำเนินธุรกิจของสมาชิกสหกรณ์กองทุนสวนยางวัง โตนด จำกัด จังหวัดจันทบุรี มีประเด็นน่าสนใจควรมานำมาอภิปราย ดังนี้

2.1 ปัจจัยส่วนบุคคลที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการดำเนินธุรกิจกับสหกรณ์

จากผลการศึกษาความสัมพันธ์ของปัจจัยส่วนบุคคลกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินธุรกิจกับสหกรณ์ ที่พบว่า การมีส่วนร่วมในการดำเนินธุรกิจของสหกรณ์ไม่มีความสัมพันธ์กับปัจจัยส่วนบุคคลของสมาชิกในด้านของ เพศ และ ระดับการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ

สุวิทย์ ม่วงเกษม (2540: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของสมาชิก ในกิจกรรมสหกรณ์เกษตรสันป่าตอง จำกัด จังหวัดเชียงใหม่ ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยเกี่ยวกับเพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ และความรู้ความเข้าใจในหลักวิธีการสหกรณ์ พบว่าเป็นปัจจัยที่ไม่มีผลต่อการเป็นส่วนร่วมของสมาชิกในกิจกรรมสหกรณ์ สำหรับในด้านทัศนคติของสมาชิกที่มีต่อสหกรณ์ พบว่า ทัศนคติของสมาชิกที่มีต่อบุคคล ระเบียบ ข้อบังคับที่เกี่ยวข้องกับสหกรณ์และทัศนคติของสมาชิกที่มีต่อประโยชน์ที่ได้รับจากสหกรณ์ จะมีผลต่อการมีส่วนร่วมของสมาชิกในกิจกรรมสหกรณ์ ส่วนทัศนคติของสมาชิกที่มีต่อการดำเนินงานของสหกรณ์ไม่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของสมาชิกในกิจกรรมสหกรณ์ แต่ถ้าพิจารณาโดยรวมแล้วจะเห็นได้ว่าทัศนคติของสมาชิกไม่เป็นปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของสมาชิกในกิจกรรมสหกรณ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

สำหรับปัจจัยส่วนบุคคลที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการดำเนินธุรกิจกับสหกรณ์ที่พบว่า ปัจจัยด้าน สถานภาพของสมาชิก และค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อปีของสมาชิก มีความสัมพันธ์กับธุรกิจรับฝากเงิน ปัจจัยด้าน รายได้ มีความสัมพันธ์กับธุรกิจรวบรวมผลผลิตจากสมาชิก และปัจจัยด้านระยะเวลาการเป็นสมาชิกของสมาชิก ที่มีความสัมพันธ์กับธุรกิจทั้ง 2 ประเภทของสหกรณ์ โดยสอดคล้องกับหลักการสหกรณ์ ข้อที่ 3 การมีส่วนร่วมทางเศรษฐกิจของสมาชิก ที่ว่า สมาชิกทุกคนพึงตระหนักว่าบทบาทที่สำคัญของตน คือ การที่ต้องเป็นทั้งเจ้าของและลูกค้าในคนเดียวกัน (Co-owners and Customers) จึงต้องทำหน้าที่เป็นทั้งผู้สมทบทุน ผู้ควบคุมและผู้อุดหนุนหรือผู้ใช้บริการสหกรณ์ มิใช่เป็นสมาชิกเพียงเพื่อมุ่งหวังได้รับประโยชน์จากสหกรณ์เท่านั้น

2.2 ปัจจัยด้านสหกรณ์ที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการดำเนินธุรกิจของสมาชิก

จากการศึกษาที่พบว่า ปัจจัยด้านสหกรณ์มีความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมในการดำเนินธุรกิจของสมาชิกอยู่ในระดับมาก แต่เมื่อพิจารณารายละเอียดแล้วพบว่า ปัจจัยด้านสหกรณ์ที่มีความสำคัญอยู่ในระดับมากและมีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ ความมั่นคงของสหกรณ์ ซึ่งไม่สอดคล้องกับผลงานวิจัยของพงษ์พันธ์ เอกอัครชัย (2544: บทคัดย่อ) ที่ศึกษาเรื่องปัจจัยที่ส่งผลให้สมาชิกมีส่วนร่วมในการดำเนินธุรกิจกับสหกรณ์ กรณีศึกษา : สหกรณ์การเกษตรบ้านตาก จำกัด อำเภอบ้านตาก จังหวัดตาก พบว่า ปัจจัยด้านสหกรณ์ที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการทำธุรกิจของสมาชิกระดับมากที่สุด คือ ความสะอาดเป็นระเบียบเรียบร้อยของสถานที่ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะสหกรณ์ที่ศึกษามีความแตกต่างกันในด้านของทัศนคติของสมาชิก แต่อย่างไรก็ตาม ผลการศึกษานี้ก็มีความสอดคล้องกับพงษ์พันธ์ เอกอัครชัย (2554: บทคัดย่อ) ที่พบว่า ปัจจัยด้านสหกรณ์ที่มีความสำคัญหรือมีผลต่อการมีส่วนร่วมในการทำธุรกิจกับสหกรณ์ในระดับรองลงมาได้แก่ ความมั่นคงของสหกรณ์

สำหรับความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านสหกรณ์และการมีส่วนร่วมในการดำเนินธุรกิจกับสหกรณ์ ที่พบว่า การมีส่วนร่วมในธุรกิจรับฝากเงินและธุรกิจรวบรวมผลผลิต มี

ความสัมพันธ์กับ ความมั่นคงของสหกรณ์ ความเชื่อมั่นต่อคณะกรรมการบริหาร ผลตอบแทนที่ได้รับ สอดคล้องกับประพันธ์ เสวตนันท์ (2541 : 3-5) ที่ได้

สรุปความหมายสหกรณ์ไว้ว่า สหกรณ์ คือ สมาคมของบุคคลหลายๆ คน ซึ่งมีฐานะยากจน ต่างสมัครใจที่จะมาร่วมกันบรรลุนิติวัตถุประสงค์ทางเศรษฐกิจ โดยการก่อตั้งองค์การธุรกิจ ที่มีการควบคุมแบบประชาธิปไตย ร่วมลงทุนกันอย่างเสมอภาค และยอมรับการเสี่ยงภัย และผลประโยชน์ทางธุรกิจอย่างยุติธรรม สมาชิกสหกรณ์ทุกคนมีภาระต้องนำเงินมาร่วมกัน

3. ข้อเสนอแนะ

3.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการศึกษาไปใช้

3.1.1 ธุรกิจรับฝากเงิน การมีส่วนร่วมในการดำเนินธุรกิจรับฝากเงินของสมาชิกมีความสัมพันธ์กับค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อปีของครอบครัว ดังนั้น อาจสรุปได้ว่า การฝากเงินของสมาชิกขึ้นอยู่กับค่าใช้จ่าย ดังนั้น สหกรณ์ควรมีการส่งเสริมให้สมาชิกจัดทำบัญชี รายรับ-รายจ่าย เพื่อให้สมาชิกทราบที่มาที่ไปของรายได้และค่าใช้จ่าย เพื่อให้สมาชิกลดค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็น และนำเงินส่วนที่ตัดออกจากค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็นมาออมแก่สหกรณ์ และจัดให้มีรางวัลสำหรับสมาชิกที่มียอดของการออมสูงสุดในแต่ละปี

3.1.2 ธุรกิจรวบรวมผลผลิตจากสมาชิก การมีส่วนร่วมในการดำเนินธุรกิจรวบรวมผลผลิตจากสมาชิก มีความสัมพันธ์กับรายได้เฉลี่ยต่อปีของครอบครัว ดังนั้น สหกรณ์ควรสร้างความมั่นใจให้กับสมาชิก และสร้างความเป็นมาตรฐานด้านราคาและควบคุมคุณภาพของสินค้าที่รวบรวม

3.1.3 จากการศึกษาจะเห็นได้ว่า การมีส่วนร่วมในการดำเนินธุรกิจกับสหกรณ์ ประกอบด้วย ธุรกิจรับฝากเงิน และธุรกิจรวบรวมผลผลิตจากสมาชิก มีความสัมพันธ์กับ ระยะเวลาของการเป็นสมาชิก ดังนั้น สหกรณ์ควรมีการแนะนำส่งเสริม ให้บุตรหลานของสมาชิก ได้เข้ามาเป็นสมาชิกรุ่นใหม่ จัดอบรม ให้มีการปลูกฝัง หลักการ วิธีการ อุดมการณ์ เพื่อให้คนรุ่นใหม่เข้ามา มีบทบาทในการพัฒนาสหกรณ์ ให้มีการดำเนินการที่ทันยุคทันสมัย และเพื่อให้ระบบสหกรณ์สามารถช่วยเหลือสมาชิกได้อย่างยั่งยืน

3.2 ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

3.2.1 ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินธุรกิจของสมาชิกในเชิงเปรียบเทียบกับสหกรณ์ในพื้นที่ใกล้เคียงเพื่อนำข้อมูลที่ได้มาเปรียบเทียบหาความแตกต่างกันของสหกรณ์และสมาชิก

3.2.2 ควรศึกษาปัจจัยภายนอกด้านอื่นๆ ที่มีผลกระทบต่อการมีส่วนร่วมในการดำเนินธุรกิจของสมาชิก เช่น นโยบายของรัฐบาล การเมืองการปกครอง ระบบเศรษฐกิจในปัจจุบัน และศึกษาถึงคู่แข่งชั้นที่มีอิทธิพลต่อการดำเนินธุรกิจของสหกรณ์



บรรณานุกรม



บรรณานุกรม

- กฐิน ศรีมงคล. (2542). *การพัฒนาชุมชนและการพัฒนาการเกษตรเชียงใหม่*. ศูนย์สารสนเทศ
ภาควิชาส่งเสริมและเผยแพร่การเกษตร มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, จังหวัดเชียงใหม่.
- กรมส่งเสริมสหกรณ์ (2542). *การสหกรณ์ในประเทศไทย กรุงเทพมหานคร: ชุมชนสหกรณ์
การเกษตรแห่งประเทศไทย.*
- _____. (2547) *อุดมการณ์ หลักการ และวิธีการสหกรณ์ กรุงเทพมหานคร ฝ่ายเผยแพร่
เกียรติศักดิ์ เอื้อเฟื้อ. (2546). การมีส่วนร่วมของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลในการ
บริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล : กรณีศึกษาอำเภอเมืองยโสธร จังหวัด
ยโสธร (ภาคนิพนธ์ปริญญาพัฒนบริหารศาสตร์ มหาวิทยาลัย)*
กรุงเทพมหานคร: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- แก้ว นิมะเริง. (2540). *ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของสมาชิกองค์กรสตรีในการพัฒนาชุมชน
ในจังหวัดลพบุรี. (วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต)*
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพมหานคร.
- โกวิท พวงงาม. (2545,18 ธันวาคม). การเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน ม.ป.ท. สืบค้นจาก
<http://www.gotoknow.org/posts/482092>.
- เจริญ ภัสระ. (2540). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินการของรัฐ วารสารสมาคมรัฐ
ประศาสนศาสตร์แห่งประเทศไทย.*
- ชนวน เลือท้วม. (2547). *ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการมีส่วนร่วมของสมาชิกสหกรณ์ในการ
ดำเนินธุรกิจของสหกรณ์การเกษตรสามโคก จำกัด. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตร
มหาบัณฑิต) มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพมหานคร.*
- ณรงค์ ณ เชียงใหม่. (2545). *การมีส่วนร่วมของประชาชนเพื่อพัฒนาที่ยั่งยืน กรุงเทพมหานคร
โอเดียน สโตร์.*
- ณรงค์ศักดิ์ จักรกรณ์. (2548). *คู่มือกระบวนการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหาร
จัดการกลุ่มผลิตภัณฑ์ชุมชน กรุงเทพมหานคร ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.*
- ดารณี แยมศรีสุข. (2545). *ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของสมาชิกในกิจกรรมสหกรณ์
การเกษตรเมืองกาฬสินธุ์ จำกัด จังหวัดกาฬสินธุ์. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตร
มหาบัณฑิต) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒมหาสารคาม, จังหวัดมหาสารคาม.*

- ถวิล อินทรโม. (2544). *การมีส่วนร่วมในกิจกรรมกลุ่มของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร กิ่งอำเภอ ศรีนครินทร์ จังหวัดพัทลุง*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต) มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพมหานคร.
- ทัศนีย์ เมืองแก้ว. (2542). *ความสัมพันธ์แบบตอบโต้ระหว่างการมีส่วนร่วมและการพึ่งตนเองของ สหกรณ์กับการดำเนินงานสหกรณ์การเกษตรในจังหวัดสงขลา*. วิทยานิพนธ์ วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, สงขลา.
- ธีระพงษ์ แก้วหาญ. (2543). *กระบวนการเสริมสร้างชุมชนเข้มแข็ง ประชาคม ประชาสังคม ขอนแก่น : โครงการจัดตั้งมูลนิธิเสริมสร้างชุมชนเข้มแข็ง ชมรมนักวิชาการ สาธารณสุข ภาค ตะวันออกเฉียงเหนือ*.
- นรินทร์ชัย พัฒนพงศา. (2546). *การมีส่วนร่วม หลักการพื้นฐาน เทคนิคและกรณี ตัวอย่าง กรุงเทพมหานคร 598 Print*
- นรุท พิงสุข. (2547). *ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมกลุ่มของสมาชิกสหกรณ์ การเกษตรพัฒนา จากัด จังหวัดอุบลราชธานี วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตร์ มหาบัณฑิต (ส่งเสริมการเกษตร) มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี*.
- ปกาศิต สมาน. (2540). *ปัจจัยทางการเกษตร เศรษฐกิจและสังคมที่มีผลต่อความต้องการร่วม พัฒนาการผลิตยางพารา ของสมาชิกสหกรณ์ผู้ผลิตยางพารา อำเภอห้วยยอด จังหวัด ตรัง วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยแม่โจ้, เชียงใหม่*.
- ประชาสัมพันธ์ (2542) *พระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ.2542 กรุงเทพมหานคร สันนิบาตสหกรณ์แห่งประเทศไทย อาทิตย์โปรดักส์ กรุ๊ป*
- _____. (2550). *ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับสหกรณ์ หลักการ อุดมการณ์และวิธีการสหกรณ์ กรุงเทพมหานคร ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จากัด*
- _____. (2553) *ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับสหกรณ์ กรุงเทพมหานคร: ชุมนุมสหกรณ์การเกษตร แห่งประเทศไทย จากัด*
- _____. (2553) “ร่างระเบียบของสหกรณ์” ค้นคืนวันที่ 15 ธันวาคม 2556 สืบค้นจาก http://www.cpd.go.th/ewt_news.php?CID=112&posi=3&filename=report8
- ประพันธ์ เสวตนันท์. (2541). *เศรษฐศาสตร์สหกรณ์ กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์แห่งจุฬามหาวิทยาลัย*

- ประสาร แสงเพชร. (2548). *การมีส่วนร่วมของครูในการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี* วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี.
- ปัญญา หิรัญรัมย์. (2551). *ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการสหกรณ์สหกรณ์ ฝ่ายการพิมพ์* มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- ปาริชาติ วัลย์เสถียร, กาวนา พัฒนศรี และสินิข สิทธิรักษ์. (2543). *กระบวนการและเทคนิคการทำงานของนักพัฒนา กรุงเทพมหานคร สำนักกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)*
- พงษ์พันธ์ เอกอัครชัย (2554) *ปัจจัยที่ส่งผลให้สมาชิกมีส่วนร่วมในการดำเนินธุรกิจกับสหกรณ์*
กรณีศึกษา: สหกรณ์การเกษตรบ้านตาก จำกัด อำเภอบ้านตาก จังหวัดตาก.
- พัชรี สีโรต. (2546). *ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชน กรุงเทพมหานคร มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์*
- เมตต์ เมตต์การุณจิต. (2541). *การมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียนของคณะกรรมการศึกษาประจำโรงเรียนเทศบาลในจังหวัดนครราชสีมา* วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- รามศรี พรหมชาติ. (2545). *การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตร*
กรณีศึกษา บ้านโป่ง ตำบลป่าไผ่ อำเภอสนทราย จังหวัดเชียงใหม่ วิทยานิพนธ์
ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยแม่โจ้, เชียงใหม่.
- สมยศ นาวิการ. (2544). *การติดต่อสื่อสารขององค์การ กรุงเทพมหานคร บรรณกิจ 1991*
- สหกรณ์กองทุนสวนยางวังโดนด จำกัด (2557). *รายงานกิจการประจำปีสิ้นสุดวันที่ 30 มิถุนายน 2557*
- สาวิตรี ช่างสาร. (2546). *การระดมประชาชนเพื่อการพัฒนาชนบท การบริหารพัฒนาชนบท*
กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์โอเดียนส โตร์
- สำนักงานมาตรฐานการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (2545). *ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ชุดวิชาการ*
วิจัยชุมชน กรุงเทพมหานคร เอส.อาร์.พรีนติ้ง
- สุกัลกษณ์ อิงคินันท์. (2537). *การวิเคราะห์ความรู้และทัศนคติของสมาชิกสหกรณ์ที่มีต่อสหกรณ์*
การเกษตรเมืองกาฬสินธุ์ จำกัด กรุงเทพมหานคร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- สุวิทย์ ม่วงเกษม. (2540). *“ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของสมาชิกสหกรณ์ในกิจกรรมสหกรณ์*
การเกษตรสันป่าตอง จำกัด เชียงใหม่” วิทยานิพนธ์ปริญญาโท มหาวิทยาลัยแม่โจ้,
เชียงใหม่.

องค์การสัมพันธภาพสหกรณ์ระหว่างประเทศ (2538). *หลักการสหกรณ์* ค้นคืนวันที่ 15 ธันวาคม 2556 สืบค้นจาก <http://th.wikipedia.org/wiki>.

อภิชาติ มนต์ตรง. (2542). *ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของสมาชิกสหกรณ์ การเกษตรม่วงไข่ จากัด อำเภอหนองม่วงไข่ จังหวัดแพร่ วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยแม่โจ้, เชียงใหม่.*

อัศวิน ศรีเทพ. (2551). *การมีส่วนร่วมของสมาชิกสหกรณ์ในการดำเนินงานของสหกรณ์ วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยแม่โจ้, เชียงใหม่.*

โอภาวดี เข้มทอง. (2549). *ในประมวลชุดวิชาสถิติและการวิจัยทางสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัย-ธรรมมาธิราช, นนทบุรี.*

โอภาวดี เข้มทองและคณะ. (2551). *ในประมวลชุดวิชาสัมมนาการบริหารธุรกิจสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, นนทบุรี.*



ภาคผนวก



แบบสอบถามงานวิจัย

เรื่อง การมีส่วนร่วมในการดำเนินธุรกิจของสมาชิกสหกรณ์กองทุนสวนยางวังโดนด
จำกัด จังหวัดจันทบุรี

คำชี้แจง แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 4 ตอน

ตอนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคลของสมาชิก

ตอนที่ 2 การมีส่วนร่วมของสมาชิกในการดำเนินธุรกิจกับสหกรณ์

ตอนที่ 3 ปัจจัยด้านสหกรณ์และด้านอื่นๆ ที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการทำธุรกิจของสมาชิก

ตอนที่ 4 ปัญหาอุปสรรคในการเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินธุรกิจกับสหกรณ์และข้อเสนอแนะ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

คำชี้แจง โปรดเขียนเครื่องหมาย ลงใน หน้าข้อความที่ตรงกับความเป็นจริงของท่าน

1) ชาย 2) หญิง

2. อายุ

1) ต่ำกว่า 30 ปี 2) 30- 40 ปี
 3) 41 - 50 ปี 4) 51 - 60 ปี 5) 61 ปีขึ้นไป

3. ระดับการศึกษา

1) ไม่ได้เรียนหนังสือ 2) ประถมศึกษา
 3) มัธยมศึกษา 4) ปริญญา (ระบุ).....

4. สถานภาพ

1) โสด 2) สมรส 3) หย่าร้าง

5. อาชีพหลักของครอบครัว

1) เกษตรกรรม 2) รับจ้าง
 3) ค้าขาย 4) อื่นๆ (ระบุ).....

6. ครอบครัวมีรายได้เฉลี่ยปีละประมาณ

1) 50,000 – 100,000 บาท 2) 100,001 – 200,000 บาท
 3) 200,001 – 300,000 บาท 4) 300,001 บาทขึ้นไป

7. ครอบครัวยังมีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยปีละประมาณ

- 1) ต่ำกว่า 30,000 บาท 2) 30,000 - 50,000 บาท
 3) 50,001 - 100,000 บาท 4) 100,001 บาทขึ้นไป

8. ระยะเวลาการเป็นสมาชิกสหกรณ์กองทุนสวนยางวังโตนด จำกัด

- 1) ต่ำกว่า 3 ปี 2) 3 - 5 ปี
 3) 6 - 10 ปี 4) 11 - 20 ปี 5) มากกว่า 20 ปี

9. ธุรกิจที่ร่วมดำเนินงานกับสหกรณ์ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- 1) ธุรกิจรับฝากเงิน ธุรกิจรวบรวมผลผลิตจากสมาชิก

ตอนที่ 2 การมีส่วนร่วมของสมาชิกในการดำเนินธุรกิจกับสหกรณ์

โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน หน้าข้อความที่ตรงกับท่านหรือสหกรณ์ของท่าน

1. ในปีที่ผ่านมาท่านฝากเงินกับสหกรณ์เป็นจำนวนเท่าใดต่อปี

- ไม่ได้ฝาก ฝากเป็นจำนวน
 1. น้อยกว่า 50,000 บาท 2) 10,001 - 20,000 บาท
 3) 20,001 -30,000 บาท 4) 30,001 - 50,000 บาท
 30,001 - 50,000 บาท

2. ในปีที่ผ่านมาท่านกู้เงินจากสหกรณ์เป็นจำนวนเท่าไรต่อปี

- 1) ไม่ได้กู้เงิน
 2) กู้เงินจำนวน
 1) น้อยกว่า 50,000 บาท 2) 50,000 - 100,000 บาท
 3) 100,001 - 130,000 บาท 4) 130,001 - 150,000 บาท
 5) 150,001 บาท ขึ้นไป

3. ในปีที่ผ่านมาท่านได้ซื้อสินค้า วัสดุอุปกรณ์จากสหกรณ์เป็นจำนวนเงินเท่าไรต่อปี

- ไม่ได้ซื้อสินค้า/วัสดุอุปกรณ์
 ซื้อสินค้า/วัสดุอุปกรณ์เป็นจำนวนเงิน
 1. น้อยกว่า 10,000 บาท 2. 10,000 - 20,000 บาท
 3. 20,001 - 30,000 บาท 4. 30,001 - 40,000 บาท
 5. 40,001 ขึ้นไป

4. ในปีที่ผ่านมาท่านได้ขายสินค้า หรือผลผลิตให้กับสหกรณ์เป็นจำนวนเท่าใดต่อปี

- | | |
|---|---|
| <input type="checkbox"/> ไม่ได้ขายสินค้า/ผลผลิต | <input type="checkbox"/> ขายสินค้า/ผลผลิตจำนวน |
| <input type="checkbox"/> 1. น้อยกว่า 50,000 บาท | <input type="checkbox"/> 2. 50,000 - 100,000 บาท |
| <input type="checkbox"/> 3. 100,001 - 150,000 บาท | <input type="checkbox"/> 4. 150,001 - 200,000 บาท |
| <input type="checkbox"/> 5. 200,001 ขึ้นไป | |

ตอนที่ 3 ปัจจัยด้านสหกรณ์ และด้านอื่นๆ ที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการทำธุรกิจ
ของสมาชิกสหกรณ์

ขอให้ท่านทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมตามความเป็นจริงที่สุด

ที่	เหตุผลสำคัญที่ทำให้ท่านตัดสินใจมีส่วนร่วมในการดำเนินธุรกิจของสหกรณ์	ระดับที่ทำให้ท่านตัดสินใจมีส่วนร่วม ดำเนินธุรกิจที่สหกรณ์				
		มากที่สุด 5	มาก 4	ปาน กลาง 3	น้อย 2	น้อย ที่สุด 1
1	ความมั่นคงของสหกรณ์					
2	ที่ตั้งของสหกรณ์					
3	การให้บริการของเจ้าหน้าที่ของสหกรณ์					
4	การประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารของสหกรณ์					
5	ความเชื่อมั่นต่อคณะกรรมการบริหาร					
6	ผลตอบแทนที่ได้รับ (ปันผล / เฉลี่ยคืน)					
7	สวัสดิการ (ค่ารักษาพยาบาล/ทุนการศึกษา)					
8	อื่นๆ					

ตอนที่ 4 ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ ในการเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินธุรกิจ
กับสหกรณ์

ปัญหา / อุปสรรค	ระดับปัญหา				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	เล็กน้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
1. ไม่มีเวลาเข้าร่วมในการดำเนินธุรกิจของสหกรณ์					
2. สหกรณ์มีธุรกิจให้บริการแก่สมาชิกไม่ครบถ้วนตามความต้องการของสมาชิก					
3. การให้บริการของเจ้าหน้าที่					
4. การให้บริการของคณะกรรมการ					
5. การเดินทางไม่สะดวก					
6. สินค้าหรือบริการของสหกรณ์ไม่ตรงกับความต้องการ (เช่น คุณภาพ ราคา)					
7. อื่นๆ.....					

ข้อเสนอแนะในการดำเนินงานหรือการดำเนินธุรกิจ

.....

.....

.....

.....

.....

ประวัติผู้ศึกษา

ชื่อ	นายภิรมย์ แก้ววิเชียร
วัน เดือน ปีเกิด	6 มีนาคม 2513
สถานที่เกิด	อำเภอ นายายอาม จังหวัดจันทบุรี
ประวัติการศึกษา	ส่งเสริมเกษตรและสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ปีพุทธศักราช 2554
สถานที่ทำงาน	สำนักงานสหกรณ์กองทุนสวนยางวังโตนด จำกัด
ตำแหน่ง	ประธานคณะกรรมการ

